

Eric-Emmanuel Schmitt

Evangelia după Pilat

Urmată de Jurnalul unui roman furat

Prolog.

CONFESIUNEA UNUI CONDAMNAT LA MOARTE ÎN SEARA ARESTĂRII SALE.

Peste câteva ore vor veni să mă caute. Sunt pregătiți.

Soldații își lustruiesc armele. Solii roiesc pe ulițele întunecoase spre a aduna sinedriul. Dulgherul mângâie crucea pe care mâine, fără îndoială, va șiroi sângele meu. Gurile șoptesc, de-acum întreg Ierusalimul știe că voi fi prins.

Ei cred că mă vor prinde fără ca eu să știu... Eu îi aștept. Caută un vinovat, vor găsi un complice.

Doamne, fă-i necumpătați! La-le miștile, fă-i cruzi și iuți de mână. Nu vreau povara de a-i stârni împotriva-mi! Să mă ucidă! Lute! Și cu îndemânare!

Cum de-am ajuns aici?

În seara asta aș fi putut să fiu în altă parte, să petrec Paștile într-un han sărăcăcios, printre pelerini, ca oricare alt evreu. M-aș fi întors duminica la Nazaret cu bucuria molcomă a datoriei împlinite. Într-o casă pe care n-o am poate m-ar fi așteptat o femeie pe care n-o am, iar în spatele ușii, fericiți să-și revadă tatăl, căpșoare cărlionțate, zâmbitoare.

Iată unde m-a adus visul: într-o grădină, așteptând o moarte care mă înspăimântă.

Cum a început totul? Are destinul un început?

Mi-am petrecut copilăria în visare. În fiecare seară, zburam peste câmpia și peste dealurile Nazaretului. Când toată lumea dormea, pășeam tiptil peste prag, deschideam brațele, îmi luam avânt și trupul meu se înălța în văzduh, îmi aduc prea bine aminte de mângâierea aerului sub coate, un aer dens, mai tare și mai consistent decât apa, îmbălsămat de mireasma jilavă a iasomiei, un aer care mă purta fără nici o pală de vânt. Adeseori, târâm alene așternutul până în prag și de acolo pluteam întins pe spate pe deasupra pământului cenușiu. Măgarii înălțau capetele să vadă, cu ochii lor negri și frumoși ca de fată, corabia mea care plutea printre stele.

Apoi s-a întâmplat ceva, jucându-ne „de-a cățărata”. După aceea nimic nu a mai fost ca înainte.

Când ieșeam de la școală, nu ne gândeam decât să o luăm cât mai iute la sănătoasa. Eram patru prieteni de nedespărțit, Moșe, Ram, Kesed și cu mine. La cariera de piatră din Gezet ne-am pus pe joacă. Simțind mai mult ca oricând nevoia de a fi primul, am început să mă cațăr pe un stei uriaș. Urcam ca un apucat, nici nu mai suflam, urcam, urcam și m-am trezit pe o brână, la vreo șaisprezece coți de la pământ. Jos, tovarășii mei de joacă nu mai erau decât niște scăfârlii ciufillite și cu piciorușe. Nimeni nu mă vedea. Nu le dădea prin cap să se uite în sus. Eram așa de inaccesibil, că nu mai făceam parte din joc. La un moment dat, am tras un chiot ca să-mi fac simțită prezența. Cu capul dat pe spate, mai să-și frângă gâtul, m-au zărit și au început să bată din palme.

— Bravo, leșua! Bravo!

Nu m-ar fi crezut niciodată în stare să urc atât de sus. Eram fericit. Îmi savuram victoria.

Apoi Kesed a strigat:

— Acum hai cu noi! Ne jucăm mai bine în patru!

M-am ridicat și am încercat să cobor, dar m-a cuprins frica. Nu vedeam cum aș fi putut să mă dau jos... Mă aplecam, pipăiam stânca pe care urcasem: toată numai luci. Eram lac de apă. Ce să mă fac?

Deodată am găsit ieșirea: să zbor. Ca în fiecare noapte.

M-am apropiat de margine, cu brațele larg deschise... Sub brațele mele, aerul nu mai era dens, lichid, așa cum țineam eu minte... Nu mă mai simțeam purtat, dimpotrivă, numai umerii, umerii mei erau cei care susțineau anevoie greutatea brațelor întinse... Parcă eram turnat în bronz... De obicei, era destul să-mi desprind ușor călcâiele ca să-mi iau zborul, dar de acum picioarele nu-mi dădeau ascultare, rămâneau lipite... De ce devenisem deodată atât de greoi?

Îndoiala m-a cuprins, făcându-mi umerii de plumb. Zburasem, oare, vreodată? Nu era decât un vis, un simplu vis? Totul s-a tulburat.

M-am trezit în spinarea tatălui meu, Iosif, pe care Moșe îl chemase în mare grabă. Îmi pierdusem cunoștința. Tata cobora de pe stâncă, reușind să găsească puncte de sprijin. Odată ajunși jos, m-a sărutat. Așa era tatăl meu: oricare altul m-ar fi certat, el m-a îmbrățișat.

— Măcar ai învățat ceva astăzi.

I-am zâmbit, dar nu am înțeles imediat ce anume învățasem.

Acum știu: tocmai ieșisem din copilărie. Descâlcind firele viselor și ale realității, descopeream că de o parte se afla visul, care mă făcea să zbor mai iute ca o pasăre de pradă, iar de cealaltă parte lumea adevărată, aspră, ca piatra de care era să mă strivesc.

Întrezărisem o clipă că puteam să mor. Eu! Leșua! Moartea nu mă privea. Sigur că văzusem mortăciuni în bucătărie și în curțile fermelor, și ce dacă? Doar erau dobitoace! Din când în când, aflam că un unchi sau o mătușă s-au prăpădit, și ce dacă? Doar erau bătrâni! Eu nu eram și nu puteam fi niciodată bătrân. Nici animal, nici bătrân. Nu, eu aveam să trăiesc veșnic... Mă credeam nemuritor... Nu aveam nici o legătură cu moartea, nu vedeam putreziciunea nicăieri în trupul meu... Și totuși, cățărât pe stâncă, îi

simțisem suflarea umedă pe ceafa. În lunile care au urmat, ochii mi s-au deschis, deși aș fi preferat să-i țin închiși. Nu, nu aveam puteri nemărginite. Nu, nu știam totul. Nu, poate nu eram nemuritor. Într-un cuvânt: nu eram Dumnezeu.

Căci eu cred că, la fel ca toți copiii, la început mă simțeam una cu Dumnezeu. Până la șapte ani, n-am cunoscut asprimea lumii. Mă simțeam rege, atotputernic, atotștiutor și veșnic... Copiii fericiți au obiceiul să se creadă Dumnezeu.

Să crești înseamnă să te micșorezi. Să crești înseamnă să cazi. Am învățat să fiu om în toată firea grație loviturilor, violențelor, compromisurilor și deziluziilor. Universul nu mai era încântător. Ce este un om? Pur și simplu cineva-care-nu-poate... Care-nu-poate-ști-tot. Care-nu-poate-face-tot. Care-nu-poate-să-nu-moară. Cunoașterea limitelor mele a făcut să crape găoacea copilăriei: la șapte ani, am încetat pentru totdeauna să mai fiu Dumnezeu.

În grădină domnește pacea, ca într-o noapte de primăvară oarecare. Greierii cântă de mama focului. Ucenicii mei dorm. Temerile care mă încearcă nu își găsesc ecou în văzduh.

Oare cohorta nu a părăsit încă Ierusalimul? Iuda se teme? Hai, Iuda, vinde-mă! Dovedește-le că sunt un profet mincinos, că mă dau drept Mesia, că vreau să le smulg puterea, învinovățește-mă. Întărește-le cele mai urâte bănuieli. Repede, Iuda, grăbește-te. Să mă prindă și să mă ucidă, iute.

Cum se întâmplă toate lucrurile? Cum am ajuns aici?

Destinul mi-a fost mereu rostit de ceilalți; ei știau să descifreze pergamentul pe care stătea scris cine și ce eram, lucru care pentru mine rămânea indescifrabil. Da, întotdeauna, alții mi-au dat un diagnostic, la fel cum se dă nume unei boli.

— Ce vrei să te faci când o să fii mare?

Într-o zi, tata m-a căutat în atelier, în talașul auriu, unde, luminat de o rază de aur, visam lăsând să se scurgă printre degete rumegușul.

— Ce vrei să te faci când o să fii mare?

— Nu știu... Ca tine! Dulgher?

— Ce-ar fi să te faci rabin?

Mă uitam la el fără să înțeleg. Rabin? Rabinul din sat, Isaac, mi se părea atât de bătrân, bălăngăindu-se cu barba lui mucegăită, parcă mai bătrân decât el, încât nu puteam să mă închipui astfel. Și apoi, mi se părea că nu devii rabin; ești de la bun început; te naști rabin. Eu eram născut leșua, leșua ben Iosif, leșua din Nazaret, de capul căruia nu-i mare lucru.

— Gândește-te bine.

Și tata a luat iar rindeaua să mai răzuiască o scândură. Eram cu atât mai uluit de ce-mi zisese cu cât la școala biblică nu trecea o zi fără ciondăneală. Dacă Moșe, Ram, Kesed nu cereau niciodată lămuriri și înghițeau fără să crâcnească ceea ce ne dădeau de învățat, eu eram poreclit „leșua cel cu o mie de întrebări”. Orice precept isca un șuvoi de întrebări. De ce să nu lucrezi în ziua de Sabat? De ce să nu mănânci carne de porc? De ce Dumnezeu pedepsește, în loc să ierte? Cum răspunsurile nu mă mulțumeau, învățătorul nostru se ascundea îndărătul unui definitiv „Așa spune Legea”. Eu

stăruiam: „Ce anume justifică Legea? Pe ce se întemeiază tradiția?” Ceream atâtea lămuriri că, uneori, îmi interziceau să vorbesc ziua întreagă. Simțeam nevoia să găesc un înțeles la toate. Eram prea însetat să știu.

— Tată, rabinul Isaac spune lucruri bune despre mine?

— Multe. Ieri-seară a venit să stea de vorbă cu mine. Eram uimit. Cu hărțuiala mea, credeam că l-am făcut pe rabin să simtă cât de dureros de mare îi este neștiința.

— Acest om sfânt crede că nu-ți vei găsi pacea decât luând calea religioasă.

Această observație m-a impresionat mai mult decât toate. Pacea? Căutam eu pacea?

Fraza fusese pronunțată. Se învârtea în capul meu în fiecare zi: „Ce-ar fi să te faci rabin?”

La scurtă vreme, tatăl meu a murit. A căzut ca fulgerat, sub soarele de amiază, în vreme ce ducea o ladă cuiva, la celălalt capăt al satului; inima lui s-a oprit la marginea drumului.

L-am jelit vreme de trei luni nesfârșite. Frații și surorile mele și-au șters lacrimile, mama la fel, având grijă să nu ne întristeze, dar eu nu mă puteam opri, îl plângeam pe cel plecat, bineînțeles, pe tatăl cu inima mai fragilă decât lemnul pe care îl sculpta, dar sufeream mai ales pentru faptul că nu i-am spus cât de mult îl iubesc. Mai că mi-aș fi dorit să fi zăcut la pat, în loc să moară fulgerător: măcar aș fi putut să-i spun până la ultima lui suflare cât de mult îl iubesc.

În ziua în care am încetat cu suspinele, am devenit alt om. Nu puteam întâlni pe cineva lără să-l încredințez că îl iubesc. Cel dintâi căruia i-am trântit declarația mea, prietenul meu Moșe, s-a făcut vânăt la față.

— De ce spui tâmpenii?!

— Nu spun nici o tâmpenie. Iți spun că te iubesc.

— Așa ceva nu se spune!

— De ce nu?

— Ah, leșua, nu face pe prostul!

„Idiot, cretin, prostănac”, veneam acasă în fiecare seară cu urechile zumzâind de alte insulte. Mama încerca să-mi explice că există o lege nescrisă care te obligă să nu vorbești despre ce simți.

— Care lege?

— Sfiala.

— Dar, mamă, nu trebuie să lăsăm să treacă timpul fără să le spunem că îi iubim: vor muri cu toții, nu-i așa?

Începea să plângă încetător, de cum spuneam asta, mângâindu-mă pe creștet ca să-mi aline gândurile.

— Dragul meu leșua, nu trebuie să iubești prea tare. Altfel vei suferi prea mult.

— Dar eu nu sufir. Eu sunt furios. Căci fiecare zi aducea noi pricini de furie.

Mânia mea primea nume de femeie, ludita, Rașela...

Ludita, vecina noastră de optsprezece ani, se îndrăgostise de un sirian; când tânărul a venit să o ceară de nevastă, părinții fetei l-au gonit: nu voiau să-și dea fata după un necredincios. Au închis-o pe fată în casă. După o săptămână, Ludita s-a spânzurat.

Rașela fusese măritată cu de-a sila cu un stăpân de turme, mai bătrân ca ea, burtoș, păros, roșcovan, grăsan, hapsân, care o bătea. A găsit-o într-o zi în brațele unui ciobănaș de vârsta ei. Tot satul a lapidat-o pe femeia adulteră. S-a chinuit două ore, înainte de a muri sub ploaia de pietre. Două ore. Sute de pietre peste un trup de douăzeci de ani. Rașela. Două ore. Astfel apără legea lui Israel măritișul împotriva firii.

Toate aceste crime aveau un nume: Legea. Și Legea avea un autor: Dumnezeu.

Am hotărât așadar că nu-l voi mai iubi pe Dumnezeu.

Învinuindu-l pe Dumnezeu de toate relele făcute de om, tânjeam după o lume mai dreaptă, iubitoare, întorceam universul întreg contra lui Dumnezeu, socotindu-l o dovadă a nulității, a indiferenței sale, cerându-i socoteală de dimineața până seara.

Lumea mă umplea de revoltă. Mă așteptasem să fie frumoasă ca o pagină de scriptură, armonioasă ca un imn de slavă, sperasem că Dumnezeu putea să se dovedească un făurar grijuliu, atent la amănunte și la întreg, un Dumnezeu doritor de dreptate și iubire. Or Dumnezeu nu-și ținea promisiunile.

— Mă înspăimânți, leșua. Ce să mă fac cu tine? Rabinul Isaac își mângâia barba.

Ce vor face cu mine? În fața răului, mânia pune stăpânire pe mine. Dintre toate trăirile, cel mai mult m-a încercat mânia, furia față de nedreptate, refuzul de-a o accepta; nu accept lucrurile așa cum sunt, ci așa cum ar trebui să fie. Ce vor face cu mine?

Am redeschis atelierul tatălui meu. Eram fratele mai mare, trebuia să-i ajut pe frații și pe surorile mele. Geluiam și îmbinam scândurile, făceam lăzi, uși, schele, mese; nu mă descurcam așa de bine ca tata, dar, fiind singurul dulgher din sat, n-aveam de suferit.

Atelierul devenise, după cum zicea mama, templul plângerii. La cel mai mic necaz, oamenii din sat veneau și îmi vorbeau despre greutatea lor. Eu nu ziceam nimic; ascultam, ascultam ore în șir, plecam urechea; la sfârșit găseam o vorbă bună după cum se cerea; ei plecau ușurați de povară. Asta îi făcea să fie mai îngăduitori cu scândurile mele rău îmbinate.

Nimeni nu bănuia că dialogul nostru îmi făcea și mie bine; îmi risipea mânia. Încercând să-i aduc pe nazarineni pe un tărâm al păcii și iubirii, mă conduceam acolo și pe mine. Revolta mea se pierdea în fața nevoii de a trăi, de a-i ajuta și pe alții să trăiască. Mi se părea că Dumnezeu trebuia clădit.

Erau vremurile în care romanii străbăteau Galileea, vremea în care am descoperit că eram evreu. După cum am înțeles, trebuia s-o iau drept o insultă. La Nazaret s-au oprit scurt, cât să bea ceva, arătându-se aroganți, gata să scuipe oriunde, crezându-se superiori, născuți pentru a domina.

De prin alte sate ajungea până la urechile noastre vestea isprăvilor lor, oamenii uciși, fetele siluite, casele jefiite. Neamul nostru a fost mereu în calea invaziilor fără număr, supus împilării, ca și cum era firesc ca starea cea mai obișnuită să fie cea de ocupație. Israelul are memoria nenorocirilor sale și îmi zic chiar, în serile triste, că, dacă Israelul n-ar fi avut credința sa, n-ar fi cunoscut altceva decât memoria nenorocirilor sale. Când romanii au traversat și umilit Galileea, am devenit evreu cu adevărat. Vasăzică am început să aștept. Să aștept un mântuitor. Romanii îi umileau pe ai noștri, își băteau joc de credința noastră. La rușinea pe care o încercam, nu găseam decât acest răspuns: venirea lui Mesia.

Nenumărați mesia roiau prin Galileea. Nu treceau șase luni fără ca unul să-și facă apariția. Întotdeauna mântuitorul era zdrențaros, numai piele și os, cu burta lipită de șira spinării, cu privirea fixă, cu un dar al vorbirii care-l făcea să fie ascultat până și de libelule. Nu prea era luat în serios, dar oamenii plecau urechea, „nu putem ști”, cum zicea mama.

— Nu putem ști ce anume?

— Dacă nu cumva e cel adevărat.

De fiecare dată, el vestea sfârșitul lumii. Întunericul nu-i va înghiți pe cei drepți, dar noaptea cea neagră ne va scăpa de romani. Trebuie să mărturisesc că, într-o viață de trudă ca a noastră, era plăcut să te oprești o clipă să ascuți perorația incendiară a acestor vizionari. Bălmăjeau o grămadă de năzbâtii la care nimeni nu s-ar fi gândit, băgându-ne frica în oase timp de un discurs, o frică fără urmări. Unii mai dăruți erau în stare să-i facă pe oameni să plângă. De cei prea apucați nu ne sinchiseam. De fapt, spuneau istorioare, și evreii le adoră.

Mama se uita la lucrurile pe care le făceam din lemn, cu un aer îngăduitor și surprins.

— Nu ești cine știe ce meșteșugar, leșua.

— Mă străduiesc.

— Oricât s-ar chinui, cineva care n-are picioare nu poate sări peste zid.

Credeam că soarta mea era să fac ceea ce făcuse tatăl meu, nu să devin rabin. Desigur, petreceam după-masa rugându-mă și citind ore întregi, de unul singur, liber, pradă tot mai multor frământări. Mulți nazarineni mă considerau un nesupus: aprindeam focul în ziua de Sabat, îmi îngrijeam surioara sau frățiorul bolnav în ziua de Sabat. Rabinul Isaac era disperat din cauza purtării mele, dar nu-i lăsa pe ceilalți să se ridice împotriva mea.

— Leșua e mult mai pios decât vrea să pară, dați-i timp să înțeleagă ceea ce voi ați înțeles deja.

Cu mine vorbea mult mai aspru:

— Tu știi că unii care făceau ca tine au fost lapidați?

— Când o să te însori? Adăuga mama. Uită-te la Moșe, Ram și Kesed: toți trei au copii. Frații tăi mai tineri m-au făcut deja bunică. Ce mai aștepți?

Nu așteptam nimic, nici măcar nu mă gândeam la asta.

— Hai, dragul meu leșua, însoară-te degrabă. A venit vremea să te arăți de acum un pic mai cu măsură.

„Cu măsură!” Așadar și ea credea asta! Ca tot satul, mama își vârâse în cap că umblam după fete. Vânătorul de fuste din Nazaret... Dat fiind că petreceam ore în șir plimbându-mă și vorbind când cu una, când cu alta, își închipuiau că eram încurcat cu multe dintre ele. E adevărat că îmi plăcea tovărășia femeilor și că lor le plăcea tovărășia mea. Dar nu dispăream în tufișuri sau prin șuri ca să ne strângem în brațe, noi vorbeam. Nimic altceva. Femeile vorbesc mai adevărat, mai drept: au gura mai aproape de inimă.

Moșe mă întâmpina luându-mă în răs:

— Vrei să cred că nu faceți chiar nimic?

— Ba da. Vorbim despre viață, despre păcatele noastre.

— Da, da... Când un bărbat îi vorbește unei femei despre păcatele lui, de obicei o face pentru a mai adăuga un păcat.

Mama era și mai neîmpăcată.

— Când o să te însori? Doar nu vrei să rămâi holtei? Tu nu vrei să ai copii?

Nu, adevărul e că nu visam să am copii, nu mă simțeam copt, aveam impresia că rămăsesem un fiu. Cum să țin de mână un copil? Unde să-l duc? Și ce să-i spun? Întrebările stăruiau, din partea mamei, a surorilor mele, a fraților mei: de ce nu te însori?

Apoi a fost Rebeca.

Zâmbetul Rebecăi a străbătut aerul și s-a înfipt în mine, lăsându-mă încremenit, cu gâtul în flăcări, cu limba uscată. A pus stăpânire pe mine într-o clipă. De unde mi se trăgea? De la negrul albastrui al părului împletit în coada grea? De la fața albă ca un crin sălbatic? De la ochii ei blânzi? De la mersul ei ca un dans iscusit? De la trupul zvelt și mlădios care ba apărea, ba se ascundea sub tunică? Era limpede: Rebeca era mai presus de toate femeile, le întrecea pe toate, era fără seamăn, era ea.

Nici nu era nevoie să umblu după ea. Purtarea mea vorbea de la sine... Cred că și ea se îndrăgostise de mine la prima vedere. Ne-am recunoscut unul pe altul pe dată.

Familiile noastre au înțeles asta destul de repede și ne încurajau. Rebeca nu era din Nazaret, ci din Nain și făcea parte dintr-o familie de armurieri bogați. Mama a vărsat lacrimi de bucurie când a văzut că îmi dădeam toată agoniseala pe o broșă de aur: în sfârșit, fiul ei avea aceleași doruri ca toată lumea.

Într-o seară, vrând să-i cer mâna, m-am dus cu Rebeca la un han aflat pe malul apei. Acolo, pe terasa luminată de opaițe, în prospețimea miresmei de tei, masa era pusă, așteptându-i pe îndrăgostiți.

Bănuind ce aveam să-i spun, Rebeca se gătise cu mai multă grijă ca de obicei. Giuvaiera îi încadrau chipul, ca niște stele făcute anume să o lumineze pe ea și numai pe ea.

— Faceți-vă pomană, fie-mi cu iertare!

Un bătrân și un copil zdrențaros întindeau spre noi mâinile lor murdare și trudite.

— Fie-vă milă, faceți-vă pomană! Am scos un oftat a lehamite.

— Veniți un pic mai târziu. Bătrânul cu copilul s-au îndepărtat.

Au început să vină bucatele la masă. Mâncarea era bună, peștele și carnea erau însoțite de tot felul de adaosuri îmbietoare...

Bătrânul și copilul, așezați pe malul râului, se uitau la noi, lăsându-le gura apă, și așteptau un semn ca să se apropie. Ochii lor, în care citeam umilința, îmi dădeau fiori, stăteam cu gâtul întins, țeapăn, ca să nu mai întorc capul spre ei.

Rebeca, simțindu-se bine după un pahar de vin, râdea la fiecare vorbă. Eu de asemenea, îmbătat de dragoste, mă simțeam buricul pământului. Nici când pe pământ nu trăiseră oameni mai tineri, mai plini de viață, mai potriviți ca noi doi în seara aceea.

La desert, i-am oferit Rebecăi broșa. Se minuna de bijuterie sau de gestul meu? A izbucnit în lacrimi.

— Sunt foarte fericită, a îngăimat ea.

Ca un făcut, am început și eu să lăcresc. Iar lacrimile ni se amestecau, ne împingeau unul spre altul, îndemnându-ne să ne iubim.

— Fie-vă milă!

Bătrânul și copilul reveniseră, întinzând mâinile flămânzi. Rebeca a strigat mânioasă și l-a chemat pe hangiu, supărată că nu eram lăsați să mâncăm în liniște. Laș, am dat din cap a încuviințare. În clipa aceea nu visam decât la Rebeca, la trupul ei, la picioarele ei...

Hangiul i-a alungat, lovindu-i cu șervetul. Rebeca mi-a zâmbit.

Bătrânul și copilul au dispărut în întunericul foamei.

Mă uitam la talgerele noastre, încă pline de tot ceea ce, îndestulați, nu putuserăm mânca, mă uitam la bijuteria pe care o dăruisem Rebecăi, vedeam fericirea noastră și am rămas fără grai.

M-a luat cu frig, deodată.

— Te duc acasă.

A doua zi am rupt logodna.

În seara aceea, pe malul râului, în beția care ne ținea lipiți unul de altul, am descoperit egoismul fericirii. Fericirea înseamnă însingurare, sturzi trase, uitare de ceilalți; fericirea înseamnă refuzul de a vedea lumea așa cum este; într-o singură seară, fericirea mi s-a părut de neîndurat.

În locul fericirii, doream iubirea. Dar nu iubirea pe care o simțeam pentru Rebeca, iubirea pentru cineva anume, împărtășită. Nu voiam o anume iubire, voiam iubirea, în sensul larg al cuvântului. De iubire trebuiau să aibă parte bătrânul și copilul flămând. Iubirea trebuia dăruită celor care nu erau nici destul de frumoși, nici destul de plăcuți, nici atât de interesanți ca să atragă iubirea în chip firesc, iubire pentru oamenii pe care alții îi resping.

Nu eram făcut pentru fericire. Nefiind făcut pentru fericire, nu eram deci făcut pentru femei. Fără să vrea, Rebeca m-a făcut să înțeleg toate acestea.

Șase luni mai târziu, s-a măritat cu un fermier chipeș din Nain, făindu-i soție credincioasă și iubitoare.

— Bietul meu băiat: cum poți fi atât de deștept și cum poți face atâtea prostii? Zicea mama. Nu te înțeleg.

— Mamă, eu nu sunt făcut pentru o viață obișnuită.

— O, Doamne, pentru ce ești tu făcut, pentru ce?
— Nu știu. Nu-i nimic. Însurătoarea nu e pentru mine.
— Și ce e pentru tine, nefericitule? Care e soarta ta? Măcar de-ar mai fi trăit tatăl tău...

Aș fi, oare, aici, într-o grădină anume, sperând moartea, dacă tatăl meu ar mai fi trăit? Aș fi îndrăznit, oare?

Văzându-mi de dulgherie, am devenit în Nazaret un soi de înțelept, la care veneau, fără știrea rabinului, oamenii care întâmpinau necazurile vieții. Îi ajutam pe săteni să se înalțe mai presus de starea în care se aflau.

Astfel Moșe, prietenul meu Moșe, de care nu mă despărțeam încă din copilărie, își pierduse copilul. În sat la noi, rar se întâmpla să vezi un bărbat plângând după un copil, căci tații, știind că viața e un fir subțire, nu voiau să se atașeze de copilași în primii lor ani de viață.

Tulburat, Moșe a venit la atelier plângând în hohote.

— De ce el? Nu avea decât șapte anișori.

Sărmanul Moșe, strângea pleoapele ca să-și ascundă lacrimile. Țeasta părea să-i fie străpunsă de spini. Moșe suferea, nu se împăca cu moartea, se răzvrătea.

— De ce? Era atât de mic! Nu avea nici un păcat: n-a avut când să păcătuiască! E nedrept.

Nedrept... Se muncea să înțeleagă și nu reușea.

— De ce mi l-a luat Dumnezeu? Poate să existe un Dumnezeu care lasă copiii să piară?

Îi vorbeam cu blândețe lui Moșe.

— Nu încerca să înțelegi ceea ce nu-i de înțeles. Ca să trăiești pe lumea asta, nu trebuie să atingi ceea ce e mai presus de tine. Nu, moartea nu e o pedeapsă, pentru că nu știi ce este. Tot ce știi e că te lipsește de fiul tău. Dar unde-i el? Ce simte? Nu trebuie să te răzvrățești: taci, nu mai căuta pricină, nădăjduiește. Nu știi și nu vei ști niciodată care sunt căile Domnului. Un lucru e sigur. Dumnezeu ne iubește.

— O astfel de iubire e nedreaptă.

— Ce e dreptatea? E aceeași pentru toți. Dumnezeu ne dă la toți, fără părtinire, viața și apoi moartea. Ceea ce ne deosebește e un rod al împrejurărilor.

Moșe, puțin convins, se arăta neîncrezător. Dând față cu răul, credința îl părăsea. Venea în fiecare zi la atelier, plângea, tuna și fjlgera, uneori îl scotea din sărite liniștea mea.

— Dar tu nu simți nimic? Când tatăl tău a murit, ai plâns și tu! Ce credeai?

— Când tatăl meu s-a dus din lumea asta, mi-am zis că nu mai aveam nici un ceas de pierdut spre a-i iubi pe cei dragi. Sufăr la fel ca tine, Moșe, când răul mă lovește, dar suferința nu e un prilej de ură, ci de iubire.

A ridicat capul să mă privească, părea să mă audă în cele din urmă.

— Fiul tău cel mare e mort? Iubește-l și mai mult. Și mai ales iubește-i pe ceilalți, pe cei care ți-au rămas, și spune-le că-i iubești. Grăbește-te. E singurul lucru pe care îl învățăm în viață: nevoia de a iubi.

Din ziua aceea Moșe n-a mai plâns. Desigur, n-a încetat să se gândească la cel dispărut, dar deznădejdea s-a prefăcut în iubire pentru ai săi; nimic nu poate să șteargă durerea; dar curajul poate să o facă folositoare și binefăcătoare.

Au mai trecut câțiva ani.

Mi se părea că, în sfârșit, îmi găsisem locul. Lucrurile care-mi ieșeau din mâini erau tot prost făcute, dar sfaturile mele erau din ce în ce mai deosebite. Aduceam alinare sătenilor.

Bătrânul rabin Isaac se încovoia sub greutatea anilor și Templul de la Ierusalim ne-a trimis un nou slujitor, Naum, un bun cunoscător al Scripturilor. În câteva săptămâni a priceput că un alt glas decât al său se făcea auzit în sat. I-a întrebat pe oameni ce le spuneam și, furios, a dat buzna în atelierul meu.

— Drept cine te crezi ca să tălmăcești Cărțile Sfinte? Cu ce drept le dai sfaturi celorlalți? Ai făcut o școală rabinică? Ai practicat textele așa cum am făcut-o noi?

— Nu eu dau sfaturi, ci lumina care izvorăște din adâncul rugăciunilor mele.

— Cum îndrăznești? Nu ești bun decât să faci rumeș și ai vrea să călăuzești neamul? Nu ai dreptul să spui nimic în numele Cărții și cu atât mai puțin în numele Domnului! Templul îi condamnă pe nerușinații de felul tău. La Ierusalim, ai fi fost deja ucis cu pietre!

Naum m-a înfricoșat.

Am închis atelierul pentru câteva zile și am pornit pe jos de unul singur, hoinărind.

Naum avea dreptate: fără să-mi dau seama, devenisem călăuzitorul sufletesc al satului, împărțind, împăcând, ațâțând dreapta mânie, vorbind în numele lui Dumnezeu... Câștigasem această putere atât de firesc încât nici măcar nu îmi dădeam seama cât era de prețioasă. Acum acest tânăr rabin îmi dezvăluia că păcătuiam din orbire și din vanitate!

Lapidat! Naum avea dreptate. Singularitatea mea, opoziția față de Templu trebuiau să mă ducă spre lapidare.

Două lucruri îi scăpau totuși: că voi dori această moarte într-o bună zi și că romanii aduceau la Ierusalim supliciul răstignirii pe cruce. Fără îndoială, mă voi stinge mâine răstignit pe o bamă, pregătită de un dulgher pentru un alt dulgher...

— Știi că toată lumea vorbește numai de vărul tău Ioanan? Mamei îi străluceau ochii.

— Care Ioanan?

— Fiul Elisabetei, vară-mea, o știi tu... Se zice că are clarul profeției.

Pica prost. Nu-mi mai păsa deloc de profeții mincinoși și așa-zișii mesia. Încercam să-mi găsesc locul.

Mama nu se lăsa. O lăcea din credință sau din orgoliu de familie? Vorbea tot timpul despre acest văr.

— Loanan stă pe malul Iordanului și îi spală de păcate pe cei care vin la el, băgându-i cu capul în apă. Din cauza asta l-au poreclit loanan Scufundătorul.

Am redeschis atelierul, dar oamenii, speriați de Naum, nu mai îndrăzneau să vină nici măcar ca să-și facă rost de scânduri.

Încet, încet oamenii au început să mă cheme pe ascuns ca să vorbim ca altădată; ne întâlneau pe înserat, departe de sat, unde simțeam că regăseam pacea, că descopeream în apa liliachie a apusului tăcerea aducătoare de mângâiere a lui Dumnezeu, cea care se află în miezul rugăciunii, ca două mâini împreunate sub cerul înstelat.

Naum a aflat și a venit să urle iar la mine. Avea dreptate.

Nu devenisem un monstru vanitos? Era firesc să pretind că descopeream adevărul în mine însumi și nu în Cărți? De unde atâta mândrie? Trebuia să mă purific, aveam nevoie de ajutor, de o călăuză sau chiar de un învățător. Trebuia să merg să-l văd pe loanan ca să mă spele de păcate.

Am pornit urmând meandrele Iordanului.

Cu cât înaintam, cu atât drumul se umplea de călători, valurile de oameni erau mai mari decât valurile râului, veneau pe jos din toate colțurile, din Damasc, din Babilon, din Ierusalim și din Idumeea.

În Betania instalaseră o tabără: câteva corturi, focuri aprinse, erau acolo familii întregi, sute de bărbați și femei.

Silueta lui loanan Scufundătorul se profila în apele joase. Stătea cu picioarele depărtate într-un cot al râului ce străbătea niște chei stâncoase. Șiruri nesfârșite de pelerini stăteau cuminți, tăcuți, pe mal. Doar țipetele de păsări tăiau apele.

Loanan părea întruchiparea diformă a unui profet: prea slab, prea bărbos, prea sălbatic, îmbrăcat în piei murdare de cămilă pe care zumzăiau roiuri de muște atrase de miros. Ochii lui imenși priveau cu o stăruință stânjenitoare. Înfățișarea lui era atât de sălbatică încât nu părea aievela. Umilit, priveam schimonosirea a ceea ce doream, maimuțarea visurilor mele cele mai înalte.

Priveam mulțimea de pelerini. Curios lucru, nu erau numai evrei, ci și romani, mercenari sirieni, oameni care nu practicaseră niciodată Tora, care nu cunoșteau scrierile noastre sfinte. Ce căutau aici? Putea să le făgăduiască loanan acel ceva pe care religia lor nu le putea da?

M-am apropiat de cei din urmă doi pelerini care își așteptau rândul pe mal.

— Eu mă duc, a zis cel gras.

— Eu nu mă duc, a zis cel slab. La urma urmei, nu văd de ce ar trebui să mă curățesc, am respectat legea cu sfințenie.

— Nenorocitul! Izvor de trufie și de spurcăciune! Glasul lui loanan răzbea până la noi, tunător. Trebuie că avea auzul foarte ascuțit, la așa o distanță și cu tot zgomotul făcut de ape, era greu de crezut că un om ar fi putut să audă.

Loanan îi striga slăbănogului:

III

— Năpârcă! Porc murdar! Te crezi pur pentru că urmezi spusele goale ale Legii. Nu ajunge să te speli pe mâini înainte de a mânca și să ții Sabatul ca să fii ferit de păcat. Și nu pentru că te căiești în sinea ta vei fi iertat de păcate.

Vorbele lui mă pișcau ca înțepătura de tăun. Nu gândeam și eu același lucru, de ani de zile?

Loanan nu se lăsa, trupul lui slăbănog tremura de mânie, o mânie nesecată, adăpându-se din impietate. Era limpede că, dacă am fi lăsat la o parte titlul de profet, loanan era i' l' un om drept.

Pelerinul cel slăbănog, surprins că stârnise un potop de ocări, se uita la însoțitorul său rușinat, nemaștiind ce să facă.

— Apropie-te! A urlat loanan. Omul a făcut câțiva pași în apă.

— Nu așa! Gol cum ai ieșit din pântecul mamei tale! Omul, fără să înțeleagă de ce și cum, a ascultat, lăsându-și veșmintele și înaintând spre loanan, care l-a apucat de țeastă cu laba lui osoasă. Îl privea pe slăbănog drept în ochi, mai atent decât dacă ar fi trebuit să bată un cui.

— Căiește-te. Nădăduiește Binele. Cere iertare. De nu... Ce era în sufletul acelui om, frică, supunere? Părea cuprins de căință, și loanan, după câteva clipe, l-a băgat cu capul în apă, ținându-l acolo îndelung, de se vedeau bule de aer ieșind din adânc. În sfârșit, l-a lăsat să iasă la suprafață, cu sufletul la gură.

— Du-te. Ești iertat.

Omul a ajuns pe mal clătinându-se. De cum a pus piciorul pe pământ, s-a adunat covrig cu capul pe genunchi și a izbucnit în plâns.

Grasul s-a repezit să-l liniștească, dar slăbănogul a ridicat capul șoptind:

— Mulțumescu-ți, Doamne, îți mulțumesc... Mulțumesc că m-ai iertat de păcate. Mă scăldam în necurăție.

Apusul se făcuse violet. Loanan Scufundătorul se îndepărta, retrănduse într-o peșteră în care își petrecea nopțile. Am aflat seara, acolo, în jurul focului, că nu bea decât apă și se hrănea cu te miri ce. Îi admiram tăria sufletească, eu nu mă simțeam în stare să mă lipsesc de carne, de pâine și de vin.

— De ce un om sfânt ca el, se întreba un pelerin, se acoperă cu piei de cămilă, un animal necurat, la fel ca porcul și ca iepurele? Încalcă Legea!

Nici cei mai înflăcărați admiratori ai lui loanan nu păreau să-i înțeleagă mesajul: respectul de sine, nu de litera Legii, păstrează inima curată. După ce am împărțit cu toții cina, i-am cunoscut pe Andrei și pe Simon, ucenicii săi. Am petrecut o bună parte a nopții vorbind de loanan, de învățămintele sale care se îndepărtau de Templu, dar care îl puneau în primejdie; îl comparam cu călugării din Qumran, esenienii despre care auzisem că îi scăldau la fel pe cei păcătoși.

A doua zi, m-am așezat la marginea apei, pe o stâncă de unde puteam să-l urmăresc pe loanan, fără ca el să mă vadă.

Voia să-i purifice mai întâi pe străini.

— Apropiati-vă, romanilor. Și ascultați, voi, evrei, încercați să învățați. Nu e destul să fii evreu ca să fii salvat. Nu vă mulțumiți să spuneți „Mă trag din Avraam”, căci Dumnezeu poate face să vadă lumina zilei copiii lui Avraam peste tot în lume, chiar din piatră seacă.

Cei cinci soldați romani au înaintat.

— Cum ar trebui să ne purtăm?

— Să nu fiți violenți și să nu faceți rău la nimeni. Și mulțumiți-vă cu solda voastră.

Apoi i-a primit pe cei ce strângeau impozite.

— Să nu cereți mai mult decât se cuvine. Apoi pe bogătași.

— Cel ce are două cămăși trebuie să-i dea una celui care nu are deloc.

Cel care are ce mânca trebuie să facă la fel.

Când soarele era sus de tot pe cer, au sosit emisarii din Ierusalim.

Templul trimitea o ceată de preoți și leviți ca să-l cerceteze pe Ioan.

— Cine ești?

— Mi se spune Ioan Scufundătorul.

— Se zice că ești reîncarnarea profetului Eliahu.

— Așa se zice. Eu n-am spus asta niciodată.

— Alții răspândesc ideea că ești Mesia cel pomenit în Scripturi.

— Eu nu sunt Mesia, sunt Înainte-mergătorul care vestește venirea lui, sunt glasul care strigă în pustie: „Gătiți calea Domnului”.

— Așadar, nu pretinzi că ești Mesia?

— Nu sunt vrednic să-i desfac cureaua încălțăminteii. Când va veni, va face dreptate, va pedepsi amarnic. Păcătoșii vor arde în focul nestins așa cum arde pleava după ce se aleg boabele cele bune.

— Dacă nu ești nici Mesia, nici Eliahu, de ce îi botezi cu apă? Cine îți dă dreptul să le speli păcatele?

— Eu vestesc venirea lui Hristos. Vine. Printre voi se află cel care va veni și căruia eu îi voi face loc în seara asta.

Pe mal, toată lumea se uita întrebătoare: oare cuvântul lui Ioan era încă o parabolă demnă de tălmăcit, sau Mesia se afla într-adevăr pe malul Iordanului?

— Eu nu sunt decât luminătorul chemat să deschidă drumul regelui, croind calea către pocăință. Dar el va veni, în curând va fi aici, Fiul lui Dumnezeu, vestit de profetul Daniel.

Lumea credea că este o parabolă. Cât despre mine, îmi era puțin rău: mi s-a părut o clipă, în ciuda depărtării la care mă aflam, că Ioan se uita la mine.

Trimișii au plecat la Ierusalim liniștiți: la urma urmei, Ioan se dovedea a fi un lunatic nu prea primejdios; atâta vreme cât stătea în balta lui, băgându-i pe pelerini cu capul în mâl, nu râvnea scaunul nimănui.

Un nor trecea pe cer, m-am hotărât să intru în apă ca să fiu purificat de Ioan. Văzând că mă apropii de el, Ioan s-a încruntat.

— Te recunosc.

— Eu sunt vărul tău, fiul lui Miriam, rudă cu mama ta, Elisabeta.

El se strâmba de parcă nu înțelegea ce îi spuneam. Am repetat vorbind rar.

— Mă recunoști pentru că sunt vărul tău din Nazaret.

— Te recunosc ca alesul lui Dumnezeu.

Era surprins el însuși de ceea ce zice. Se uita la mine ca la o minune. Și deodată a început să strige ca să-l audă toată lumea:

— Iată Mielul lui Dumnezeu, cel care va spăla păcatele lumii.

Striga atât de tare încât am amuțit. Am simțit că lumea încremenise pe mal, contemplând scena. Privirile oamenilor erau greu de îndurat. Nu știam nici ce să zic, nici ce să fac. Am șoptit repede:

— Botează-mă, să terminăm odată. Dar Ioan striga mânios:

— Eu sunt cel ce are trebuință să fie curățit de tine! Eu te chem din tot sufletul meu și tu vii la mine! O, cât te iubesc!

Era prea mult. Mi s-au tăiat picioarele, am alunecat și mi-am pierdut cunoștința. Ioan m-a adus în brațe pe mal. Acolo, Andrei și Simon m-au luat în grija lor, încercând să împrăstie mulțimea care voia să vadă ce fel de minune eram. Femeile povesteau că în clipa în care mi-am pierdut cunoștința un porumbel a pogorât din cer și s-a așezat pe fruntea mea.

Firește, eu nu am văzut nimic.

Pe drept cuvânt, acolo a început totul...

E o noapte albastră, frumoasă și fără noimă. O liniște de netulburat. Așteptarea asta mă stoarce. Aș fi preferat să vorbesc, să mă apăr, să mă opun... Nu fac decât să întind gâtul și să ciulesc urechile la cel mai mic zgomot, pândind zăngănitul armelor. Cu toate că nu mă grăbesc să mor, nu mai am răbdare. Mai bine moartea decât agonia. De ce întârzie soldații? Nu e prea mult de la Templu până la Muntele Măslinilor...

Vulpile au vizuini, păsările au cuiburi, iar eu nu am unde să-mi pun capul.

După leșinul meu. Andrei și Simon m-au hărțuit cu întrebări. Cine eram? Ce făcusem până atunci? De ce Ioan m-a desemnat drept Alesul?

— Nu știu ce tot zice Ioan. Eu sunt doar un dulgher nepriceput și un rău credincios care vine de la Nazaret.

— Te-ai născut la Nazaret?

— Nu. De fapt, eu m-am născut la Betleem, dar povestea e mai complicată...

— Era scris, Miheia l-a vestit: „Din Betleem va ieși Stăpânitor peste Israel”.

— Vă înșelați!

— Te tragi din neamul lui David?

— Nu.

— Ești sigur?

— Adică... Se povestește în familie... Că... În sfârșit, să ne venim în fire! Cunoașteți o familie de evrei în Palestina care să nu pretindă că se trage din neamul lui David?

— Așadar tu ești: Alesul va fi din stirpea lui David.

— Iar vă înșelați!

- Ce învățături ne împărtășești?
- Niciuna.
- Ne socotești nevrednici de tine?
- N-am spus una ca asta!
- Putem să venim cu tine? Să te urmăm?
- Nici vorbă!

Mai rămânea de făcut un singur lucru: să plec. Trebuia să scap de atâta vorbărie, de hărțuiești.

De treizeci de ani, toată lumea, în afară de mine, își spunea părerea cu privire la soarta mea. Strivit sub povara sfaturilor, privit de unii ca foarte pios, de alții necredincios, recunoscut, nesocotit, zorit, chemat la ordine, adorat, bruftuluit, batjocorit, venerat, ascultat, disprețuit, interpelat, nu mai eram un om, ci o casă goală pe care fiecare o rânduia după gustul său. Eram ecoul ficut de zgomotul altora.

Am fugit.

M-am afundat în deșert, acolo unde nu mai sunt oameni, unde ierburile cresc în voie, sălbatic, umile, unde izvoarele sunt din ce în ce mai rare, acolo unde nu eram în primejdie să întâlnesc pe cineva.

În deșert doream o singură întâlnire: cu mine însumi. Speram să mă regăsesc la capătul singurătății. Trebuia să aflu cine sau ce sunt.

La început, n-am aflat nimic. Mă încercau numai trăiri obișnuite; nerăbdare, oboseală, foame, teama de ziua de mâine... Apoi, după câteva zile, zgura ultimelor săptămâni s-a curățat, am deprins obiceiuri frugale, am redevenit copilul din Nazaret care primea viața în toată puritatea ei, am regăsit iubirea de fiecare clipă, adorarea a tot ceea ce există. Eram mai liniștit, dar simțeam o mare dezamăgire. Așadar, un om nu există cu adevărat? Dincolo de zdrențele unui om nu descoperi decât un copil? Anii nu te fac decât păros, bărbos, nu-ți aduc decât griji, certuri, ispite, cicatrici, oboseală, sete de plăceri, nimic altceva?

Atunci a urmat căderea.

Căderea care mi-a întors viața pe dos. Care m-a întors pe dos. A fost o cădere nemișcată.

M-am așezat pe o movilă de pământ lipsită de orice brumă de verdeț. În jurul meu nu era altceva decât spațiul nesfârșit. Și nu simțeam o altă mișcare decât timpul pur. Simțeam o lehamite liniștită. Îmi țineam genunchii cu mâinile și, deodată, fără să mă mișc, am început să cad...

Cădeam... Cădeam... Cădeam...

Coboram în mine. Nu-mi închipuiam că există faleze, că există un abis atât de adânc într-un trup de om. Traversam vidul.

Apoi mi s-a părut că încetinesc, îmi pierdeam consistența, eram mai puțin greoi. Deveneam una cu aerul.

Viteza căderii mă încetinea. Căderea mă dilua. Am început să plutesc. Atunci, treptat, prefacerea s-a împlinit.

Eram și nu mai eram eu. Aveam și nu mai aveam un trup. Gândeam, dar nu mai ziceam „eu”.

Am ajuns într-un ocean de lumină. Acolo era cald.

Acolo înțelegeam tot.

Acolo simțeam o încredere absolută.

Ajunsesem în creuzetul vieții, în mijlocul ei, în vatră, acolo unde toate se topesc și prind formă. Înlăuntrul meu nu mă regăseam pe mine, era ceva mai mult decât mine, mult mai mult, o mare de lavă clocotind, un infinit mobil și schimbător unde nu auzeam nici un cuvânt, nici un glas, nici un discurs, dar încercam o senzație nouă, teribilă, uriașă, unică, fără sfârșit: sentimentul că totul era drept.

Fâsâitul unei șopârle strecurându-se în tufișuri m-a făcut să tresar. Într-o clipă, am urcat, ieșind din inima pământului.

Câte ore se scurseseră?

Pacea nopții se lăsa văzând cu ochii, odihnă lăsată nisipului arzător, ierburilor uscate, răsplata meritată a fiecărei zile.

Mă simțeam bine. Nu-mi era nici sete, nici foame. Nici o neliniște nu mă încerca. Simțeam că primeam o hrană vitală.

Nu m-am descoperit pe mine, în plin deșert. Nu. L-am descoperit pe Dumnezeu.

De atunci, în fiecare zi refăceam drumul. Urcam pe munte și mă cufundam înăuntrul meu. Ca să mă încredințez de taina mea.

Ajungeam în marea de lumină ireală, mă aruncam în brațele sale și petreceam un timp nemărginit.

Această limpezime o întrezărisem uneori, într-o rugăciune din copilărie, în scânteierea unei priviri, știam că încălzea lumea, dar nu-mi închipuiam că ar putea fi la îndemâna omului. Există în mine mai mult decât un mine. În mine există o ființă care nu sunt eu, dar care nu îmi e străină. Există în mine o plămădă care mă depășește și mă alcătuiește, un tot necunoscut, în parte cunoscut, o imensitate de neînțeles care face cu puțință înțelegerea, o unitate din care decurg, un Tată al cărui Fiu sunt.

În a treizeci și noua zi de când mă aflu în deșert, m-am hotărât să revin printre oameni, fericit că am găsit mai mult decât speram.

Când am ajuns lângă albia proaspătă și umbroasă a apei Iordanului, am văzut pe pământ un șarpe mort. Putrezea, cu gura căscată, atrăgând șiruri de furnici, dar ochii galbeni ai mortăciunii păreau încă batjocoritori.

Un gând mi-a trecut prin cap: dar dacă am fost ispitit de diavol? Dacă în aceste treizeci și nouă de zile am fost ispitit de amăgirile Satanei? Și dacă această putere care mă întărea nu era decât rodul ispitei diavolești?

Trebuia să petrec cea de-a patruzecia noapte în deșert.

A fost noaptea tuturor răsturnărilor. Ceea ce mi-era limpede devenea obscur. Acolo unde văzusem binele întrezăream răul. Acolo unde crezusem că am descoperit o datorie, bănuiam de acum vanitate, înfumurare, trufie. Cum puteam să cred că vorbesc cu Dumnezeu? Nu era doar o nebunie? Cum puteam să știu ceea ce era drept sau nedrept? Nu era doar o iluzie? Cum puteam să pretind că vorbesc în numele lui Dumnezeu? Nu era doar mândrie?

Nu am găsit niciodată un răspuns la aceste întrebări. Dimineața, după cea de-a patruzecia noapte, am făcut o prinsoare.

Am pariat pe faptul că gândurile mele, căderile mele, mă duceau spre Dumnezeu, nu spre Satana. Am făcut prinsoare că aveam de înfăptuit binele. Am făcut prinsoare că voi crede în mine.

Încă nu știam că întâmplările care aveau să urmeze mă vor sili să fac o prinsoare mult mai gravă, mult mai primejdioasă, o prinsoare care mă obligă să aștept moartea, în noaptea asta, într-o grădină anume.

M-am întors iar la pelerinii de pe malul Iordanului, crezându-mă îndreptățit să le vorbesc, slujindu-mă de înțelepciunea pe care o căpătasem din adâncul rugăciunilor mele.

Andrei și Simon mă așteptau la corturi.

De cum am apărut, Simon a întrebat zâmbind, de parcă voia să mă pună la încercare:

— Cine ești?

— Tu ce crezi?

— Ești trimisul lui Dumnezeu?

— Tu ai spus-o.

Nu ne-a trebuit mai mult. Am căzut unul în brațele celuilalt, apoi Ioan m-a botezat încă o dată. Li implora pe Andrei și pe Simon, învățăceii săi cei mai dragi, să-l părăsească pe el pentru a mă însoți pe mine.

Vremea petrecută atunci a fost cea mai fericită și mai înălțătoare din viața mea. Descopeream cu exaltare tainele pe care Dumnezeu le ascundea în adâncul meditației mele și încercam să le dau glas cu fiecare zi mai mult. În bucuria de a le stăpâni, nu bănuiam încă urmările.

Andrei, Simon și cu mine am străbătut Galileea, plină de verdeață, răcoroasă, cu fructe pârguite. Trăiam fără grija zilei de mâine, dormind sub cerul liber, hrănindu-ne cu ce culegeam din pomi cu mâinile noastre sau cu ce ne dăruiau mâinile altora. Alături de Dumnezeu am descoperit lipsa de griji.

Când eram chinuți de o întrebare, mă ascundeam după un smochin sau după o stâncă și coboram iar în adâncul meu. Mă întorceam întotdeauna, dacă nu cu răspunsul așteptat, măcar cu împlinirea pe care trebuia s-o aducă răspunsul.

Am întors jocul de cărți al lumii. Oamenii jucau prost: gândindu-se la câștig, jocul nu avea un bun atu. Forța. Puterea. Banii. Eu nu îi iubeam decât pe cei lăsați pe dinafară de această partidă fără noimă, pe cei ce nu i se potriveau, pe cei ce nu luau parte la joc: săracii, supușii, dezmoșteniții, femeile, împilații.

Săracii erau frații mei, grija mea. Ei nu încearcă să se ferească de nevoi, căci ar însemna să se ferească de ei înșiși, nu, ei iubesc atât de mult viața încât se încred în ea, socotind că o să se afle veșnic un trecător care să le arunce un bănuț sau un codru de pâine. Această încredere înseamnă fervoare. Andrei, Simon și cu mine deveniserăm ființe rătăcitoare care primeau pomană, iar în clipa următoare dădeau ceea ce le prisosea. Căci noi socoteam că ne revenea numai partea care satisfăcea nevoia noastră; restul era huzur; nu aveam nici un drept să-l păstrăm.

Era atâta bucurie în împlinirea noastră încât, firește, atrăgeam și alți tineri, iar grupul nostru se lărgea. Umplându-i de mânie pe unii, eu le vorbeam mai mult femeilor și doream ca ele să ne urmeze. Coborând în fântâna adâncă a iubirii, am descoperit că virtuțile care veneau de la Dumnezeu și după care mă conduceam erau virtuți femeiești. Tatăl ceresc îmi vorbea ca o mamă. El îmi dădea drept pildă eroinele, cele care îi împlinesc vrerea, dătătoare de viață, de iubire, cele care scaldă copiii, îi liniștesc, le umplu gurile, aceste roabe care aduc alinarea, curățenia, plăcerea, umilele umilelor, luptătoare ale vieții de zi cu zi, regine ale vigilenței, împărătese ale blândeții, oblojindu-ne rănilor și potolindu-ne durerile. Dar ucenicii mei, adevărați bărbați ai pământului lui Israel, se învoiau cu greu că femeile fac în chip firesc ceea ce lor le cere multă trudă. Tolerând femeile pe care le întâlneam, cohorta care ne urma, ei se temeau de ele; fără îndoială, prin asta își arătau și teama de propria lor dorință.

Mă uitam la cei puternici, cei pentru care oamenii nu aveau toți același preț, și am descoperit că aveau parte de un dar pe care eu nu îl aveam: de a călca peste capetele oamenilor. Bunăoară, cel care adună birul hărțuiește întreaga familie nevoiașă, nu se sinchisește de suferința lor și calcă peste ei ca peste o zdreanță. Eu sunt lipsit de acest dar. În om, eu văd întotdeauna omul; nu mă uit la el fără să înțeleg greul vieții sale, durerile mute sau strigătoare la cer, speranțele sale, toate cele care îi însuflețesc sau îi adâncesc trăsăturile chipului. Adeseori, văd mai mult decât omul, ghicesc copilul care a fost și bătrânul care va fi, drumul vieții sale nesigure și fragile.

Inocența bucuriei din primele luni petrecute împreună nu se aseamănă cu nimic... Deschideam drumuri. Născocim un nou fel de a trăi. Înlăturam teama. Nu făceam decât să primim și să dăruim. Eram liberi. Eram în largul nostru.

În ochii puternicilor zilei, eram niște amărăți. Ne lăsau în pace pentru că nu însemnam mare lucru pentru ei. Se înșelau: împreună, uniți, puteam schimba mersul lumii.

Străbăteam drumurile, adunam bogății pe care nu le-am fi dat pentru nimic în lume, când pașii noștri ne-au adus în Nazaret.

Am regăsit-o pe mama cu bucurie, dar n-am vrut să rămân cu ea, trăiam sub cerul liber, în mijlocul prietenilor mei.

Frații mei m-au chemat acasă și Iacob, cel mai mare dintre noi, s-a arătat mânios.

— Leșua, ne faci de rușine! Să lași atelierul tatălui nostru ca să te faci rabin, fără să ne spui o vorbă, mai treacă, meargă. Dar să dormi afară, să cerșești în propriul sat, în satul în care trăim și unde toată lumea ne cunoaște, unde avem treburile noastre! Ce-o să zică lumea? Încetează imediat!

— Nu voi schimba nimic în felul meu de viață.

— Dacă nu ești în stare să lucrezi, ai putea cel puțin să mănânci și să dormi acasă, nu?

— Și prietenii mei?

— Chiar așa, să vorbim de prietenii tăi. O adunătură de vagabonzi, de leneși, de pierde-vară, de femei pierdute! Așa ceva nu s-a mai pomenit aici. Ar trebui să-și ia tălpășița.

— Atunci o să plec cu ei.

— Chiar vrei să ne umilești până la capăt?

Lovitura i-a scăpat. Fratele meu mi-a tras o palmă, el însuși surprins de nesăbuiința sa, și deodată, pe chipul lui de bărbat care întrecuse măsura am întrezărit neliniștea copilului care se întreba cum va răspunde fratele lui.

M-am apropiat și i-am zis cu blândețe:

— Lovește și celălalt obraz.

Nărilor îi tremurau de fiirie, se pregătea să lovească, i-am întins obrazul stâng, arătându-i astfel că îi înțelegeam mânia.

A urlat ca un turbat și a ieșit din odaie, strângând din pumni. Ceilalți frați și surori îmi aruncau vorbe grele, de parcă întinzând celălalt obraz aș fi făcut ceva mult mai rău decât palma dată de fratele meu.

Am pus în practică altă învățătură, ieșită din coborârea mea în fântâna fără fund: iubirea față de celălalt, acceptând până și fapta sa necugetată. A răspunde răului prin rău, ochi pentru ochi, dinte pentru dinte, nu făcea decât să sporească răul, să-l întetească, făcându-l să devină literă de lege. Să răspunzi la violență prin iubire însemna să ataci violența, să-i pui în față o oglindă în care să-și vadă chipul plin de ură, roșu de furie, pocit. Fratele meu fugise.

— Tăceți din gură și lăsați-mă singură cu leșua.

S-au supus ascultători, lăsându-mă în grija mamei. Ea s-a repezit în brațele mele și a plâns o bună bucată de vreme. O țineam cu duioșie, știind că lacrimile vestesc adeseori cele dintâi cuvinte ale adevărului.

— Leșua, dragul meu leșua, zilele trecute am fost și eu printre ascultătorii tăi și sunt foarte neliniștită. Nu te mai înțeleg. Vorbeai tot timpul despre tatăl tău, deși l-ai cunoscut atât de puțin timp.

— Tatăl despre care vorbesc este Dumnezeu, mamă. Mă sfătuiesc cu el în adâncul meu, ori de câte ori mă aflu singur pentru a medita.

— Dar de ce zici „tatăl meu”?

— Pentru că el e tatăl meu așa cum este al tău, e tatăl nostru al tuturor.

— Întotdeauna spui ceva de neînțeles. Zici că trebuie să iubim pe toată lumea, dar tu îți iubești mama?

— E ușor să-i iubești pe cei ce te iubesc.

— Răspunde!

— Da, mamă, te iubesc. La fel și pe frații și pe surorile mele. Dar nu-i destul. Trebuie să-i iubim și pe cei care nu ne iubesc. Și chiar pe dușmanii noștri.

— Atunci ține-te bine, pentru că dușmani o să ai destui! Îți dai seama încotro mergi? Ce fel de viață îți așterni?

— Nu-mi fac griji pentru viața mea. Nu trăiesc pentru mine și nici nu o să mor pentru mine.

— Cum? Tu nu-ți dorești nimic?

— Nimic. Vreau doar să mărturisesc. Să le spun și altora ce descopăr în adâncul meu.

— Alții! Alții! Gândește-te mai întâi la tine! Mă aduci în pragul disperării. Vreau să fii fericit!

— Mamă, în adâncul sufletului meu, nu pe mine mă descopăr.

A început iar să plângă, nu mai vărsa aceleași lacrimi, erau acum lacrimi de împăcare.

— Ți-ai pierdut mințile, dragul meu leșua.

— Astăzi am prilejul de a alege între a deveni un nebun sau un dulgher lipsit de har. Mai bine să fiu un nebun cu har.

A râs printre lacrimi. Mă simțeam pierdut în fața mamei îndurerate. Am plecat de la Nazaret cât de repede am putut.

Necazurile au apărut odată cu cele dintâi miracole.

Nu știi ce va scrie viitorimea despre viața mea, dar n-aș vrea să se răspândească vestea, care mă supără deja, în care sunt băgat până în gât: faima de făcător de minuni.

Prima oară, le-am J&cut fără să-mi dau seama. O privire, o vorbă bună pot vindeca, o știe toată lumea, și nu sunt primul vraci care tămăduiește în Palestina. Cere timp, trebuie să-ți aduni puterile și să te apleci asupra celui suferind, ba chiar să iei durerea lui asupra ta. Da, am mângâiat rănilor, am privit suferința drept în ochi, da, am petrecut nopți întregi lângă neputincioși; mă așezam lângă ologi și încercam, cu mâinile mele, să le dau puțin din forța care fierbea înlăuntrul meu; le vorbeam, încercam să găsesc o ieșire din suferință, punându-i să se roage, să descopere fântâna iubirii în ei înșiși. Cei care reușeau se simțeau mai bine. Alții nu reușeau. Desigur, am văzut paralitici ridicându-se, orbi recăpătându-și vederea, șchiopi mergând drept, leproși vindecați, femei care nu mai pierdeau sânge, surzi care vorbeau, posedați scăpați de demoni. Faima mea se reduce la acest lucru, însă nu se pomenește niciodată de cei rămași suferinzi, când nici eu, nici ei n-am putut face nimic. N-am nici un fel de puteri, poate una singură, să-i ajut să deschidă poarta, aflată în adâncul fiecăruia, poarta care duce la Dumnezeu. Pe această poartă eu nu pot pătrunde singur, trebuie ca ei să mă urmeze.

Pe fiecare bolnav îl întrebam:

— Crezi? Numai credința te poate mântui.

Curând, nimeni nu mai era atent la întrebarea mea, nemaivăzând în ea decât vorbe goale. Dădeau năvală la mine, înghesuindu-se ca vitele la adăpat.

— Poți vindeca bolile de piele?

— Poți face să-mi crească iar părul?

— Poți face să nu mai am dureri de pânțece?

Mă întrebam ca la prăvălie: aveți asta sau asta? Eu răspundeam:

— Crezi? Numai credința te poate mântui.

Degeaba. În ochii lor, eram un vraci. Nu mai voiau să audă că minunile mele aveau o noimă mai înaltă, că acest lucru cerea o îndoită credință, a celui suferind și a celui care vindecă, îmi trimiteau fel de fel de leneși, de

neîncredători și, dacă vindecam numai unul din zece, acea unică minune îmi mai adăuga un tidu de glorie care căpăta proporții neobișnuite.

Nu mai voiam să vindec. Le-am interzis ucenicilor mei să mai lase bolnavii să vină la mine. Dar cum să rămâi nesimțitor în fața suferinței reale? Când un copilaș neputincios sau o femeie stearpă veneau plângând la mine, încercam să fac un miracol.

Încurcăturile sporeau. Nu mai eram stăpân pe situație, îmi atribuiau miracole. Se vorbea că înmulțeam pâinile în panere, vinul care era pe terminate în amfore, că umpleam năvoadele cu pești, tot soiul de lucruri bine-venite, am observat și eu, dar care trebuie să fi avut o pricină firească. De mai multe ori, i-am bănuțit chiar pe ucenicii mei... Nu erau ei autorii acestor miracole? Nu erau ei cei care au umplut amforele? Nu cumva au pus pe seama mea pescuitul miraculos în lacul Tiberiada? Nu aveam nici o dovadă, dar aveam o bănuială. Ce puteam să le reproșez? Sunt și ei oameni de pe la noi, cu mintea înfierbântată, mă venerează, se apără de dușmani, caută justificări față de familiile lor. Înflăcărați, vor să convingă cu orice preț, când vrei să fii convingător, buna-credință și păcăleala se amestecă. Siguri că voi încuviința, îngroșau faptele: când argumentele lipsesc, de ce să nu le plăsmuiești? N-are a face dacă un miracol e adevărat, iar altul nu! Vinovați sunt cei naivi, cei care se lasă păcăliți.

Viața noastră s-a schimbat. Când nu eram urmăriți de nefericiții aflați în căutare de miracole, eram persecutați de farisei, de arhierii și de cărturarii Legii, care socoteau că prea mulți aplecau urechea să mă asculte. Felul meu de a coborî în adâncul meu spre a-l regăsi pe Tatăl ceresc, revenind plin de o iubire fără margini, îi mânia pe arhierii; ei se mulțumeau cu legile scrise și vedeau ruptura mea față de respectul tradiției: vindecam în ziua de Sabat, mâneam în ziua de Sabat, lucram în ziua de Sabat. Ce importanță avea? Sabatul e făcut pentru om, și nu omul pentru Sabat. Chiar dacă eram îndreptățit, urmarea era aceeași: pentru că vorbeam numai de iubire, îmi făceam de acum dușmani cu miile.

— Cum îndrăznești să vorbești în numele lui Dumnezeu? La început, o idee nouă trece drept mincinoasă. Fariseii nu voiau cu nici un preț să mă înțeleagă. Mă acuzau de trufie.

— Cum îndrăzneșd să vorbești în numele lui Dumnezeu?

— Pentru că Dumnezeu sălășluiește înlăuntrul meu.

— Blasfemie! Dumnezeu e departe de noi, este unul și de neatins. Abisuri adânci te separă de Dumnezeu.

— Vă asigur că nu. E destul să mă adâncesc în mine însumi, e ca o fântână, și...

— Blasfemie!

Mă iscodeau, mă hărțuiau, ca o haită de câini lătrând după mine ca să mă aducă la litera Torei. Eu nu țineam nici să-i supăr, nici să-i înfrunt, dar nu puteam să nu fac cunoscut adevărul meu.

În timpul unei călătorii la Ierusalim, de Paști, mi-au scos în cale o capcană.

— Stricată! Femeie pierdută! Nerușinată!

Înainte de a aduce o femeie adulteră, pe jumătate dezbrăcată, înhățându-o fără să le pese de frica, de lacrimile, de rușinea ei, târând-o ca pe o nicovală la circurile din târg, să vadă dacă cineva o poate ridica.

Eram prins în capcană. Legea lui Israel poruncește: femeia adulteră va fi lapidată. Fariseii și cărturarii Legii au prins femeia asupra faptei, lăsându-l pe bărbat să-și ia tălpășița, și acum o supuneau martiriului, lovind-o cu pietre chiar în fața mea. Știau că nu voi suporta și, lăsând la o parte flagrantul delict de adulter, de care nu le prea păsa, voiau să mă surprindă pe mine în flagrant delict de blasfemie.

Victima, frumoasă, tulburătoare, tremurând toată, cu părul despletit, se afla în mâinile noastre, mai mult moartă de frică.

M-am aplecat și am început să scrijelesc pământul. Asta i-a nedumerit câteva clipe și mi-a lăsat un oarecare timp de gândire. Apoi hoarda s-a pus pe urlat.

— S-o omorâm! S-o lovim cu pietre! Auzi, nazarineanule? O s-o omorâm chiar în fața ta!

Ciudat lucru: nu pe ea, ci pe mine mă amenințau. Mă amenințau pe mine cu uciderea ei.

Continuam să scrijelesc în țărână. Să-și verse veninul urii, să se simtă ușurați: să aibă de ce să se războiască. Tocmai când își închipuiau că nu o să mă amestec, m-am ridicat și le-am zis cu blândețe:

— Care dintre voi nu a păcătuit niciodată să arunce primul cu piatra. Ne aflăm în incinta Templului.

Mă uitam la ei, rând pe rând, fără urmă de iubire, dimpotrivă, cu o violență care trebuie să-i fi neliniștit. Ochii mei le ziceau: „Tu, tu n-ai păcătuit niciodată? Te-am văzut săptămâna trecută la han! Și tu, cum îndrăznești să te crezi curat, când te-am surprins mângâind sânii fetei care purta urciorul cu apă! Iar tu, de colo, crezi că nu știu ce ai făcut alaltăieri?”

Cei mai bătrâni au fost primii care s-au dat înapoi. Au lăsat pietrele jos și au plecat fără grabă.

Dar cei tineri, prea aprinși de gustul sângei, nu mai voiau să-și vină în fire.

Mă uitam la ei zeflemitor. Zâmbetul meu părea să le dezvăluie faptele. Pe chipul meu se citea: „Cunosc toate stricatele din Iudeea și din Galileea: nu faceți pe sfinții față de mine. Totul e scris. Știu tot. Pot să dezvălui tot.”

La rândul lor, tinerii au plecat capul.

Era unul care se ținea tare, uitându-se insolent în ochii mei, era cel mai tânăr, avea doar optsprezece ani. Era, oare, posibil ca în ardoarea tinereții sale să-și închipuie că nu a păcătuit niciodată? Stătea drept, de neclintit, sigur de el, îndreptățit să ucidă femeia.

Mi-am schimbat felul de a privi. Fără să-l mai înfrunt sau să-l ameninț, l-am întrebat cu blândețe:

— Ești sigur că nu ai păcătuit? Eu te iubesc așa cum ești, chiar dacă ai păcătuit.

A tresărit. I se zbăteau pleoapele. Se aștepta la orice în afară de iubire. Tovarășii lui l-au tras de braț. Șușoteau: „Nu fi caraghios. Doar nu vrei să pretinzi că n-ai nici un păcat!” Dându-se învins, s-a lăsat dus de aceștia.

Am rămas singur cu femeia, care tremura din toate încheieturile.

Ii era încă frică, dar frica era altfel acum, trecea de la spaima de a muri la spaima de a nu ști ce i se va mai întâmpla.

Am încurajat-o cu un zâmbet.

— Unde sunt judecătorii tăi? Nu mai e nimeni care să te judece?

— Nimeni.

— Nici eu nu te judec. Du-te. Și să nu mai cazi în păcat. Iscusița m-a salvat încă o dată.

Dar eram sfârșit de această vânătoare. Dacă ucenicii mei se bucurau de isprăvile mele, eu le spuneam mereu că orice izbândă este rodul unei înțelegeri greșite și că numărul dușmanilor noștri crește mai repede decât cel al prietenilor. Am plecat să ne găsim locul în Galileea.

Eram obosit: obosit să spun ceva ce nimeni nu vrea să asculte, obosit să le vorbesc surzilor, obosit să-i văd că se fac că n-aud vorbele mele.

De pe atunci. Iuda Iscariot a început să fie din ce în ce mai important în viața mea.

Spre deosebire de ceilalți ucenici. Iuda venea din Iudeea, nu din Galileea. Mai școlit, știa să citească și să socotească, era vistiernicul nostru; în fiecare zi împărțea la săraci prisosul din pomana primită. Se deosebea de pescarii din Tiberiada prin felul său de a fi, prin vorba sa orășenească, amintind de Ierusalim. Îmi plăcea să stau de vorbă cu el și, curând, a devenit ucenicul meu cel mai drag.

Cred că niciodată în viața mea nu am iubit pe nimeni mai mult decât pe Iuda. Cu el, și numai cu el, vorbeam despre Dumnezeu.

— El e întotdeauna alături de noi. Atât de aproape.

— Nu se arată decât pentru tine și în tine. Noi nu îl putem vedea.

— Ba da, trebuie să mai încerci. Iuda.

— Încerc. Încerc în fiecare zi. Nu pot ajunge la izvorul fără fund. Dar eu nu am nevoie de asta, pentru că trăiesc lângă tine.

M-a făcut să cred că eu aveam cu Dumnezeu o altfel de legătură decât ceilalți. Nu ca un rabin, fiindcă eu nu găseam lumina în scrieri, nici ca un profet, pentru că mărturiseam fără să fac profeții, pur și simplu, mulțumită căderilor mele în izvorul fără fund, atingând esența lumii.

— Nu-ți ascunde fața, leșua, înțelegi prea bine ce vreau să zic. Ioan Scufundătorul a fost cel dintâi care te-a dezvăluit, înainte ca altul să o facă: tu ești Cel pe care el îl vestește. Fiul lui Dumnezeu.

— Nu mai spune prostii. Iuda. Eu sunt fiul omului, nu al lui Dumnezeu.

— De ce zici „Tatăl meu”?

— Încetează cu gluma.

— De ce zici că îl întâlnești în adâncul sufletului tău?

— Nu te mai juca cu vorbele. Dacă eram Mesia, aș fi știut.

— Dar tu o știi. Deși o știi și ai semne, nu vrei să recunoști.

— Taci! Taci odată, taci.

Nu cred că el era răspunzător de zvonul care se răspândea, creștea fără de margini, teribil, amețitor, răpăind pe acoperișurile din Galileea mai tare ca grindina de primăvară: leșua din Nazaret era Mesia pe care îl vesteau Scrierile. Fără îndoială, vestea se răspândise de la sine, căci evreii, ca toți ceilalți, tălmăcesc lucrurile după chipul dorințelor și speranțelor lor.

Nu mai puteam ieși printre oameni fără să fiu întrebat:

- Ești Fiul lui Dumnezeu?
- Cine ți-a zis asta?
- Răspunde. Ești cu adevărat Mesia?
- Dacă tu zici...

Nu aveam alt răspuns: „Dacă tu zici”. N-aș fi îndrăznit niciodată să pretind că sunt Hristos. Puteam să vorbesc de Dumnezeu, de lumina lui, de lumina mea care strălucea înlăuntrul meu. Nimic mai mult. Dar alții, fără să-și facă griji, îmi purtau mai departe vorbele. Înflorindu-le. Cei care mă iubeau pentru a mă cinsti. Cei care mă urau pentru a grăbi pierzania mea.

— Iuda, rogu-te: fa cumva să dispară acest zvon nesăbuit. Nu am nimic deosebit în afară de ceea ce mi-a dat Dumnezeu.

— Tocmai despre asta e vorba, leșua: despre ceea ce ți-a dat Dumnezeu. El te-a ales. Te-a însemnat.

Și Iuda s-a pornit să vorbească toată noaptea despre profeții. Regăsea în toate amănuntele oarecare ale vieții mele împlinirea a ceea ce anunțaseră Ilie, Ieremia, Iezechiel sau Osea. Eu mă împotriveam.

— Sunt lucruri neînsemnate! Dacă te străduiești, vei găsi asemănări între oricare om și Mesia!

Pentru că el stăpânea foarte bine textele, mă descumpănea uneori. Dar nu voiam să-i dau dreptate. Mă temeam de vindecările miraculoase în care ucenicii – mai ales Iuda – vedeau, după profeții, cea de-a doua dovadă a faptului că sunt Mesia.

Furia nu-mi dădea pace. Această poveste începuse într-o stare de bucurie și de fericire, la întoarcerea mea din pustiu, dar acum îmi scăpa, nu mai era frumoasa nesăbuiță a începutului. Prieteni sau neprieteni îmi puneau în seamă mai mult decât spuneam, împrumutându-mi ceea ce eu nu voiam să dau.

Irod, tetrarhul Galileei, m-a chemat, m-a primit la palat, vederea bogățiilor sale, a curtezanelor mi-a făcut rău. Apoi ne-am retras după coloane, fără alți martori.

- Ioan Scufundătorul mi-a spus că tu ești Mesia.
- Așa zice el.
- Eu cred că Ioan e un adevărat profet. Înclin să-l cred.
- Îți închipui ceea ce dorești.

Irod jubila. Răspunsurile mele adevăreau cele auzite.

— Irod, eu nu sunt Mesia, nu mă pot lăuda cu acesta. Până acum mi-a plăcut tovărășia oamenilor, m-am simțit de folos, dar mă văd silit să mă lipsesc de ei ca să-mi duc viața singur.

— Nefericite! Nu fugi de lume ca un eremit sau ca un filosof! Ce câștigi cu asta? Jumătate din Palestina e gata să te urmeze. Trebuie să ne

folosim de credințele poporului, dacă vrem să-l ținem în frâu. Să-i oferim gloatei propriile sale plăsmuiri. Uite, Cezar știa prea bine că nu era fiul lui Venus, dar lăsând să se creadă asta a devenit împărat.

— Judecățile tale, Irod, sunt nedemne, eu nu vreau să devin împărat, nici rege în Israel, nici altceva. Eu nu fac politică.

— N-are a face, leșua. Lasă-mă să fac pe lângă tine politica mea. Părăsind palatul, hotărârea mea era luată: să mă retrag dintre oameni.

Să opresc totul. Să renunț. Să desființez ceata noastră, să trăiesc singur, retras în pustiu.

Din nefericire, am trecut prin Nain și, străbătând târgușorul, nimic nu mai era atât de sigur pentru mine...

La intrarea în târg, am întâlnit cortegiul de înmormântare al unui copil, Amos.

Mama lui, Rebeca, Rebeca tinereții mele, Rebeca pe care o iubisem și era gata să o iau de nevastă, mergea, după obicei, înaintea convoiului, pierdută, ca un condamnat pe viață. Văduvă de câțiva ani, își pierduse singurul fiu. Când ochii săi mari m-au zărit, nu am citit în ei nici o umbră de amărăciune, de mânie, de revoltă, ochii ei îmi ziceau că eram norocos, neavând familie, să mă pot ocupa de lumea întreagă, să nu sufăr pentru mine, ci numai pentru alții.

M-au copleșit mila și vinovăția. Rebeca ar fi ajuns atât de necăjită dacă ne-am fi căsătorit?

Le-am cerut să se oprească, să văd mortul. M-am apropiat, am apucat încheietura mâinii celui care zăcea în sicriu și m-am adâncit în ruga cea mai fierbinte din viața mea.

— Tată, fa să revină la viață. Lasă-l să trăiască. Spre fericirea mamei sale.

M-am cufundat în rugăciune cu disperare, nu mai auzeam nimic, parcă mă afijndasem într-o groapă în care durerea mea se ghemuise.

Mâinile copilului s-au agățat de mâinile mele. Încet, încet, băiatul se trezea.

Strigăte de bucurie au izbucnit din toate părțile, cele două cortegii, ucenicii mei și trista adunare, se reuneau în aceeași fericire. Eram trei care rămâneam muți, întrebându-ne ce se petrecuse și nevenindu-ne să ne credem ochilor: Rebeca, fiul ei și eu însumi.

În aceeași seară, copilul și-a recăpătat graiul. A venit cu Rebeca, acoperindu-mi mâinile de sărutări. Eu rămâneam mut, în tăcere și uimire.

La miezul nopții, în umbra argintie a unui măslin. Iuda a venit la mine.

— Deci, leșua, cât o să mai tăgăduiești? L-ai înviat din morți.

— Nu sunt sigur. Iuda. Tu știi la fel ca mine că e greu să recunoști moartea. Câți oameni nu sunt îngropați de vii? De asta, adeseori, îi depunem pe morți mai întâi în grote. Poate copilul își pierduse doar cunoștința?

— Crezi că o mamă ar fi în stare să se înșele și să-și ducă la groapă copilul adormit?

Am amuțit din nou! Mai bine să nu mai scot o vorbă căci, în loc să aduc mulțumire Tatălui că mi-a ascultat ruga, aș fi putut spune ceva nepotrivit! Să-

mi trimită astfel de semne! Nu, eu nu voiam să mă însemnez astfel, nu puteam ști ce mă așteaptă. Mă luptam cu destinul! Mi se părea că mă înfrunt cu Dumnezeu. El voia să-i recunosc izbânda, voia să-mi ia armele, să-mi înlăture îndoielile. Ca să devin discipolul său, încerca să mă convingă cu orice preț. Eu știam că nu va obține nimic fără încuviințarea mea, că puteam încă să nu recunosc semnele sale. Toată noaptea m-am răzvrătit, fără să mă las înduplecat o clipă.

Apoi, când s-au ivit zorile ca să spele cerul și pe când cocoșul își încerca gâtul, am ațipit stors de puteri.

Când am deschis ochii, am înțeles că Dumnezeu mă iubea și el.

L-am chemat pe Iuda, ucenicul meu cel mai drag, știind că nimic nu i-ar fi putut aduce o mai mare bucurie decât ceea ce urma să-i spun.

— Iuda, eu nu știu cine sunt. Știu doar că înlăuntrul meu se află cineva mai mare decât mine. Mai știu că, prin iubirea pe care mi-o poartă, Dumnezeu așteaptă mult de la viața mea. Mă prind, din adâncul inimii mele, să fiu cel pe care întregul Israel îl așteaptă. Fac prinsoare că eu sunt cu adevărat Fiul.

Iuda s-a aruncat la pământ, mi-a înconjurat picioarele cu brațele, strângându-le îndelung. Îi simțeam lacrimile fierbinți pe degetele picioarelor mele.

Sărmanul Iuda! Era cuprins de bucurie ca și mine. Nu știa spre ce fel de noapte ne va duce dimineața aceea, nici ce va cere de la noi prinsoarea făcută.

În seara asta, moartea mă așteaptă într-o grădină. Măslinii sunt întunecați ca pământul. Greierii îndrăgostiți țârâie de mama focului, sub ochiul binevoitor și complice al lunii. Aș fi vrut să fiu unul din cei doi cedri în ale căror ramuri își găsesc noaptea culcuș stolurile de porumbei și în a căror umbră se adăpostesc ziua greierii țârâitori; asemenea lor, mi-ar fi plăcut să prind rădăcini, să fiu lipsit de griji și să nu răspândesc decât fericire în jurul meu.

În schimb, nu fac decât să semăn grăunțe pe care nu le voi vedea încolțind și rodind. Pândesc legiunea care va veni să mă prindă. Tată, dă-mi putere în această livadă nepăsătoare la neliniștea mea, dă-mi curajul de a merge până la capătul a ceea ce am crezut nebunește că este datoria mea...

La câteva zile după hotărârea mea, Irod a pus să-l aresteze pe Ioan Scufundătorul și l-a închis în fortăreața Maheronta. Irodiada, noua lui soție, voia capul profetului care a îndrăznit să le înfierceze unirea.

Ioan, neliniștit, mi-a trimis vorbă din temniță. „Ești tu cu adevărat cel ce trebuia să vină? Ești tu Hristos? Sau trebuie să aștept un altul?”

Știam că Ioan era uimit de faptul că îmi petreceam vremea cu oamenii simpli, cu femeile pierdute, mă muștra că mănânc și beau cu lăcomie, câtă vreme el trăia ca un ascet, și nu înțelegea ce mai așteptam ca să mă fac cunoscut lumii. Le-am răspuns celor doi emisari:

— Mergeți și spuneți lui Ioan ceea ce am făcut: orbii văd, șchiopii umblă drept, leproșii sunt vindecați, surzii aud iar, vestea cea mare a fost vestită. Să se bucure și să fie încrezător! Nu-l voi face să se poticnească.

Era pentru întâia oară când spuneam că îmi asum destinul. Din nefericire, înainte ca emisarii să ajungă la el, Ioan a fost decapitat.

Ucenicii mei, care îl urmaseră la început pe Ioan, au fost cuprinși de mânie.

— la puterea, leșua! Nu mai lăsa să fie uciși cei drepti! Să vină împărăția ta, noi o să te urmăm, întreaga Galilee va fi cu tine. Dacă nu, o să sfârșești cu grumazul tăiat, ca Ioan, sau chiar mai rău!

Or, în ciuda revoltei lor, cu cât mă gândeam mai bine, cu atât înțelegeam că nu vreau să iau locul nimănui, că nu râvneam la tronul nimănui. Eu nu păstoream oameni, eu păstoream suflete. Da, doream să schimb lumea, dar nu cum mă sileau ei. Nu voiam să fac o răzmeriță, să mă pun în fruntea celor săraci, a celor blânzi, a celor obidiți, a femeilor sărmene, luând cu asalt Palestina, răsturnându-i pe cei ce dețineau puterea, bogățiile, slava. Singura răsturnare la care îi chemam era cea launtrică. Nu eram chemat pentru lumea din afară, lumea lui Cezar, a lui Pilat, a cămătarilor și a șarlatanilor.

— Lumea a fost dată oamenilor: ce au făcut din ea? Să o lăsăm iar în mâinile lui Dumnezeu. Să dispară rasele, ura, nedreptățile, împilarea, onorurile, privilegiile; să doborâm scările pe care unii se cocoată mai sus ca alții. Să nu mai existe banul care creează bogății și săracii, asupritorii și asupriții; banul care aduce neliniștea, zgârcenia, dezordinea, războiul, cruzimea; banul care înalță zidurile dintre oameni. Să ucidem toate astea în duhul nostru, să aruncăm toate părerile greșite, toate bunurile înșelătoare. Nici tronul, nici sceptrul, nici lancea nu pot să curețe sufletul pentru a primi iubirea cea adevărată. Fiecare poartă împărăția mea în suflet, ca un vis, ca un dor; fiecare poartă în el o năzuință tainică. Cine nu simte că este fiul unui Tată pe care nu-l cunoaște? Cine n-ar vrea să recunoască un frate în fiecare om? Împărăția mea este deja aici, visată, râvnită. Iubirea freacă, dar o rănim fără încetare, o oprim, o dezamăgim. Eu nu deschid gura decât pentru a da curajul de a fi noi înșine, de a îndrăzni să iubim. Dumnezeu, chiar dacă este mai presus de noi, se cere a fi împlinit. Iar Dumnezeu nu dă înapoi.

Oamenii din Galilee mă ascultau cu gura căscată, căci ei ascultă cu gura; cu urechile nu aud nimic. Vorbele mele se izbeau de fiecare țeastă, fără să poată pătrunde. Nu prețuiam decât minunile mele.

A trebuit să mă împotrivesc, spunându-le ucenicilor mei să mă ferească de infirmi. În același timp, nimic nu putea opri valul dezlănțuit: băgau ologii pe fereastră, prin acoperiș. Am fost nevoit să mă îndepărtez de malul lacului Tiberiada, m-am urcat într-o luntre ca să le vorbesc oamenilor fără ca ei să mă poată atinge sau să mă implore. Degeaba! Unii înghițeau predicile mele numai din bună-cuviință, așa cum ai înghiți distrat o gustare: hrana mult așteptată rămânea miracolul.

Devenisem slujitorul lui Dumnezeu. Dovada pe care o ceream, așteptând la coadă ore în șir, era pecetluită de o minune, cât de mică, pe care o așteptau de la mine.

Plecau apoi, fie gură-cască sănătoși, fie bolnavi însănătoșiți, dând din cap, încredințați de ceea ce văzuseră cu ochii lor.

— Da, da, e cu adevărat Fiul lui Dumnezeu.

Neînțelegând nici o învățătură din predicile mele, găsiseră un înlocuitor la îndemână.

— Ce noroc pe noi că s-a oprit tocmai în Galileea!

Într-o zi, mama și frații mei și-au croit drum prin mulțimea din satul unde ne-am oprit. Știam că își râdeau de mine, de nebunia mea. De mai multe ori mi-au trimis vești, rugându-mă să nu mă mai pretind Hristos; dar cum nu le-am răspuns, au venit să facem sfat în familie.

O mulțime de curioși se aflau în jurul hanului, unde mă adăposteam împreună cu ucenicii mei.

— Lăsați-ne să trecem, strigau frații mei, suntem neamurile lui. Avem întâietate. Lăsați-ne să trecem. Trebuie să-i vorbim.

Sătenii, pătrunși, i-au lăsat să treacă.

Eu m-am oprit în prag ca să-i împiedic să intre. Știam că nu le va plăcea, dar trebuia s-o fac.

— Care e adevărata mea familie? Familia mea nu e de sânge, e o familie de suflet. Care sunt frații mei? Care sunt surorile mele? Care este mama mea? Cei care ascultă de voința Tatălui meu. Vă văd plini de ură, nu vă recunosc.

Și am arătat spre ucenicii dinăuntru.

— Dacă cel ce vine cu mine nu-și lasă tatăl și pe mama sa, nu-și lasă frații și pe surorile sale, pe femeia și pe copiii săi, nu poate fi ucenicul meu.

Și le-am închis ușa în nas fraților mei și mamei mele.

Frații mei au plecat turbați de furie. Dar mama a rămas, prăbușită, așteptând cu umilință la ușă. Seara am lăsat-o să intre și amândoi ne-am amestecat lacrimile.

Ea nu m-a mai părăsit până în această noapte. M-a urmat de departe, printre femei, însoțită de Miriam din Magdala, îngăduindu-le tuturor, și mie, să uite că sunt fiul ei. Câteodată ne regăseam în taină și ne îmbrățișam pe fugă. De când cu cearta cu frații mei, ea veghează asupra mea, căci m-a înțeles. A înțeles că puneam iubirea pentru alții mai presus de iubirea pentru cineva. Cea mai mare bucurie a mea pe acest pământ este, fără îndoială, faptul că, într-o bună zi, am ajuns să o fac pe mama să mă înțeleagă.

Nu mă destăinuiam decât lui Iuda. Am recitat împreună cărțile profeților. De când făcusem prinsoarea tainică, plecam urechea altfel decât înainte vreme.

— Trebuie să te întorci la Ierusalim, leșua. Hristos va cunoaște împlinirea la Ierusalim, așa scrie în Scripturi. Va trebui să fii umilit, torturat, omorât, înainte de a învia. Va fi o cumpănă.

Vorbea blând, străluminat de credința sa. Numai el pricepuse ce trebuia să fie împărăția, o împărăție fără glorie, fără bogăție, foă măririi. Îmi descria suferința ce mă așteaptă, cu liniștea speranței.

— Vei muri pentru câteva zile, numai trei zile, apoi vei învia din morți.

— Ar trebui să fim siguri de asta.

— Haide, leșua. Un somn de trei zile sau de un milion de ani nu e mai lung ca un ceas de somn.

Înainte nu mă gândisem la moarte și voiam să știu ce îmi vor spune meditațiile mele. Coborând în adânc la Tatăl meu, nu am descoperit nimic care să mă înfricoșeze. „Totul are justificare”, îmi zicea el. „Totul e bine. Numai trupul e supus putreziciunii, viermilor, pieirii. Esențialul rămâne.”

Nu era ceva prea sigur, dar era încurajator. Din când în când, mi se părea că întrevăd altceva pe valurile pe care pluteam: vom continua să ființăm după această viață după cum am trăit; cel drept va trăi în amintirea faptelor sale bune; cel nevrednic se va cufunda pe veci în amintirea faptelor sale rele. În același timp, de cum voiam să mă apropii mai mult, imaginea îmi scăpa repede, se pierdea. Oricum, călătoria mea lăuntrică îmi întărea credința că nu aveam de ce să mă tem de moartea care nu putea să aducă nimic rău.

Ierusalimul devenise numele îngrijorării mele. Numele destinului meu. Locul morții mele. Trebuia să împlinesc predicile mele la Ierusalim.

Ierusalim. Fusesem acolo de mai multe ori, ca orice evreu credincios, pentru scurt timp, de Paști. De acum, trebuia să mă gândesc să rămân acolo. Am luat calea Ierusalimului.

Nu puteam să ascund un adevăr: mă schimbam. Amărăciunea și musturarea se strecurau adeseori în inima mea. Eu, care eram tot numai iubire, deveneam aspru, nerăbdător, țâfnos. Deși nimic nu-mi stătea în fire mai mult decât blândețea, eram în stare să-mi ocărăsc potrivnicii. Vrând să anunț marea veste, venirea împărăției, mi se încurca limba și mă trezeam amenințând, fulgerând, vestind cele mai grele pedepse, în numele Domnului. Alteori, vrând să aduc laudă oamenilor, trecând pe lângă habotnicii care aprindeau cu grijă menora pentru sărbătoarea Tabernacolelor, nu m-am putut opri să nu strig: „Eu sunt lumina, numai eu singur!” Apoi îmi părea rău, și mama, în puterea nopții, mă strângea blând la pieptul ei, luând aceste ieșiri drept oboseala speranței.

La Ierusalim, mai întâi m-am izbit de un zid de dispreț. Celor câțiva înțelepți, ca Nicodim sau ca Iosif din Arimateea, care voiau să mă asculte, fariseii și membrii sinedriului le-au închis gura, luându-i în râs: „Doar nu vă așteptați ca un profet să vină la noi din Galileea!” Mi-am dat seama că dădusem greș.

După șase luni, am reușit să-i fac să nu mai râdă de mine. De acum mă scuipau, mă înjurau, făcând spume la gură.

Au ajuns totuși să țină seama de mine, căci în seara asta mă vor ucide. Ierusalim...

Ierusalime, mă fascinezi, dar nu te pot iubi... Ierusalime, care-ți ucizi profeții și îi lapidezi pe cei care sunt trimiși la tine. De câte ori am vrut să adun copilașii tăi așa cum își adună cloșca sub aripi puișorii! Dar nu m-ai lăsat.

Ierusalime, toate cele ale tale, care trezesc mândria oricărui evreu, eu nu le pot prețui.

Ar fi vrut să mă facă să admir Templul reconstruit, să mă cuprins de uimire în fața porților grele din lemn de cedru, aurit, a rodiilor, crinilor și frunzelor sculptate de care atârnă voaluri de în încărcate de flori purpurii și

de zambile roșii, purtate de heruvimi de aur masiv, dar eu mă gândeam: un lucru trebuie să fie așa de încărcat ca să fie frumos? Când am văzut cum se mândreau cu felul lor de a aduce sacrificii, când am văzut amestecându-se bălegarul, sângele, măruntaiele și mațele împutite, boii și oile pentru cei bogați, porumbeii pentru cei săraci, în țarcul în care se învârteau zarafii trăgând cu ochiul la bani, am luat biciul și am răsturnat tarabele. „Luați acestea de aici! Nu faceți din casa Tatălui meu casă de negustorie!” ilovit pământul cu fiarie și, într-o clipă, nu am mai văzut altceva decât dosul dobitoacelor înnebunite, dosul ticăloșilor care o luau la figă. Orașul e murdar, avar, capricios, disprețuitor. În dosul porților și al fațadelor nu se ascunde mare lucru. Aici domnește aparența, bogăția se arată, chiar cultul religios trebuie să fie somptuos. Fiecare îl pândește pe celălalt, încercând să-l întreacă în putere. În schimb, inimile tac, nevinovăția e caraghioasă, umiliința e o sinucidere. Locuitorii săi nu doresc să asculte un necioplit din Galileea care predică sărăcia, în vreme ce ucenicii mei de pe lacul Tiberiada n-aveau nimic de pierdut decât o luntre veche și niște năvoade cârpite; oare acest lucru, la care se adaugă viața simplă de la țară, i-a învățat să-și plece urechea mai aproape de inimă?

Nu am împlinit nimic la Ierusalim, nici măcar nu le-am stârnit o oarecare curiozitate. Singura mea reușită a fost să mă fac urât, cu fiecare zi mai mult, de către preoți, cărturarii Legii, saducei și farisei. Mai încrezători decât mine, se temeau că voi atinge sufletul oamenilor vorbind altfel despre Dumnezeu. Simțeau primejdia. Au început să pună la cale pierzania mea. În mintea lor sunt deja lapidat de mai multe luni.

Câte ceasuri în șir nu am pierdut ca să-i conving! Ca să apăr religia inimii față de religia scrierilor! Îi lămuream că cele două credințe nu își sunt potrivnice, pentru că una, cea a inimii, o inspira pe cealaltă. Tipicari, cărcotași, cărturari, mă făceau să o iau de la capăt mereu, mă sileau să devin jurist, exeget, teolog, să mă înfund în controverse de drept canonic în care, prin forța lucrurilor, nu eram la înălțime, căci eu nu am altă călăuză decât lumina. Reluând aceeași discuție de sute de ori, mă îndoiam că aveam cu toții același subiect: Dumnezeu. Ei apărau instituțiile, tradițiile, puterea. Eu nu vorbeam decât de Dumnezeu, mă apăram cu mâinile goale. Recunoșteam că Dumnezeu i-a inspirat pe toți profeții noștri, că duhul său era în cărțile și în legile noastre; că Templul, sinagoga, școala biblică sunt pentru o mare parte a muritorilor calea spre revelație. Adăugam însă că eu aveam o cale care duce drept la Dumnezeu, izvorul nesecat al iubirii. Era, oricum, o cale mai bună decât o carte!

- Blasfemie! Blasfemie!
- N-am venit să distrug, am venit să împlinesc.
- Blasfemie! Blasfemie!

Curând, nu am mai vrut să rămânem peste noapte la Ierusalim. Eu și ucenicii mei ne-am găsit adăpost, în Betania, la prietenul nostru Lazăr, iar când nu aveam timp, rămâneam pe Muntele Măslinilor, în afara zidurilor cetății.

În fiecare dimineață, vedeam zorile venind din deșert, trezind culorile Ierusalimului, ocrul zidurilor, albeața teraselor, aurul Templului, verdele întunecat al chiparoșilor, fațadele caselor pictate de oameni și albite de soarele de vară. Pentru o clipă, mi se părea că domin orașul care mi se oferea, aidoma unei jucării, devenind repede prea strălucitor, prea colorat, ridicându-se ca o profeție orbitoare, ca o curtezană împodobită.

Înainte ca rumoarea străzilor și a piețelor să se facă auzită, pe drumurile care șerpuiau către ziduri, veneau cămilarii din Damasc, femeile purtând pe creștet coșuri cu struguri, cu brațele pline de trandafiri de Ierihon spre a-i vinde sub terebinți la porțile orașului. Toate mergeau spre Ierusalim. Ierusalimul era miezul. Ierusalimul înghițea totul.

Am fugit...

Am fugit din calea urii fariseilor, am fugit de apropiata mea arestare, am fugit de moartea care mă atingea cu botul ei amenințător. Am scăpat la timp de mânia lui Pliat din Pont, pretorul de la Roma, care a luat drept amenințare afirmațiile mele despre sfârșitul vechii orânduiri și venirea împărăției. Iscoadele sale mi-au arătat un document care purta efigia sa, ori a Cezarului, nu mai știu, fiindcă romanii ăștia cu fața rasă și cu părul scurt seamănă toți unul cu altul.

— Spune, leșua, datorăm ascultare ocupantului roman? E drept să plătim impozite?

— Să dăm Cezarului ce este al Cezarului și lui Dumnezeu ce este al lui Dumnezeu. Eu nu sunt un războinic, împărăția mea nu are a face cu a Cezarului.

Pilat a răsuflat ușurat, dar spusele mele i-au scos din minți pe zeloți, partizanii lui Baraba, care nu s-ar fi dat în lături să mă folosească pentru a ridica toată Palestina împotriva romanilor. Călătoria mea se încheiase: în toate păturile nu reușisem să-mi fac decât dușmani.

Îmi era teamă. Eram din ce în ce mai descoperit, în cuvântul meu nu zăngăneau armele.

Am plecat, găsind adăpost la țară. Voiam să mă întăresc, să fiu gata pentru cea din urmă bătălie. Mă rugam ziua, iar seara împărtășeam prietenia alor mei, bărbați și femei, prelungind cina la nesfârșit. Noaptea mă întorceam la izvorul meu ca să mă scald în lumina care strălucește dincolo de orice asfințit. Eram neînduplecat, nu dădeam înapoi, dar mă temeam că frica va pune stăpânire pe mine. Îmi era frică să nu mă dezamăgesc pe mine însumi. Mă temeam - așa cum mă tem în această seară - ca leșua Nazarineanul, fiu de dulgher, venit pe lume într-o fundătură a lumii, să nu lase să izbucnească, mai degrabă, pofta și dorul său de viață. Putea-voi coborî iarăși în fântâna iubirii, când mă vor biciui? Când mă vor răstigni? Dar dacă durerea va pune zăgaz izvorului iubirii? Dacă nu-mi rămânea decât glasul, un biet glas omenesc, pentru a urla în agonia mea?

Iuda mă întărea.

— A treia zi, vei învia. Și eu voi fi acolo. Și te voi cuprinde în brațele mele.

Iuda nu se îndoia niciodată. Ascultam ore în șir cuvintele sale încrezătoare, smulse din ceața nesiguranței mele.

— A treia zi, vei învia. Și eu voi fi acolo. Și te voi cuprinde în brațele mele.

Se apropiau Pastile. Sărbătoarea azimelor mi se părea potrivită împlinirii mele, căci tot poporul Israelului va veni să se închine la Templu. Ne îndreptam așadar spre Ierusalim.

În calea noastră, dădeam la o parte bolnavii și neputincioșii care se repezeau la mine, nu voiam să mai fac minuni în care credeau necredincioșii, dând apă la moară mai mult vorbăriei deșarte decât cugetării.

În Betania, Marta și Miriam, surorile lui Lazăr, s-au aruncat plângând la picioarele mele.

— Lazăr a murit, leșua. E mort de trei zile.

Cu toate că pierdusem numeroase rude apropiate la viața mea și eram obișnuit cu doliul, acolo, lângă fântâna din Betania, nu știu cum s-a făcut, am plâns împreună cu cele două femei. Moartea dragului meu Lazăr era ca o premoniție, forțele neantului copleșeau forțele vieții; simțeam că răul va învinge. Lazăr îmi premergea în moarte pentru a-mi arăta că totul era pe cale să se sfârșească.

Ce apăsătoare era durerea simplă care ne unea pe Marta, pe Miriam și pe mine, amestecându-ne lacrimile și suspinele! Le îmbrățișam, le simțeam umerii, pieptul și îmi ziceam, cu groază, că și ele se vor preface în țărână.

Când lacrimile ni s-au uscat pe obraji, durerea mea era încă vie. Am cerut să mergem să-l văd pe Lazăr.

Au dat la o parte piatra de pe mormânt și am intrat în grota săpată în stâncă.

Mireasma amețitoare de mirt era înăbușitoare. Am ridicat giulgiul, am văzut chipul brăzdat, galben ca ceara, al prietenului meu Lazăr. M-am lungit lângă el, pe lespede de piatră. Lazăr, pe care l-am privit mereu ca pe un frate mai mare, pe care nu l-am avut, devenea fratele meu mai mare întru moarte.

Am început să mă rog. Am coborât în fântâna iubirii. Voiam să știu dacă el era acolo. Acolo am regăsit lumina orbitoare, dar nu mi s-a arătat nimic.

„Totul e bine”, spunea Tatăl meu, ca de obicei. „Totul e bine, nu-ți face griji.”

Când am revenit, Lazăr ședea lângă mine. Se uita la mine uimit, încremenit, neputincios.

— Lazăr, trăiești! Iți dai seama? Trăiești!

Cuvintele nu păreau să ajungă până la el; încerca să bolborosească ceva cu buzele care încă nu-l ascultau.

— Lazăr, ai înviat!

Pe chipul său nu se citea nimic; dădea ochii peste cap, ca și cum ar fi vrut să doarmă. L-am luat de braț și l-am adus în lumina zilei.

E cu neputință să zugrăvesc tulburarea ucenicilor mei și a surorilor sale când am ieșit din mormânt. Lazăr, moale, pierdut, lăsându-se îmbrățișat de ai săi fără să pară că pricepe ceva, rămânea mut, era umbra lui. Nu știu dacă

mai avea mintea întreagă. Să fi fost uluit de înviere? Se pare că era în aceeași stare în ultimele zile de boală.

Un glas batjocoritor înlăuntrul meu, glasul Satanei, îmi zicea fără încetare:

— Ești sigur că era mort?

Străduindu-mă să-i acopăr glasul, nu reușeam decât să-l fac să se audă mai tare.

— El bine, s-a întors din morți, dar ce-i cu asta? Ce noimă poate avea? E doar o întâmplare interesantă, nu-i așa?

M-am retras și m-am cufundat, disperat, în rugăciune.

Mâna lui Iuda, pe umărul meu, m-a făcut să tresar. El strălucea de încredere.

— A treia zi, vei învia. Și eu voi fi acolo. Și te voi cuprinde în brațele mele.

Doamne, de ce nu am credința lui Iuda? Mă voi îndoi mereu? Niciunul dintre răspunsurile tale. Doamne, nu înăbușă întrebările mele.

Ne-am alăturat ospățului dat în cinstea lui Lazăr cel viu, dar eram abătut. Mă gândeam la Marta și la Miriam, la mângâierile pe care le risipeau pe acest frate ursuz ca un câine bătut, și mă muștra cugetul: eram răspunzător de starea în care se afla. Tatăl ceresc a făcut minunea ca să mă liniștească, pe mine și numai pe mine, că mă voi scula din morți și că eu, spre deosebire de Lazăr, voi vorbi. Pentru mine, el a întrerupt odihna cea veșnică a lui Lazăr. O repetiție înainte de reprezentatie.

Lacrimi de rușine îmi ardeau obraji.

În cele din urmă, un glas s-a auzit din fântâna fără fund, zicându-mi că iubirea, iubirea cea mare, uneori nu are nimic de a face cu dreptatea; că iubirea trebuie, adeseori, să se arate crudă; că Tatăl meu va plânge și el când mă va vedea pe cruce.

Am ajuns aici, pe Muntele Măslinilor, în ceasurile de pe urmă ale acestei călătorii, nu mă gândeam decât să-i apăr pe ucenicii mei. Să mă aresteze numai pe mine - pe mine singur - pentru blasfemie, Să să împart vina cu prietenii mei.

Cum să zădărnicesc o pedeapsă pentru toți? Cum să-mi apăr discipolii? Aveam de ales între două soluții: ori să mă predau singur, ori să fiu denunțat.

Nu puteam să mă predau singur. Ar fi însemnat să recunosc suveranitatea sinedriului. Însemna să mă supun. Însemna să mă dezic de drumul meu.

Astă-seară, i-am adunat pe primii mei doisprezece învățăcei. Îmi tremurau mâinile și buzele, căci numai eu știam că ne aflăm împreună pentru ultima oară. Ca oricare alt evreu, cap al familiei, am luat pâinea, am binecuvântat-o prin rugăciune și am împărțit-o mesenilor. Apoi, la fel de tulburat, am binecuvântat vinul și l-am dat mesenilor.

— Să vă aduceți aminte mereu de mine, de noi, de povestea noastră. Să vă amintiți de mine, când veți împărți acestea între voi. Când nu voi mai fi aici, trupul meu va fi pâinea pe care o veți mânca, sângele meu va fi vinul pe care îl veți bea. Când ne iubim suntem una.

Ei s-au înfiorat, uimiți că vorbeam așa.

Mă uitam la acești bărbați aspri, în floarea vârstei, și m-a cuprins pe loc dorința de a fi blând cu ei. Iubirea curgea în valuri din inima mea.

— Dragii mei, voi mai fi cu voi încă puțină vreme. Curând lumea nu mă va mai vedea. Dar voi o să mă vedeți mereu, căci eu voi trăi în voi și voi veți trăi în mine. Lubiți-vă unii pe alții așa cum eu v-am iubit. Nu este iubire mai mare decât a-ți da viața pentru prietenii tăi.

Unii au început să-și înghită lacrimile. Nu voiam să ne lăsăm cuprinși de milă.

— Copiii mei, veți plânge mai întâi, dar apoi durerea voastră se va preschimba în bucurie. Când aduce un copil pe lume, femeia trece prin durerile facerii, totuși nu-și mai aduce aminte de suferință, de cum un om nou a venit pe lume.

Apoi – asta era cel mai greu – am fost nevoit să-mi pun în aplicare planul.

— Cu adevărat, zic vouă, unul dintre voi mă va vinde. Simțeau fiori reci, dar nu înțelegeau. Au început să strige, să se revolte.

Numai Iuda tăcea. Numai Iuda a înțeles. Era galben ca ceara; mă țintuia cu ochii lui negri.

— Eu o să fiu acela, leșua?

El a priceput cuvintele groaznice: mă va vinde.

Îl privesc la fel, pentru a-l face să înțeleagă că nu puteam să-i cer decât lui, ucenicul cel mai drag, jertfa premergătoare jertfei mele.

Amândoi am stat cu ochii plecați, cât a durat cina. Nici eu, nici el nu aveam puterea să vorbim. Ucenicii păreau să fi uitat deja întâmplarea.

În cele din urmă, s-a ridicat și mi-a șoptit la ureche:

— Eu plec. Te voi vinde sinedriului. O să le spun gărzilor să vină pe Muntele Măslinilor. Te voi arăta eu.

M-am uitat lung la el, cu toată dragostea de care eram în stare:

— Îți mulțumesc.

S-a aruncat la pieptul meu, tulburat, se agăța de mine ca în clipa despărțirii. Îi simțeam lacrimile curgând în tăcere pe gâtul meu.

Apoi și-a venit în fire și mi-a șoptit cu glas tremurător:

— A treia zi vei învia. Dar eu nu voi fi acolo. Și nu te voi îmbrățișa. De data asta, eu am fost cel care l-a oprit. Am șoptit:

— Iuda, Iuda, ce vrei să faci?

— Să mă spânzur.

— Nu, Iuda, nu vreau să faci una ca asta.

— Dacă tu ești răstignit, pot și eu să mă spânzur!

— Iuda, eu te iert.

— Eu nu!

Și a ieșit împingând pe toată lumea.

Ceilalți discipoli, naivi și blânzi, firește, nu au băgat de seamă ce se petrecea.

Dar mama, din colțul întunecos unde se afla, a ghicit totul. Cu ochii larg deschiși de neliniște, se uita la mine, întrebător, cerându-mi să spun că nu

putea fi adevărat. Cum eu nu am zis nimic, a înțeles că avea dreptate și un geamăt de fiară rănită i-a scăpat din răunchi.

M-am așezat lângă ea. Pe dată a încercat să mă încurajeze, să mă facă să înțeleg că va îndura totul, că îndura totul de pe acum. Mi-a zâmbit. I-am zâmbit și eu. Am rămas îndelung astfel, fiecare agățat de surâsul celuilalt.

Mă uitam la chipul înaintea căruia am deschis ochii pentru prima oară; mâine o să-i închid înaintea aceluiași chip. Priveam buzele care îmi cântau cântece de leagăn; n-am sărutat niciodată altele. Mă uitam la bătrâna mea mamă pe care o iubeam atât de mult și am murmurat: „Iartă-mă”.

Scrutez întunericul.

Cerul lucește negru, nemilos. Vântul aduce mireasma morții, mirosul de leu în cușcă.

Peste câteva ore, voi câștiga prinsoarea făcută.

Peste câteva ore, se va ști dacă sunt cu adevărat trimisul Tatălui meu, sau nu sunt decât un nebun. Unul în plus.

Dovada cea mare, singura dovadă, nu se va arăta decât după moartea mea. Dacă mă înșel, nici măcar nu o să-mi dau seama, căci voi pluti în neant, nepăsător și neștiutor. Dacă am avut dreptate, nu voi fi eu cel care se va bucura de izbândă, aducând marea veste căci, netrăind nicicând pentru mine, nici nu voi muri de dragul meu.

În seara asta, chiar dacă aș fi sigur că nu am dreptate, aș face aceeași prinsoare.

' De ce?

Dacă pierd, nu pierd nimic.

Dar, dacă câștig, câștig tot. Vom câștiga noi toți.

Doamne, ajută-mă să fiu la înălțimea destinului meu, până în ultima clipă. Fie ca durerea să nu mă facă să mă îndoiesc!

Ei bine, nu mă voi lăsa, mă voi ține tare! Nici un strigăt nu-mi va scăpa. Cât de greu mi-a fost să cred! Cât de tare se arată natura față de har!

Haide, să ne venim în fire. Lucrul de care mi-e teamă nu înseamnă nimic față de ceea ce sper.

Dar iată, centurionii se arată pe după arbori.

Iuda duce un felinar, la fel și soldații. Iuda se apropie. El mă va arăta. Mi-e frică.

Mă îndoiesc.

Aș vrea să scap.

Tată, de ce m-ai părăsit?

Urăsc Ierusalimul. Aerul pe care îl respiri aici nu e curat, ci o otravă care te înnebunește. Totul e excesiv în acest labirint de străzi care nu sunt făcute pentru a te scoate la liman, ci pentru a te rătăci; pe aceste străduțe te ciocnești în loc să circuli; vacarmul de limbi venite din întregul Orient te face să crezi că nu vorbesc pentru a se înțelege, ci pentru a nu se auzi unii pe alții. Afară se strigă prea tare, iar înăuntru se vorbește pe șoptite. Nu se respectă ordinea romană, fiindcă toți o urăsc. Cetatea mocnește de ipocrizie și de patimi ascunse. Soarele însuși, pe deasupra zidurilor, pare gata de trădare. Nu-ți vine să crezi că același soare strălucește deasupra Romei și dă târcoale

deasupra Ierusalimului. La Roma țese lumină, la Ierusalim țese umbre: cotloane unde se complotează, fundături în care dispar tâlharii, temple în care nu are voie să intre picior de roman. Soarele care luminează l-am schimbat cu soarele care întunecă, iată ce troc am făcut când am primit să fiu pretor în Iudeea.

Urăsc Ierusalimul. Urăsc mai cu seamă Ierusalimul în vremea Paștilor. Nu ți-am scris de trei zile pentru că a trebuit să-mi sporesc vigilența.

Sărbătoarea azimelor îmi ațâță nervii, oamenii mei sunt la posturi: a trebuit să dublez efectivele, să organizez ronduri permanente, să schimb iscoadele, să storc denunțătorii ca pe o lămâie, să supraveghez și mai abitir. Dacă Israelul vrea să pună Roma în primejdie, o poate face în aceste trei zile de Paști. Orașul e înțesat de oameni, numărul acestora crește de cinci ori, căci evreii vin la Templu să se închine zeului lor unic. Noaptea, cei care nu găsesc loc la han își pun corturile lângă zidurile cetății sau umplu colinele, unde se lățesc sub cerul liber. Ziua, religia lor le cere să facă sacrificii și prefac Ierusalimul într-o imensă piață de vite și un uriaș abator; sute și mii de vite mugesc în așteptare, apoi în agonie; râuri de sânge curg, închegându-se și întărindu-se pe străzi, care se umplu de păr, pene adunate, piei împutite puse la uscat; valuri de fum umplu străzile, lipindu-se de ziduri. Mirosul stăruiitor de grăsime arsă te face să crezi că orașul întreg e pus la frigare, drept sacrificiu adus acestui zeu lacom. În săptămâna asta eu nu cobor de pe terasă și privesc scârbit vânzoleala Ierusalimului, ascult glasurile celor care însoțesc pelerinii pe străzile care gem de lume, invitându-i să viziteze mormintele profeților, din când în când se aude behăitul mieilor, chemarea prostituatelor din pragul ușilor și, deodată, ca fulgerarea de argint a unui pește zburător, zăresc alunecând prin mulțime un hoț cu trupul gol uns cu ulei, scăpând de toți urmăritorii, lăsând în urma sa pungile goale și o dâră de înjurături.

Ca în fiecare an, mi-a fost frică în timpul celor trei zile. Dar, ca în fiecare an, am fost stăpân pe situație. A trecut cu bine. Nu au fost incidente însemnate. Ca să menținem ordinea, nu a fost nevoie de mai mult de cincisprezece areslj ț tari și de trei răstigniri. Treburi de rutină.

Voi putea să mă întorc liniștit la Cezareea, un oraș roman, civilizată, rectangular, unde miroase a piele tăbăcită și a garnizoană. Acolo, în citadela mea, reușesc să uit uneori neliniștea care mă încearcă de când am sosit în Palestina. Se arată zorile, dragul meu frate, e duminică, voi cere să mi se facă bagajele. Ca de obicei, mi-am petrecut noaptea scriindu-ți.

O strângere de mână din Palestina până la Roma. Iartă-mi, ca întotdeauna, stilul frust și rămâi cu bine.

— Trupul a dispărut!

Tocmai făceam sul scrisoarea pe care ți-am adresat-o ieri, când centurionul Burus a venit cu această veste tulburătoare:

— Trupul a dispărut!

Am înțeles pe dată că vorbea de magul din Nazaret, am întrezărit pe loc necazurile care mă așteptau dacă nu dădeam imediat de urma cadavrului.

Lasă-mă să-ți explic în câteva cuvinte treaba cu magul.

De vreo câțiva ani încoace, un oarecare leșua, un rabin eretic, face lumea să vorbească de el în Iudeea. La început, omul nostru nu era cine știe ce: un oarecare, cu vorba de țăran din Galileea; venea din Nazaret, din fundătura lumii, în condiții normale toate astea ar fi fost de ajuns ca să-l împiedice să devină popular; dar pledoariile lui veșnic misterioase și pe de lături, frazele sale fără nuanțe, fabulele orientale, când blânde, când violente, felul său curtenitor cu femeile, într-un cuvânt, felul său ciudat de a fi, toate acestea l-au făcut să câștige favorurile mulțimii. Foarte repede, când a început să străbată Palestina, am trimis iscoade pe urmele sale. Mi se trimeau vești cum că omul părea inofensiv, că era preocupat numai de chestiuni religioase și că dușmanul său, ascultă-mă bine, era mai degrabă clerul evreilor decât ocupantul roman. Până și iscoadele se arătau surprinse.

Neîncrezător, am strecurat iscoade chiar și în grupul de discipoli, care se mărea în jurul lui de parcă i-ar fi hrănit cu vorbe, vrând să știu unde ducea treaba asta...

Aici, orice grupare are adeseori un scop politic. De când Roma a impus ordinea sa, trupele, administrația, lăsându-le autohtonilor libertatea cultelor, ei bine, fervoarea religioasă este un alt nume dat naționalismului. La adăpostul ei dospește rezistența contra Cezarului. Bănuiesc că unii dintre evrei își zic evrei pentru a da de înțeles că sunt contra Romei. Fariseii și saduceii, pe care îi țin sub control, adoră zeul lor unic numai pentru a-i urî și mai mult pe zeii noștri și tot ce ține de noi. Cât despre zeloți, dușmani declarați ai Cezarului, dușmani ai celor care i se supun Cezarului, sunt niște fanatici de temut, o ceată de răufăcători care nu au nici o lege, nici măcar a lor, care îi acuză de necredință pe toți cei care nu sunt de acord cu ei și care sunt în stare, dacă nu aș fi prevăzător, să facă să se clatine ocupația noastră și să-și distrugă țara, atât sunt de barbari. Voiam să știu cu cine se va alia acest leșua, cu zeloții, cu fariseii, cu saduceii sau, dacă era un credincios atât de naiv cum ziceau iscoadele mele, ce grupare își va aroga faima lui, folosind-o împotriva mea. Spre marea mea surpriză, nimic din toate acestea nu s-a întâmplat. Magul a reușit doar să ridice pe toată lumea împotriva lui. Zeloții îl urau de când a găsit o justificare impozitului datorat romanilor, zicând „să dăm Cezarului ce este al Cezarului”; fariseii l-au prins că încalcă Legea, pentru că magul nu respecta ziua de Sabat; cât despre saducei, conservatori și mari preoți ai Templului, nu numai că nu tolerau îndrăzneala acestui rabin, care voia să gândească în loc să repete papagalicește scrierile sacre, dar se temeau pentru puterea lor și au obținut, în aceste zile, chiar din partea mea, execuția magului.

„Ce importanță are? Ai zice tu. Dușmanii tăi te-au scăpat de un inamic posibil! Ar trebui să te bucuri...”

Cu siguranță.

„Păi, e mort, ai zice tu. Nu mai ai de ce să te temi!” De bună seamă.

Am senzația că totul s-a făcut în pripă. Nu am aplicat justiția mea, justiția Romei, am aplicat-o pe a lor, legea opozanților mei, a saduceilor

sprijiniți de farisei, i-am scăpat pe acești evrei de un evreu care îi deranja. Era rolul meu?

În timpul procesului, Claudia Procula, soția mea, mi-a făcut reproșuri. Cu fața trasă, gravă, fără urmă de ură sau de patimă, m-a privit îndelung.

— Nu poți face una ca asta.

— Claudia, magul a fost denunțat de arhierii din sinedriu. Ca pretor, trebuie să țin seama de cererea preoților, dacă vreau să fac pace cu Templul. Cum crezi că guvernează un guvernant? Un conducător trebuie să dea impresia că el comandă, dar hotărârile sale sunt dictate de echilibrul dintre grupuri de interese și împrejurări.

— Nu poți să-mi faci una ca asta.

Am plecat ochii. Nu îndrăzneam să mă uit la femeia pe care o ador și căreia îi datorez reușita mea. Nu numai că - o știi prea bine - Claudia a dorit să se mărite cu un necioplit ca mine, împotriva voinței alor săi, dar grație familiei sale am obținut numirea mea într-un post important, pretor al Iudeei, lucru pe care nu l-aș avea fără protecția, ajutorul și farmecul ei. Claudia Procula mă iubește și mă respectă, dar, ca toate aristocratele de la Roma, obișnuiește să-și spună părerea și să se amestece în discuțiile dintre bărbați. N-aș suporta asta de la o altă femeiușcă și, uneori, mă stăpânesc cu greu să nu-i închid gura. Ca prestigiul meu să nu sufere printre oamenii mei, am convins-o să vorbim doar între patru ochi. Dar ea profită când suntem singuri ca să aibă cu mine schimburi de cuvinte mai tari.

— Nu poți să-mi faci una ca asta. Dacă nu era leșua, acum nu aș mai fi pe lume.

Făcea aluzie la boala care a ținut-o la pat luni întregi. Pierdea sânge. Am chemat toți medicii din Palestina, romani, greci, egipteni, ba chiar evrei: degeaba! Niciunul nu a reușit să-i oprească hemoragia care, de obicei, durează patru zile la femei, dar care la ea nu se mai oprea.

Obrajii îi erau trași, paloarea buzelor sale mă înspăimânta. Cea mai mică mișcare făcea să-i bată inima nebunește; vedeam apropiindu-se ziua în care Claudia va înceta să mai sufle.

O sclavă i-a vorbit de magul din Nazaret. Claudia mi-a cerut îngăduința să-l primească. M-am învoit fără vreo speranță și nici măcar nu am asistat la întrevedere.

Omul a petrecut o după-amiază lângă ea. În aceeași seară, sângele nu se mai scurgea din trupul Claudiei.

Nu-mi venea să cred! Nu știam dacă să mă las în voia fericirii nespuse de a o vedea vindecată.

— Ce ți-a făcut?

— Am stat de vorbă, nimic altceva.

— Nu te-a consultat, palpat? Nu ți-a dat o pomadă, un unguent?

— Am vorbit între noi. Ne-am spus atât de multe... Nu avea încă puterea să-mi răspundă, dar îmi zâmbea. Dimineața, părea mai proaspătă, mai plină de viață, ca și cum se scăldase în rouă. S-a întors spre mine și mi-a zis:

— Datorită lui am ajuns să înțeleg de ce n-am putut avea copii.

Tu știi cum sunt aristocratele romane, dragul meu Titus: îți zic o frază sibilinică, privindu-te adânc în ochi, iar tu trebuie să te prefaci că ai înțeles, dacă nu, riști să treci drept un necioplit. Am luat un aer atotștiutor, umbrit un pic de uimire, și n-am mai adus vorba despre asta.

— Leșua m-a salvat pe mine, a venit rândul tău să-l salvezi. Ea făcea apel la un cod al onoarei, dar care nu avea nimic de-a face cu postul meu de pretor.

— O să pun să fie biciuit. De obicei, sângele care țâșnește stinge setea mulțimii. Ne vom mulțumi cu atât.

Claudia a fost de acord. Ne gândeam amândoi că magul va scăpa. Dar scena flagelării nu a avut efectul scontat. Soldații mei au adus omul lângă fortul Antonia și au pus vergile să vâjâie pe pielea lui. Condamnatul era ciudat, nu striga, nu protesta, nici măcar un icnet nu însoțea loviturile; părea dus aiurea. Atitudinea sa nu era nici a unui vinovat, nici a unui inocent: îndura supliciul care nu putea fi o plăcere, dar pe care îl accepta. Sângele țâșnea fără ca el să scoată un vaiet, leșua brava față de judecătorii și față de călăii săi, făcând din justiție o parodie, iar din pedeapsă un simulacru. Mulțimea era dezamăgită. Era pornită acum împotriva lui. Nu-și jucase rolul. Mulțimea voia un spectacol, un sfârșit pe măsură, cerea acum moartea lui.

M-am dus la Claudia să-i spun că am dat greș. Dar ea asistase la scenă și s-a aruncat în brațele mele în hohote de plâns.

— Fă ceva! Te implor, fă ceva!

Dacă leșua ar fi putut vărsa măcar un sfert din lacrimile Claudiei, ar fi atras, fără îndoială, îndurarea mulțimii. Trebuia să găsesc o ieșire, mai mult de dragul soției mele decât de dragul magului.

— Obiceiul! Obiceiul de Paști!

Claudia mi-a mulțumit cu o privire plină de prețuire care, fără îndoială, chiar și la optzeci de ani m-ar fi făcut să cred că sunt încă tânăr și frumos.

Am dat ordin oamenilor mei să scoată de la închisoare un tâlhar vestit pe aici, care furase de la toți și siluise multe fete. Nenorocitul își petrecea în închisoare ultima zi din viață, căci trebuia să fie răstignit alături de alți doi tâlhari mai puțin vestiți.

Am interpelat mulțimea, amintind obiceiul care cerea ca, în timpul sărbătorilor de Paști, pretorul de la Roma să elibereze un prizonier. Am cerut mulțimii să aleagă între Baraba și leșua. Nu mă îndoiam nici o clipă de răspuns. Iqua era popular și inofensiv, Baraba era periculos și de temut.

Oamenii tăceau, surprinși. Se uitau la leșua, cu umerii căzuți, cu capul plecat, plin de sânge, apoi la Baraba, înfipt pe picioarele lui puternice, arogant, tot numai mușchi, oacheș, înfruntându-i semeț.

Au început să șoptească, să se înțeleagă între ei. Câțiva' treceau de la un grup la altul: îmi închipuiam că erau discipolii magului care încercau să influențeze verdictul. M-am uitat spre fort și am văzut la o fereastră ochii pătrunzători ai Claudiei. Ne-am zâmbit.

Glasul mulțimii a dat sentința. Era ca o rumoare, mai întâi șoptită, apoi pronunțată, strigată, scandată, apoi urlată: „Baraba!”

Nu înțelegeam. Mulțimea cerea eliberarea tâlharului, a violatorului, a criminalului. În vreme ce leșua nu făcuse nici un rău, nu era vinovat decât de blasfemie. Cel care merita să fie condamnat, Baraba, acest pui de lele, cu trup mătăhălos, plin de cruzime, sângeros, neiertător, Baraba, de care în mod sigur fiecare familie putea să se plângă, Baraba se bucura de iertare în ochii lor!

Eram revoltat, dezamăgit, scârbit, dar trebuia să mă supun.

Aflat față în față cu ei, nu mai aveam mâinile libere. Am decis să mă spăl pe mâini în fața lor.

Am împlinit gestul ritual care înseamnă acest lucru nu mă mai privește. Pe estrada unde mă aflam, deasupra capetelor urlătoare, am turnat apa, lăsându-o să curgă peste încheietura mâinilor, regăsindu-mi calmul; frecându-mi palmele, am zărit, în lichidul clipocind în vasul de aramă, pierind un capăt de curcubeu.

Îmi ziceam în sinea mea: eu nu reprezint justiția pe pământul Iudeii, eu reprezint Roma. În același timp, mă gândeam: dacă Roma nu reprezintă justiția lumii întregi, de ce am ales-o ca autoritate?

Înainte de a intra în fort, am întors capul, aruncând o privire către cei doi prizonieri și, atunci, deodată am înțeles ce anume a schimbat soarta lor, hărăzindu-i unuia crucea, și celuilalt libertatea, ce anume a văzut mulțimea și eu n-am văzut: Baraba era frumos, iar leșua era urât.

Claudia mă aștepta. Mă uitam la această romană înaltă, înfășurată cu eleganță în voaluri de culori alese, cu încheieturile fine prinse în brățări grele, aristocrata care avea cele șapte coline ale Romei la picioarele sale: își mușca degetele pentru un necioplit de galileean! De la fereastră, privea cu dispreț mulțimea, cu buzele vinete de mânie, neputincioasă în fața justiției.

— Am pierdut, Claudia.

Ea dădea din cap încetișor. Mă așteptam să protesteze, dar părea să se fi resemnat.

— Nu puteai face nimic, Pilat. El nu ne-a ajutat.

— Cine?

— Leșua. Prin purtarea sa, a chemat moartea. Voia să moară.

Poate că avea dreptate... Nici față de preoți, nici față de mine, nici față de mulțime, magul nu făcuse nici un gest care să atragă îndurarea. Nepăsarea sa l-a împins fără răgaz spre moarte.

— Nu ne rămâne decât să așteptăm, a spus Claudia. M-am uitat la ea fără să înțeleg.

— Să așteptăm ce, Claudia? În câteva ore nu va mai exista.

— Nu ne rămâne decât să înțelegem ce a vrut să ne spună prin moartea sa.

O iubeam mult pe Claudia, dar îmi pierdusem răbdarea de care mintea unui bărbat poate da dovadă în fața minții unei femei. Claudia face parte dintre ființele pentru care totul, o frunză ce cade, o pasăre în zbor, un cuvânt anume, coincidența gândurilor, dincotro bate vântul, forma unui nor, ochii pisicii sau tăcerile copiilor, e semn. Asemenea unui ghicitor, femeile tind să vadă idei peste tot, citind universul ca pe un pergament. Ele nu privesc, ele

descifrează. Totul are un înțeles. Dacă mesajul nu e aparent înseamnă că e deocamdată ascuns. Nu există niciodată eroare sau lipsă de noimă. Lumea e plină de sens. Îmi venea să-i răspund că moartea înseamnă moarte, că moartea nu semnifică nimic, o acceptăm, și că nu va găsi niciodată un alt sens al morții magului în afară de faptul că a încetat din viață. Dar m-am abținut în ultimul moment: poate Claudia și-a inventat o astfel de lume pentru a nu suferi prea mult.

Ca de obicei, am făcut mutra celui care cântărea în aur cuvintele Claudiei, așa cum merită, și am plecat să mă întâlnesc cu centurionii mei ca să pun la punct execuțiile.

Câteva ore mai târziu, leșua era mort, Baraba liber.

— Trupul a dispărut!

Înțelegi mai bine acum uimirea mea când centurionul Burus a venit sămi aducă vestea. Magul continua jongleriile! Claudia va triumfa.

Încadrat de o escortă, am luat-o în galop spre cimitir, nu departe de palat, ca să prind cât mai iute dramul de adevăr care plutea încă în aer.

Vreo zece evrei, bărbați și femei, erau în jurul gropii. Toți s-au ascuns după tufele înflorite când am ajuns noi. Nu mai erau decât doi paznici lângă groapa larg deschisă.

După haine, aparțineau gărzii lui Caiafa, marele preot al Templului, cel care ținea morțiș să-l condamne la moarte pe leșua.

— Ce fac acolo?

Centurionul mi-a explicat că marele preot, temându-se ca nu cumva trupul să fie furat și venerat, i-a pus să supravegheze mormântul încă din ajun.

— Și ce-ați văzut?

Paznicii tăceau, cu ochii plecați, încăpățânați, cu trăsăturile feței păstoase, ca și cum ar fi fost de-abia schițate în lut, cu degetul mare de către un olar nepriceput. Le tremurau buzele, dar nu ziceau nimic, ferecați în tăcerea lor.

— I-am biciuit, Pilat, ziceau că nu au văzut nimic peste noapte.

— Cu neputință!

M-am apropiat de mormânt, săpat după obiceiul de aici, n-ai văzut niciodată așa ceva. În Palestina nu sapă în pământ, ci într-un perete de stâncă, un fel de grotă. Apoi o astupă cu o imensă lespede rotundă care ține loc de piatră de mormânt.

Piatra era dată la o parte, sprijinită cu o bârnă, lăsând intrarea liberă.

— De ce a fost deschisă?

— De dimineață, femeile voiau să pună miresme, mirt și aloe, aduse în dar celui mort.

— Cine a răsturnat piatra?

— Femeile, ajutate de paznici, dar nu reușeau pentru că era prea grea. Cum tocmai îmi făceam rondul, am pus și eu mâna, a răspuns centurionul. Așa am descoperit că mormântul era gol.

M-am uitat în gura căscată a întunericului.

Nu puteam crede povestea trupului dispărut. Dacă trebuia atâta forță pentru a răsturna piatra, cum ar fi putut magul, singur, în puterea nopții?... Nu, era o nebunie.

Fără să mai aștept, am intrat în mormânt. Am făcut-o aproape fără sămi dau seama. Eram surprins. De ce să intru în casa morților?

Dincolo de un mic vestibul, grotă ducea la o încăpere în care erau săpate trei lăcașuri, direct în stâncă. Toate trei erau goale. Într-unul se vedeau urmele magului: feșe, unguente, giulgiul, o pânză de o mare finețe, având ici, colo urme maronii lăsate de răni. Era împăturită cu grijă și pusă pe marginea lăcașului.

Era o nebunie. La fel ca dispariția leșului, această pânză împăturită cu grijă era împotriva oricărui bun-simț. Cine a desprins de pe trup pânda lipită de sângele închegat pe răni? Apoi cine și-a dat silința să împătorească așa frumos pânda? Cine a putut face acest gest de maniac? Să fi fost magul atât de grijuliu încât, din obișnuință, după ce se trezise...

Țineam obiectul cu pricina, îl întorceam și îl pipăiam încercând să gădesc o ieșire. Imaginația mea era confuză. Eram într-o stare de torpoare. M-am așezat în lăcaș ca să mă închipui acolo, mort, zăvorât pe veci, fără altă lumină decât o rază de soare, venind din colțul pe care piatra nu reușea să-l astupe, în acest univers fără zgomot și fără verdeață, îmi închipuiam că sunt leșua, cu trupul lung și subțirel, odihnindu-se aici după suferințele îndurate pe cruce.

Simțeam în piept o greutate de plumb. O greutate pe umeri, pe piept, mă strivea, mă apăsa. Voiam să mă lungesc. Nu mai aveam forță. O amorțeală, între plăcere și greață, făcea să-mi tremure picioarele și voința.

Deodată, am înțeles ce se petrecea, zărind într-un colț o grămadă de arome, aloe și mirt, puse acolo pentru a curăți aerul, dar care dădeau amețeală...

Am țâșnit din mormânt, ca o săgeată. Lumina crudă a soarelui mi-a dat o palmă binefăcătoare.

M-am uitat la livada din jur, la cireșii albiți de flori, la frunzele verzi, acrișoare, ale primăverii. Ia această lume plină de miresme, de culori, de ciripit de păsări, o lume în care puteam să ne îndoim că moartea există.

Întorcându-mă la calul meu, înainte de a pleca, am zărit pentru ultima oară paznicii care stăteau prostește cu ochii în pământ.

M-am lămurit într-o clipă: după pupilele lor dilatate, mi-am dat seama că fuseseră adormiți cu substanțe aromitoare. Am cerut cele două ploști, aflate nu departe, în iarbă. Goale! Le-am mirosit, dar era greu să simți un somnifer în damful aspru lăsat de vinul prost din Palestina. Oricum, aveam de ce să mă leg: paznicii fuseseră adormiți. Astfel că nu au văzut și nu au auzit când ceata de hoți a dat piatra la o parte, luând cadavrul și închizând iar mormântul. O punere în scenă perfectă: publicul trebuia să creadă în puterile supranaturale ale magului.

M-am întors la fort și am luat hotărârea care se impunea: trebuia să punem mâna pe cei care l-au furat și să regăsim trupul lui leșua.

Scribii mei erau mirați.

— Păi, pretura nu se ocupă de profanarea unui mormânt evreiesc. Treaba asta ține mai întâi de marele preot. Nu aparține jurisdicției noastre.

— Eu trebuie să asigur liniștea.

— Oh, Pilat, e vorba de liniștea celor care trăiesc, nu a cadavrelor. Și mai puțin a celor evreiești. Nicidecum a leșului unui tâlhar.

— Leșua nu avea nici o vină.

— Totuși l-ați pironit pe cruce. Am bătut cu pumnul în masă.

— Mulțumiți-vă să vă supuneți. Dacă lăsăm să se creadă că magul a revenit singur la viață, că a dat la o parte singur piatra de mormânt, ne aflăm în fața celor mai mari tulburări de pe acest pământ, unde până și vinul și lămâile au accese de febră! Autorii hoției pot crea o mișcare atât de puternică încât, în curând, tot poporul lui Israel va purta pe buze numele lui leșua, spre a ni-l scuipa în față, și nu vor înceta să ne prigonească pe noi, romanii, socotiți răspunzători de supliciuul său. Dar asta ar putea merge mult mai departe și să răstoarne starea de fapt. Dacă cei ce au golit mormântul vor reuși, vor ridica poporul împotriva fariseilor, care îl urau pe leșua, împotriva saduceilor, care l-au judecat, și chiar împotriva zeloților, pentru că au ales să-l elibereze pe Baraba, unul de-al lor, nu pe leșua. Într-un cuvânt, dacă nu veți da de cei care au făcut gluma asta, bătându-și joc de toată lumea astă-noapte, mâine întreg Israelul va trece prin foc și sabie, iar noi putem să ne imbarcăm spre Roma, dacă nu cumva vom fi măcelăriți înainte de a pune piciorul în portul Cezareea. Am vorbit limpede?

Burus, urmând instrucțiunile mele, a pornit în căutarea vinovaților. Sunt sigur că-i știu. În câteva ceasuri, gluma proastă va fi dată la iveală și totul va intra în ordine. Așteptând, îți scriu, dragă frate, pentru a te ține la curent, dar și pentru a-mi înșela nerăbdarea. Slujitorii continuă să pregătească bagajele pentru garnizoană, căci nu mă îndoiesc că afacerea asta se va regla cât se poate de iute. O să-ți povestesc deznodământul din Cezareea. În așteptarea veștilor, rămâi cu bine.

Ultimele ore au fost încurcate. Situația mă depășește, însă eu nu fac parte dintre exaltații care visează realitatea în loc să o vadă, împrumutându-i ca unei iubite îndepărtate, de abia zărite, mii de daruri, mii de cuvinte nespuse, mii de intenții nemărturisite care le dau speranțe, mii de tăceri fericite, nu, eu nu fac parte dintre acei iubiți închipuiți, plăsmuitori de frumos, artizani ai binelui, orfevri ai idealului, demiurghi ai fericirii. Eu cunosc realitatea; mai rău, o suspectez. Mă aștept întotdeauna să fie mai urâtă decât se arată, mai violentă, mai încurcată, mai chinuită, mai înșelătoare, răzbunătoare, egoistă, zgârcită, agresivă, nedreaptă, pe scurt, dezamăgitoare. De asemenea, nu mă îndepărtez de realitate, o vânez, merg pe urmele ei, îi pândesc toate slăbiciunile, simt duhoarea ei, îi storc zeama putredă.

Această luciditate dă vieții mele un gust ciudat, aspru, dar face din mine un pretor bun. Nici un discurs, nici cel mai mios, cel mai înflorit de promisiuni nu mă împiedică să văd violența prezentă. Fiindcă mintea mea seamănă cu un cuțit de măcelar care taie cu precizie, mă înșel rareori.

Obişnuit să las deoparte iluziile optimiste, merg adeseori drept la ţintă, şi merg iute.

Or aceste ultime ore mi-au dat impresia că mă aflam mai degrabă într-o arenă de circ, învârtindu-mă în gol.

Ieri după-amiază, oamenii mei au dat de urma discipolilor. Sectanţii lui Ieşua se refligiaseră într-o fermă părăsită, nu departe de Ierusalim.

Am luat o escortă de douăzeci de oameni şi am părăsit palatul. Dincolo de porţile oraşului, am trecut pe lângă pelerinii care se întorceau pe la casele lor; păcăliţi de hangii, lăsaţi cu punga goală de negustori, furaţi de preoţi. Aveau chipul liniştit, în priviri li se citea mulţumirea celor care şi-au împlinit datoria religioasă.

În spatele nostru, în fundul văii, se înălţa Ierusalimul, înconjurat de ziduri, arătându-şi orgolios turnurile palatului lui Irod cel Mare, înălţimile monumentale ale Templului, cu porticurile de marmură albă, sclipind poleite cu aur. Am dat din umeri: era o capitală, desigur, dar o capitală orientală, pretenţioasă, artificială, capitala minciunii religioase, capitala aservirii sufletelor credule, capitala manipulării minţilor prin vină şi pocăinţă, o citadelă a vanităţii pe care magul din Nazaret o înfierase. Trebuie să recunosc că îi dădeam dreptate.

Trecând de vale, Burus mi-a arătat cu degetul o stână, mai jos, cu acoperişul care de abia se mai ţinea.

— Aici se ascund.

Am împărţit detaşamentul, ca să-i înconjurăm din toate părţile şi să-i împiedicăm să fugă. Apoi le-am făcut semn şi am pornit în galop spre aşezare. Dinăuntru nu se auzea nici o mişcare. A trebuit să-i facem să iasă unul câte unul pe ucenicii care tremurau ca varga.

I-am înşirat înaintea mea. Emanau o duhoare de fiară, izul de sălbăticiune încolţită al celor care trebuie să moară. Credeau că îi vom aresta şi că vor avea aceeaşi soartă ca învăţătorul lor şi, la gândul răstignirii, pe feţele lor curgea sudoarea. Cu vinele umflate şi cu ochii holbaţi, reacţionau mai firesc decât Ieşua.

Nu mă înşelasem: erau destui ca să poată da la o parte piatra şi să mute trupul. Se zice că fugiseră din Ierusalim în ziua arestării lui Ieşua, că nu au fost de faţă la execuţia lui, temându-se că preoţii sau mulţimea se vor agăţa apoi de ei. Dar cine putea şti? Poate că s-au ascuns în timpul supliciului, apoi, ferindu-se de lume, au furat trupul, ca să fim nevoiţi să credem că magul a dispărut de unul singur, folosindu-şi puterea dincolo de moarte. Această întâmplare nedesluşită era destul ca să-i facă să trăiască încă o vreme din cultul lui Ieşua, bizuindu-se pe credulitatea unora şi a altora.

— Unde-i trupul?

Nici un răspuns. Păreau să nu fi înţeles întrebarea.

— Unde-i trupul?

Îşi fereau ochii, din ce în ce mai îngroziţi. Se temeau de mine atât de tare, încât simţeam că vor să răspundă.

Unul dintre ei a căzut în genunchi.

— Îndurare, mărite, îndurare.

Ceilalți au făcut la fel. Se prosternau înaintea mea, bâiguind cuvinte de iertare.

— Noi l-am crezut pe leșua, ne-a dus de nas. Ne-am lăsat prinși în miere, dar n-am lacut niciodată rău la nimeni! El e cel care a răsturnat tarabele neguțătorilor din Templu și i-a alungat pe zarafi și pe vânzători, punând biciul pe ei! Noi eram în spate, mai încolo, sub poarta Suza, uimiți de mânia lui. El era împotriva Sabatului, nu noi. Singura noastră vină e că l-am ascultat prea mult. Dar azi ne pare rău. De când a murit pe cruce, fără să se apere, ca un tâlhar, am înțeles greșeala noastră. Când ne gândim că ne-am lăsat familiile și treburile noastre de dragul lui...

Luau niște mutre de oameni păcăliți. După spusele iscoadelor mele, unii îl urmau pe leșua de patru ani, îmbrățișând sărăcia, credința, lupta, viziunea sa, dar iată că visul lor fusese secerat prin moartea eroului în floarea vârstei; visul lor fusese pironit pe cruce! Azi li se părea că s-au înșelat; mâine puteau fi luați drept proști. Până la sfârșitul zilelor aveau să fie batjocoriți fără încetare – și mai rău – ba chiar aveau să râdă singuri de ei.

Erau evrei săraci, oameni din popor, încă tineri, dar din cauza asprimii vieții rătăcitoare, a soarelui, a cerșetoriei păreau mai bătrâni decât romanii de aceeași vârstă cu ei. Zdrențăroși, lac de sudoare, se făceau acum una cu pământul la picioarele mele.

— De ce sunteți numai zece?

Îmi aminteam că în raportul spionilor mei era vorba de doisprezece sectanți.

— Unul dintre noi s-a spânzurat.

— Și al doisprezecelea?

— Fratele meu Ioanan a rămas la Ierusalim.

Burus mi-a șoptit la ureche că Ioanan și Iacob aparțineau unei familii bogate, de vază, înrudită cu marele preot Caiafa.

— Ioanan ne-a părăsit azi-dimineață ca să meargă la mormânt.

— Voi nu?

— Noi ne-am întors acasă. Am înțeles greșeala noastră.

— Unde ați fost azi-noapte?

— Aici.

Păreau sinceri. Cei care ar minți nu și-ar mărturisi astfel vina. Mincinoșii ar fi găsit un alibi.

Am poruncit oamenilor mei să caute la stână și în împrejurimi. N-au găsit cadavrul. Ucenicii nu păreau să înțeleagă ce căutam, continuau să se apere, acuzându-l pe mag.

Cel mai îndârjit era Simon, un uriaș lat în spate, vânjos, cu gâtul gros, cu vinele umflate ca o împletitură de funii. Punea atâta râvnă în a-și vărsa focul asupra celui pe care îl adorase, încât îmi imaginam cât de mult îl venerase și îl iubise, până de curând, pe leșua.

Toate acestea începeau să mă obosească. Era limpede că nefericiții ăștia pierduseră tot, erau convinși că am venit să-i prindem, că viitorul lor era fortul Antonia, judecata sinedriului și, fără îndoială, moartea. Dacă ar fi putut să invoce ceva care să fie în favoarea lor, ar fi făcut-o deja.

Pe drum s-a ivit cineva. Venea în goană de la Ierusalim un tânăr frumos, de vreo optsprezece ani, bine făcut, părând foarte tulburat. Fără să bage în seamă trupa mea, pe mine însumi, s-a precipitat spre discipoli, strigând:

— Leșua nu mai e în mormânt!

Evreii mei rămăseseră stană de piatră, încât ai fi putut crede, după încremenirea lor, că nu au înțeles. Tânărul repetă cu bucurie vestea, uimit că nimeni nu reacționa. Fără să-l asculte, discipolii mă priveau cu coada ochiului, încercând să-l facă pe tânăr să priceapă că mă aflam acolo.

Tânărul s-a întors spre mine și, fără să se piardă o clipă cu firea, mi-a zâmbit.

— Bună ziua, Pontius Pilat. Eu sunt Ioan, fiul lui Zevedeu. Am venit să le spun ceea ce tot Ierusalimul știe de acum: leșua s-a sculat din mormânt!

Ioan avea siguranța insolentă a tinerilor care fac parte dintr-o familie de vază. Cum nu suport să mi se adreseze cuvântul, fără să fi vorbit eu mai întâi, nu i-am răspuns și am făcut semn escortei mele să se adune.

M-am adresat cu dispreț discipolilor.

— Nu vă arestez. Mergeți pe la casele voastre. Și să nu mai puneți piciorul în Ierusalim.

Auzind aceste cuvinte, chipul li s-a netezit ca pământul uscat la primele picături de ploaie. Se uitau unii la alții nedumeriți: erau liberi! S-au înclinat înaintea mea toți, mai puțin Ioan; Simon, nebun de recunoștință, mi-a îmbrățișat picioarele, fără pic de rușine că-și arăta atât de josnic bucuria.

I-am amenințat încă o dată:

— Duceți-vă acasă, vedeți-vă de treburile voastre, uitați-l pe magul vostru și nu mai răspândiți vestea că s-a sculat din mormânt. În câteva ore, o să găsim leșul și îi vom aresta pe cei care l-au luat.

Ioan a izbucnit în râs, arătându-și dinții săi frumoși de tânăr fericit, râzând de mine cu nerușinare. Am luat biciușca să-l croiesc, când m-a oprit, spunându-mi iute:

— Eu știu cine a luat trupul lui leșua.

Părea sincer. Oare reacția mea îl adusese pe calea cea bimă? A repetat, privindu-mă drept în ochi.

— Eu știu cine.

Am lăsat să treacă puțin timp, cât să-mi aranjez biciușca la centură. Până la urmă, nu venisem degeaba.

— De unde știi?

— Era de știut. El plănuise.

— Interesant. Deci?

— Totul s-a petrecut cum trebuie.

— Interesant. Și cine a luat trupul?

— Arhanghelul Gavril.

M-am uitat lung la bietul băiat. Credea cu toată ființa sa de bărbat tânăr, credea din toată inima în ceea ce spunea. Din fericire, tu nu cunoști, scumpul meu frate, aceste tâmpenii evreiești – că îngerii – o specialitate de prin partea locului, ca portocalele, curmalele și azimele – sunt trimișii zeului

unic, creaturi spirituale care se întrupează, o legiune de luptători imateriali și asexuați, care au intervenit de nenumărate ori să scrie istoria acestui popor. Pentru a pogorî și a urca la cer, împrumută o scară, pe care n-am văzut-o niciodată. Sunt împotriva romanilor acum, așa cum au fost împotriva egiptenilor altădată, căci îngerii sunt solidari cu evreii, în toate certurile lor. Le cer să intervină ori de câte ori nu le merg bine treburile, adică adeseori. Tânărul își explica inexplicabilul prin intervenția divină, și, pentru a da mai multă greutate spuselor sale, ne revelase chiar numele îngerului: Gavril. Căci aceste creaturi stranii, chiar dacă nimeni nu le-a dat nume, au nume a căror terminație în „ii” indică proveniența lor divină. Mihail, Rafail, Gavril. Îți dai seama, din această harababură, ce înseamnă să fii pretor în Iudeea... Am zilnic de-a face cu dezordinea provocată de oameni – rivalități, revolte, răscoale – dar și cu dezordinea lor de idei. Ca vinul nou, Iudeea te face să-ți pierzi mințile. Paradoxul acestui pământ uscat, golaș, chiar deșertic, fără cețuri și fără nori, este că dă naștere la o gândire încețoșată.

Am poruncit trupelor să plece, fără nici un comentariu, căci știam de acum de la cine trebuia să recuperăm cadavrul.

Când am înțeles că ucenicii, prea fricoși pentru a face ceva, n-ar fi îndrăznit niciodată să arunce zarurile, mi-am dat seama ce se întâmplase. Trebuia ca unul, stăpân pe sine, să adune o ceată de hoțomani pricepuți, discreți și tăcuți, apoi să ascundă cadavrul fără să trezească bănuieli.

M-am îndreptat spre domeniul bogatului și respectatului Iosif din Arimateea.

Cum de nu mă gândisem mai înainte? Iosif era omul care trăsesese toate sforile în ultimele două zile...

Ferma lui era la est de Ierusalim, după o mare de măslini. Jur-împrejur erau vii, care se întindeau până departe. Datorită vinului pe care îl scoate, Iosif trece drept unul dintre cei mai bogați oameni de pe aici, ceea ce i-a adus un scaun în sinedriu, oamenii care fac dreptate în disputele religioase, aceiași care l-au judecat pe mag. Sinedriul cuprinde trei pătri – arhierii, cărturarii Legii și familiile bogate – ceea ce îi dă dreptul lui Iosif să ocupe un loc. Este un om moderat, departe de excesele religioase obișnuite. În același timp, s-a interesat mai mult decât trebuie de acest leșua. În seara răstignirii, Iosif a venit să-mi ceară dreptul de a-l lua de pe cruce, să-l îmbălsămeze, să-l depună în mormântul său proaspăt săpat în piatră.

Pentru că părea stingherit, am bănuț că votase în sinedriu moartea lui leșua numai din disciplină, dar că era mai interesat decât voia să arate. Fără să pun prea multe întrebări, am acceptat propunerea de a-l îngropa pe leșua, mai ales că trebuia să termine repede, înainte de apusul soarelui: Sabatul și Paștile aveau să interzică a doua zi orice activitate. Oricum, îl respectasem întotdeauna pe Iosif, negustor înțelept, bun tată de familie și un membru moderat al sinedriului, pe care încercam să-l țin sub control pe cât posibil.

Atunci nu-mi închipuisem la ce plan încâlcit îmi dădeam consimțământul.

Trupa mea a intrat pe poarta domeniului, care se afla într-o stare ciudată. Ușile și ferestrele erau larg deschise, nu auzeai glas de femei

strigându-se una pe alta; grajdul era gol, cotețul găinilor deschis, dar nici un păstor, nici un grăjdar, nici o fetișcană nu treceau. Umblam printr-o lume încremenită, apăsați de tăcerea care domnea. Grămezi de fân erau împrăștiate prin curte, uneltele zăceau aruncate pe jos, parii erau înfiți în groapa de gunoi de grajd. Am descălecat și am descoperit înăuntru aceleași ciudățenii: lăzile erau goale, sacii sfâșiați, cearceafurile împrăștiate, mobilele răsturnate, saltelele spintecate, perdelele smulse. Nici o îndoială: ferma fusese călcată de hoți.

Dar unde se aflau oamenii? Mă temeam de ce era mai rău. Numai să nu dăm peste cadavre!

Am trimis oamenii să răscolească în grajd, în herghelie, jur-împrejur. Burus și cu mine am cercetat casa înăuntru. Totul era cu susul în jos, dar nu erau urme de sânge. Uitându-mă pe pat, am făcut ochii mari. Printre albiturile făcute grămadă, fusese golită o lădiță plină cu bijuterii, inele, brățări, bani de aur...

Ce se întâmplase? Hoții veniseră la Iosif și nu luaseră nimic? Lăsaseră o avere în urma lor, în ciuda loviturii pe care au dat-o? Dar ce căutau? Ce altceva căutau?

— În pivniță! Să coborâm în pivniță!

Burus m-a urmat, fără să înțeleagă. Când ne-am apropiat de poarta grea, joasă, am auzit gemete și am știut că aveam dreptate: oamenii de la fermă, femeii bărbați, copii, bătrâni, erau toți acolo, legați fedeleș printre urcioare și amfore.

L-am dezlegat chiar eu pe Iosif și l-am ajutat să iasă la lumină. Adânc brăzdată, în lumina soarelui care îi lumina ochii de un albastru șters, fața lui oglindea cinstea unei vieți întregi. Numai sprâncenele ciufulite mărturiseau puțină fantezie.

— Iosif, ce s-a întâmplat?

— Au venit câțiva oameni. Căutau cadavrul. S-a întors spre mine și a zâmbit un pic ironic.

— Aveau același gând ca tine.

— Cine erau?

— Aveau chipurile acoperite.

Am înțeles ce voia să zică Iosif: dacă erau mascați, înseamnă că nu voiau să fie recunoscuți; dacă Iosif putea să-i recunoască, erau de la Ierusalim. Și cine, la Ierusalim, voia să recupereze cadavrul, ca să împiedice orice cult postum, dacă nu oamenii sinedriului?

Am murmurat, gânditor:

— Caiafa?

Iosif din Arimateea nu a răspuns, singurul mod demn pentru un evreu de a-i încredința un secret unui roman.

— Caiafa a plecat cu mâinile goale?

Iosif din Arimateea m-a privit îndelung.

— Da! Și dacă nu mă crezi, du-te și întreabă-l. Amândoi mați bănuiește intenții pe care nu le-am avut niciodată. Din fericire. Sunt încântat să văd,

fară să ridic măcar un deget, turnura pe care au luat-o evenimentele... Acum nu ne mai rămâne decât să așteptăm.

— Ce să așteptăm?

— Confirmarea că trupul a fost fiirat. Tu și Caiafa va trebui să adeveriți.

— Nu avem de ce să adevărim că un cadavru dispărut a fost furat: e evident.

— Tot mai puțin evident! Și mă tem pentru tine, căci, cu fiecare zi care trece, evidența poartă tot mai mult numele arhanghelului Gavril.

Eram în bucătăria răcoroasă, plante aromate atârnav de bârne, trei pui așteptau să fie jumuliți. Femeile se învârteau în jurul unui slujitor înalt și subțirel, care fusese rănit încercând să se lupte cu tâlharii.

— Leșua nu era un om obișnuit, a zis iar Iosif. Viața lui e ieșită din comun. Moartea lui la fel.

— De ce ai votat în sinedriu moartea lui, dacă gândeai numai lucruri bune despre el?

Iosif s-a așezat, frecându-și fruntea. Își pusese întrebarea pe care i-o adresasem eu de mii de ori. Ne-a turnat vin.

— Pentru Caiafa, marele nostru preot, lucrurile sunt întotdeauna simple. Vede limpede binele și răul. Acolo unde o minte obișnuită șovăie, el e tranșant. De aceea merită să fie conducător. Pentru mine lucrurile sunt mult mai complexe. Leșua mă interesa, mă tulbura. Eram impresionat de minunile pe care le făcea, chiar dacă el le ura. Lui Caiafa nu-i plăcea deloc leșua, îl acuza de blasfemie și, ceea ce era mult mai grav, era îndrăgît de mulțime chiar pentru blasfemie. Nu tot ceea ce zicea leșua contrazicea cărțile noastre, dar Caiafa vedea în leșua un pericol pentru instituția Templului. Nu-i ierta nimic și îl condamna energic.

— Atunci, la judecată, te-ai supus lui Caiafa?

— Nu, m-am supus lui leșua.

— Adică?

— Când a sosit clipa să votăm, tocmai când voiam să-l apăr, leșua s-a întors spre mine, de parcă îmi auzise gândul. Ochii lui îmi ziceau limpede: „Iosif, nu face una ca asta, sprijină moartea mea, la fel ca ceilalți”. Nu voiam să ascult, dar în cap îmi răsunau vorbele pe care mi le spusese ochii săi. Nu puteam să scap, mă lăsam pradă lui. M-am supus. Am votat moartea sa.

— Dar era nevoie de unanimitate?

— Nu, majoritatea ar fi fost de ajuns.

— Atunci?

— Leșua dorea asta.

Iosif, la fel ca soția mea, Claudia Procula, era de părere că leșua ținea să moară. Admirația dă naștere unor gânduri ciudate. Pentru că îl admirau pe leșua și pentru că nu admiteau moartea lui prostescă, Claudia și Iosif trebuiau să creadă că leșua a provocat-o. Eroul lor rămânea un erou, pentru că și-a dorit moartea și a fost stăpân pe moartea sa. Ce întortocheri ridicole! Ce orbire! Pentru a nu-și pierde respectul de sine, Claudia și Iosif trebuiau să-l pună pe mag pe un pedestal tot mai înalt.

Am plecat de la Iosif în clipa în care ieșeam pe poartă, m-am întors spre el:

— N-aș vrea să fiu în locul tău, Iosif leșua era un om unic, un iluminat, dar un om curajos care n-a făcut niciodată rău nimănui și nici n-a fost contra Romei. Am făcut totul ca să-l scap de o execuție nedreaptă. Nu am cedat decât când mulțimea a ales, spălându-mă pe mâini. Am cugetul împăcat. Dar tu, cum ai putut, în sânul sinedriului, atunci când puteai spune nu, când nu erai silit să te supui majorității, cum ai putut să condamni un nevinovat? Ai omorât un om drept!

Iosif nu părea răvășit de vorbele mele. Mi-a răspuns simplu:

— Dacă leșua ar fi fost un om, aș fi condamnat un om drept. Dar leșua n-a fost om.

— Ce spui? Dar ce era?

— Fiul lui Dumnezeu.

N-am mai continuat discuția și m-am întors la Ierusalim. Vezi unde mă aflu, dragă frate? Pe un pământ unde nu numai că Fiii lui Dumnezeu umblă pe stradă, printre dovleci și harbuji, dar sunt și condamnați, răstigniți pe cruce sub soarele arzător! Fără îndoială, e cea mai bună cale să intri în grațiile Tatălui...!

În orice caz, iată-mă fără cale de ieșire, reținut la Ierusalim, silit să alerg după un cadavru care putrezește, dar pe care am tot interesul să-l redau în chip oficial viermilor, înainte ca absența lui să le tulbure mințile celor din Palestina. Ureează-mi noroc și rămâi sănătos.

Claudia, soția mea, a adus cu ea în Palestina rafinamentul Romei. Reușește să organizeze aici festinuri care îndulcesc viața, care fac să alunece timpul tot atât de iute ca vinul pe gât. Discuțiile te amețesc, fiind variate, vioaie, ușoare, pe scurt, ca nopțile strălucitoare și îmbătătoare dintre Tibru și cerul înstelat, care ne dau senzația că suntem centrul lumii, care ne fac să iubim Roma, să adorăm Roma, să regretăm Roma și care prefac întreaga existență din afara zidurilor sale în exil.

Ieri-seară, profitând de faptul că am rămas la palat, Claudia a improvizat una dintre petrecerile al căror secret îl deține doar ea. Fiecare se crede invitat de onoare. Fiecare fel de mâncare e o noutate. Orice conversație pare inteligentă. Toate aceste iluzii sunt împărțite ca niște cărți de joc de către amfitrioană. Ea știe să-i măgulească pe toți, să le spună ceea ce așteaptă – chiar dacă nu vor mai reveni – îi face să se simtă bine, să se minuneze, să admire. Își alege convivii cum alege felurile de mâncare: unice, variate, picante. Stimulează papilele și mințile prin atingeri rapide și, fiindcă nu lasă niciodată nimic să lăncezească pe masă și să-și schimbe consistența, bucatele trec precum conversațiile, în vreme ce, lungită pe patul său de lângă masă, Claudia supraveghează discret serviciul.

Pe lângă aceste festinuri, cât de grosolane mi se par mesele din copilăria noastră, dragă frate... Ți amintești? Un singur fel de mâncare, o singură conversație! Nimic mai rustic! Ne opream când terminam de mâncat sau când conversația ne obosea. Apoi digeram greoi, fără să ne mai gândim la altceva. Viața părea o treabă plictisitoare care cerea să mâncăm pentru a

prinde putere și să vorbim pentru a lămuri unele probleme. Grație Claudiei, am devenit mult mai frivol. Ii mulțumesc că m-a făcut să ies din rutina necesității pentru a mă face să gust plăcerile sofisticate.

Ieri-seară, palatul reunea tot ceea ce poate oferi Ierusalimul ca invitați cu umor: un poet chel, Marcellus, despre care sigur ai auzit vorbindu-se, cunoscut pentru odele sale închinat lui Tiberius și apreciat pentru distihurile sale erotice; un istoric grec; un neguțător cretan; un zaraf maltez; un corăbier massilian și un văr al Claudiei, faimosul Fabian, bogat, un căutător de plăceri, unul dintre cei care merită porecla de „vânător de fiște”, dacă n-ar fi o expresie atât de idioată – femeile nu fug. Frumusețea lui face dificilă ideea de a rămâne singur cu el. Femeile nu se simt în largul lor... Pentru că e frumos. Bărbații nu se simt în largul lor... Pentru că e frumos. Ele, fără voia lor, văd în el amantul ideal; ei, fără voia lor, văd rivalul imediat. Fabian dă naștere unei atmosfere de cuceriri, de lupte, de intrigi care otrăvesc atmosfera. Totuși, ieri-seară părea schimbat. Pentru prima oară nu producea efectul său obișnuit; nu numai că mi se părea mai puțin arătos, dar mi se părea preocupat. Vei înțelege mai târziu de ce...

Vorbeam de sărbătorile de Paști. Marcellus, poetul, pretindea că toate religiile, la Roma, la Atena, la Cartagina, la Ierusalim, erau inventate de cei care sacrificau animalele.

— Sacrificii! Veșnic sacrificii! Cine trage foloase? Măcelarii! Cine are dreptul să lucreze de sărbătorile sacre? Măcelarii! O ceremonie religioasă, pe malul mării noastre, este întotdeauna un complot de măcelari care răscolesc măruntaiele și fac să curgă sânge. Dacă măcelarii nu au fost atât de deștepti ca să inventeze zeii, în mod sigur ei au inventat riturile.

— Ce animale sacrifică evreii de Paști? A întrebat Fabian.

— Miei, am răspuns eu.

Note:

Din Massilia, nume din perioada romană al actualei Marsilia. (N. Tr.)

Marea Mediterană, numită mare nostrum de către romani. (N. Tr.)

— Nu, mieii nu le mai ajung; anul ăsta le-a trebuit un om.

Zaraful maltez a spus asta. Toată lumea l-a privit surprinsă. Avea acel chip urâcios de maltez: negricios, cu trăsături ascuțite și ochi de șarpe de apă. Mânca și, în același timp, explica detașat că evreii aveau nevoie să sacrifice pe unul de-al lor, un rabin eretic, că era tm lucru bun, nu pentru bietul băiat, ce-i drept, dar sacrificiul unui țap ispășitor liniștește poporul pentru multă vreme, sunt om umblat, ce mai!

Claudia a pălit, dar, gazdă perfectă, s-a întors spre vărul ei Fabian.

— Fabian, ce vânt te-a adus la Ierusalim?

În loc de răspuns, Fabian i-a trimis un sărut din vârftil degetelor, închizând ochii șagalnic. O clipă, a arătat ca altădată, răspândind un parfum de alcov, de după-amiezi de amor... Se vedea după gura lui bosumflată, după nonșalanța lui și mai ales după pielea mătăsoasă și suplă, o piele făcută pentru a fi sărutată și mângâiată.

Fabian șovăia să răspundă. Claudia insista, simțind că el își dorește să fie rugat.

— Povești de inimă, poate?
— Știi bine că eu nu am inimă, scumpă Claudia. Sau poate că inima mea e ceva mai jos.

Toată lumea a izbucnit în râs.

— În tot cazul, n-o să mă credeți!

— Suntem dispuși să credem tot, chiar și ce e de necrezut, a zis Claudia.

— O să vi se pară o prostie...

Încerca să pară reținut. Nu i-am răspuns, ca să fie silit să continue.

— Ei bine, fie, zice Fabian. Am venit aici din cauza...

N-a apucat să termine. Trei sclavi au intrat în încăpere ca din pușcă. După ei, amenințător, apăru un bărbat înalt, spătos, cu un cap de hirsut, lățos și zdrențaros. Își ridică toiagul, amenințător.

— Pilat, spune-le sclavilor tăi să aibă puțin respect pentru filosofie!

Am sărit în sus de bucurie. În chipul sălbatic, l-am recunoscut pe Craterios, preceptorul nostru de la Roma, fi-ățioare, pe când aveam zece anișori.

— Craterios! Tu la Ierusalim!

Ne-am aruncat unul în brațele celuilalt, mai bine zis ne-am cuibărit, atât de strânsă e îmbrățișarea lui Craterios. Sclavii au rămas încremeniți: pretorul lor, întotdeauna ras, epilat, lustruit, maniac al igienei, care nu suporta nici măcar un fir de păr, pretorul se arunca în brațele unui maimuțoi barbar al cărui râs făcea să se cutremure coloanele.

— Educă-ți sclavii, Pilat. Învață-le pe aceste larve că recunoști un om pentru că e om și nu după datoria pe care o are la croitor! Haideți, dispăreți, gândacilor!

Fără să mai aștepte încuviințarea mea, sclavii au ieșit în grabă.

Fericit, li l-am prezentat pe Craterios invitaților. Când le-am explicat că era un filosof cinic, discipol al lui Diogene, fețele s-au destins. Am amintit că tata, atras mai ales de tariful modest – cât să aibă ce mânca – al lui Craterios, i-a încredințat educația noastră câteva luni, înainte de a-l alunga, firește, sub un potop de ocări.

Craterios mormăia de plăcere la evocarea acestei amintiri.

— Marea mea mândrie este faptul că am fost întotdeauna dat pe ușă afară de părinții care m-au angajat. Trebuie să mărturisesc că aș fi reușit ceva: eram pe cale de a face din copii oameni liberi.

— Ți-e foame?

— Altfel cum aș fi venit?

Claudia era amuzată de înfățișarea sălbatică a acestui Socrate fieros: vedea bunătate dincolo de asprimea lui.

— Să aducă iar mâncare, a cerut ea. Nimic gătit, vă rog, numai carne crudă și legume proaspete.

Filokeros, istoricul atenian care, ca mulți dintre concetățenii săi, nu suporta această deviere insolentă a socratismului, a oprit cu un gest sclavii și i-a întins un bol cu resturi lui Craterios.

— Fiindcă cinicii iau câinii drept ideal, îți ajung niște oase. Și, cu un gest provocator, a vărsat bolul la picioarele lui. Craterios l-a măsurat pe istoric din creștet până-n tălpi.

Mă așteptam la o replică mușcătoare; însă, foarte calm, Craterios s-a apropiat de istoric și a îngânat:

— Are dreptate.

S-a pus în patru labe, a mirosit resturile, și-a mișcat dosul în semn de mulțumire, apoi s-a ridicat în fața grecului, căutând ceva între picioare și, de pe sub zdrențe, și-a scos sexul.

— Unde mi-a fost capul?

Și calm, cu tot calmul din lume, s-a ușurat pe istoric. Timpul s-a oprit.

Fiecare asculta, încremenit, jetul care stropea tunica, abdomenul, picioarele convivului stupefiat. Craterios urina, fără întrerupere, fața lui se lumina pe măsură ce își golea vezica.

Când a sfârșit, și-a scuturat ultimele picături, s-a aranjat și apoi s-a întors cu spatele la istoric.

— Tu mă tratezi ca pe un câine: eu mă comport ca un câine. S-a lungit pe patul de lângă masa de alături, luând cu mâinile amândouă mâncarea pe care slugile i-o ofereau tremurând.

Claudia era gata să izbucnească într-un râs nebun, dar s-a stăpânit. Mia făcut semn că îl va conduce pe Filokeros în apartamentul său. Acesta, livid, amuțise.

Mă gândeam la tine, dragă frate, la uimirea noastră față de purtarea lui Craterios, care ne părea extravagantă, înainte de a ne da seama de pedagogia sa violentă.

Craterios mânca și râgâia, vorbind despre ultima sa călătorie.

— Imbecilul de Sulpicius m-a alungat, spunând că sunt nedemn de Alexandria. De la prima noastră întâlnire nu ne-am înțeles. Când l-am văzut pe strada principală, mai boit ca o curvă de dincolo de ziduri, culcat într-o litieră aurită pe care o duceau opt sclavi, am exclamat: „Nu-i cușca potrivită pentru un astfel de dobitoc!” M-a chemat la palat. Mă așteptam să fiu închis, dar, cum auzise între timp vorbindu-se de mine, hrănit cu anecdote despre insolențele mele față de alți tirani, s-a arătat amabil, jucând comedia aristocratului liberal care înțelege și iartă tot. Mă târa după el, avea gura în formă de inimă – gura violetă, să ne-nțelegem, își pictase gura cu violet, de ziceai că are hemoroizi cu dinți – mă ducea de braț, prin noul lui palat ca să mă facă să admir bazinele, marmura, auriturile. Cum eu tăceam, el se extazia pentru doi. Dar ce zic eu? Pentru zece! Deodată, parvenitul ăsta mi-a arătat dalele de ceramică albastră. Chiar atunci am tușit. Nesimțitul mi-a zis: „Să nu scuipi pe jos, e foarte curat!” Atunci i-am scuipat în obraz și apoi am adăugat: „Iartă-mă, era singurul loc murdar pe care l-am găsit!” Imbecilul m-a alungat din Alexandria.

Am râs cu poftă.

— Ai scăpat cu fața curată, Craterios, i-am zis eu. Un altul în locul tău ar fi fost executat.

— Nici o mărime n-ar risca ridicolul de a mă ucide. Dar să nu mai vorbim despre mine, îmi închipui că v-am întrerupt conversația. Unde ați rămas?

Claudia a revenit, ne-a spus că istoricul a preferat să-și încheie vizita, apoi s-a întors spre Fabian.

— Vărul meu, care e atât de fericit la Roma, unde trăiește liniștit, având reputația de vânător de plăceri, o să ne explice de ce călătorește pe târâmurile noastre. Hai, Fabian, nu ne mai perpeli.

Fabian s-a uitat în jur ca să fie sigur că toată lumea e atentă.

— Ei bine, iată adevărul: dacă vin din Egipt, străbat azi Iudeea și mă voi duce curând la Babilon, e din cauza... Oracolelor!

— Oracolelor?

O liniște ciudată s-a așternut în jurul mesei.

— De fapt, a reluat Fabian, dintotdeauna am fost interesat de ghicitori, de oracole, de clarvăzători, de magi. Pe scurt, mă interesează viitorul și științele oculte.

— Ce idee tâmpită! A exclamat Craterios. În loc să se intereseze de ce se va întâmpla mâine, oamenii ar face mai bine să-și pună întrebări cu privire la ceea ce se întâmplă astăzi.

— Fără îndoială, ai dreptate, Craterios, dar așa sunt oamenii: când merg se uită înainte, nu se uită la picioare. Pe scurt, eu am consultat întotdeauna fel de fel de clarvăzători și, spre marea mea surpriză, pentru prima oară, prezicerile lor se potrivesc. Lumea merge către o eră nouă. Lumea s-a întors pe dos. Universul își schimbă fața.

Se uita în jur la convivii uluiți de cuvintele sale.

— Chiar acum o epocă nouă ia locul celei vechi. Toți astrologii o confirmă, cei din Alexandria, din Caldeea sau de la Roma.

— Ce vrei să spui?

— Va veni un împărat. Un nou suveran. Un tânăr care va deveni împăratul lumii. Împărăția sa se va întinde peste tot pământul.

— Unde se va arăta?

— Pe aceste meleaguri. Și aici prezicerile concordă. Acest om se va arăta în Asia. Unele oracole vorbesc de Palestina, altele de Cilicia, altele de Asiria. În orice caz, el se va arăta la răsărit de marea noastră.

Oaspeții vorbeau între ei impresionați.

— Sunt și alte semne? Am întrebat eu.

— Da. Acest bărbat poartă semnul Peștilor.

Chipul Claudiei se schimbă, de parcă mici șopârle i s-ar fi mișcat sub piele. Ochii îi erau dilatați și întunecați. Simțeam că îi trec mii de gânduri prin cap. Știind că soția mea avea o aplecare spre irațional, mă temeam că Fabian o iacea să se înflăcăreze din cale-afară și îmi era frică de urmările pe care puteau să le aibă spusele lui. Am încercat să pun capăt conversației.

— Nu există decât o împărăție. Imperiul Roman. Nu există decât un singur mare împărat, Tiberius. Tiberius domnește peste întreaga lume cunoscută.

Fabian a râs disprețuitor.

— Mai întâi că Tiberius nu s-a născut sub semnul Peștilor. Apoi știm cu toții prea bine că el nu stăpânește lumea, pentru că a moștenit-o, iar toanele și desfrâul nu sunt cele mai tari atuuri politice. În fine, Tiberius e prea bătrân.

— Ce spui?

— Da. Am adunat informațiile de la astrologii cei mai siguri și am ajuns la concluzia că omul providențial e născut la conjunctura dintre Saturn și Jupiter, în constelația Peștilor. Am putut calcula și anul nașterii acestui rege.

— Adică?

— E născut în anul 753. ^ Note:

1 De la întemeierea Romei. (N. Tr.)

— Ca mine! Am strigat eu, cu gândul de a-i face pe toți să râdă.

— Ca tine, Pilat. La fel ca tine, trebuie să aibă astăzi treizeci și trei de ani.

Un zgomot metalic ne-a făcut să tresărim: Claudia scăpase jos cupa. Mormăia ceva.

— Soția mea s-a speriat, am zis eu în loc de scuză. A crezut o clipă că puteam să fiu eu acela.

— O, nu, Pilat, m-am gândit la altceva mult mai teribil... Fără să termine fraza, a chemat sclavii să șteargă urma de vin de pe covor.

Fabian s-a întors spre oaspeți, scrutând chipul fiecăruia.

— Dacă omul acesta are mai mult de treizeci de ani, lucrarea sa trebuie să fi început. Ați auzit vorbindu-se de cineva?

Craterios a răspuns primul.

— Eu cunosc o grămadă de neciopliți care visează să stăpânească lumea, sunt unii care domină un oraș, o provincie, dar nu-mi închipui că un prostănac poate să-și ducă visul până la capăt. Vis pe care eu îl consider prostesc, de altfel, nu trebuie să vă mai spun.

Poetul chel, neguțătorul cretan, zaraful maltez și corăbierul massilian aveau îndoieli. Întâlniseră cu toții indivizi ambițioși, dar niciunul nu era demn de această profeție.

— Și tu, Pilat? M-a întrebat Fabian. Ai întâlnit eroi gata să cucerească lumea?

Claudia mă privea de parcă aveam răspunsul. Am dat din umeri.

— Ludeea nu-i locul cel mai bun ca să cauți un astfel de om. Aici zeloții vor să se debaraseze de noi, desigur, dar sunt evrei, foarte evrei. Crezând că aparțin poporului ales, râd de ideea de a cuceri lumea, îi disprețuiesc pe ceilalți și nu se gândesc decât la ei înșiși. Evreii sunt fără îndoială unul din rarele neamuri care nu au gânduri de mărire, un popor ciudat, închis, suficient. Vei găsi aici căpetenii provinciale, dar nu împărați de talie universală. Apoi, mă tem că te voi dezamăgi, dar, dacă s-ar ridica un nou Alexandru, n-aș ezita să lupt împotriva lui. Eu apăr Roma.

— Roma nu va fi eternă.

— Ce vorbești, Fabian? Te porți ca un copil rău crescut.

— N-am Scut în viața mea decât lucruri deșarte, cuceriri, amoruri, m-am risipit și m-am ales doar cu o mare plictiseală. Am impresia că viața mea ar deveni mai puțin inutilă dacă l-aș întâlni pe acest om.

S-a întors apoi către verișoara lui care era acum palidă ca o moartă.

— Mi se pare că povestea mea te-a impresionat, Claudia.

— Mai mult decât crezi, Fabian. Mai mult decât crezi. Neguțătorul cretan a îndreptat discuția spre recentul scandal legat de Pytia de la Delfi, o fată care trecea drept o clarvăzătoare, înainte de a se descoperi că era inspirată de generalul Trimarhos, care îi șoptea răspunsurile potrivite pentru politica sa, și astfel conversația s-a reluat rapid. Trăgeam cu coada ochiului la Claudia, mută, gânditoare, palidă ca luna. Era prima oară când nu-și mai juca rolul de amfitrioană; indiferentă, lăsa valurile conversației să se spargă la picioarele patului său.

După ce toți oaspeții au plecat, m-am apropiat de ea îngrijorat.

— Ce se întâmplă cu tine, Claudia? Nu te simți bine?

— Ai auzit ce spunea Fabian? Oracolele toate o spun. Vorbesc de cineva pe care noi îl cunoaștem. Am fost surprinsă că tu nu l-ai recunoscut.

— De cine?

Pentru prima oară, simțeam că o enervez pe Claudia. Își mușca buzele ca să nu mă insulte și mă privea rece și disprețuitoare.

— Pilat, oracolele vorbesc de leșua.

— Leșua? Magul? Dar e mort.

— Are vârsta anunțată de oracole.

— E mort!

— Toată lumea îl va urma. Fără arme, fură nimic, a adunat o oaste de credincioși.

— E mort!

— El nu le vorbește numai evreilor, ci și samaritenilor, egiptenilor, sirienilor, asirienilor, grecilor, romanilor, lumii întregi.

— E mort!

— Când descrie împărăția sa, el zugrăvește o împărăție a tuturor, unde fiecare e bine-venit.

— E mort, Claudia, mă auzi: e mort! Am urlat.

Glasul meu răsună în palatul care absorbea puțin câte puțin, dintr-o sală în alta, de la o coloană la alta, mânia mea.

Claudia s-a uitat la mine. Mă auzea, în sfârșit. Îi tremurau buzele.

— Noi l-am omorât, Pilat. Iți dai seama? Poate era el și noi l-am omorât.

— L-am omorât, deci nu era el acela.

Claudia reflecta. Gândurile păreau săgeți ascuțite care o răneau. A căzut în brațele mele și a plâns în hohote o bucată de vreme.

Acum se odihnește lângă mine, în vreme ce îți scriu. Felul ei de a fi o face să treacă de la o extremă la alta: se revoltă profund, apoi adoarme tot atât de profund. Acest flux și reflux îmi sunt interzise, am un temperament prea lent, moderat, fără salturi dintr-o extremă în alta. Mă indignez mai puțin, dar mă odihnesc la fel de puțin. Abisurile mâniei extreme sau ale somnului odihnitor îmi sunt inaccesibile, pășesc pe o scândură îngustă, undeva la mijloc. Uneori aș vrea să fac un pas greșit...

Te îmbrățișez, dragul meu frate. O să-ți dau vești despre Craterios, care are de gând să stea la Ierusalim căci, până când dezleg această enigmă a

cadavrului care lipsește, voi avea alte ocazii să-l văd și să notez extravaganțele sale. Până atunci, rămâi cu bine.

Mi-ar fi plăcut să nu fi trăit această zi. Pentru prima oară, aș vrea să las o pagină albă în corespondența noastră, atât de greu îmi vine să retrăiesc întâmplările, povestindu-le din nou. În același timp, simt că dacă nu o să îți le aduc la cunoștință, mâine nu-ți voi mai scrie, poimâine pana mea se va usca, glasul meu va pieri, iar tu îți vei pierde fratele. Mă voi strădui deci, cu toată reținerea pe care o am, să-ți povestesc despre această zi, pentru a nu întrerupe firul scrisului, căci acest fir, întins de la Ierusalim la Roma, este firul prieteniei noastre.

În zori, centurionul Burus mi-a cerut să-l primesc. Speram că îmi va spune că a găsit trupul magului. De fapt am poruncit – nu ți-am spus?

— Să răscolească toate casele din Ierusalim în timpul nopții. Oamenii mei nu trebuiau, în nici un caz, să spună ce căutau – asta ar fi sporit misterul trebuiau să caute în orice cotlon, în orice cufăr, în orice ladă care ar fi putut ascunde un corp.

Fără să-mi lase timp să-mi fac baia, Burus s-a ivit țeapăn înaintea mea, vânăt la față, cu părul năclăit de praf și cu pleapele roșii.

Nu aducea cadavrul, dar descoperise o pistă. Întâmplător, într-o tavernă a dat peste paznicii de la mormânt, îmbătându-se, fiecare având dinaintea lui treizeci de arginți. Era o sumă importantă, mai multe luni de leafa, și asta i-a dat de gândit lui Burus. Cineva îi plătise. Ce să facă? Ce să nu facă? Ce să spună? Ce să nu spună? Trebuia să-i descos.

Am coborât cu Burus în pretoriu, am aprins torțele, căci zorile se arătau anevoie, făcându-i să intre pe cei doi evrei, mai bine zis, târându-i până la mine, căci erau atât de beți încât nici nu înțelegeau că se aflau la pretor.

— De unde aveți argintii?

— Dar tu cine ești?

— Un prieten.

— Dai ceva de băut? Cine v-a dat argintii?

Ce trebuia să faceți?

Pe Jupiter, răspundeți! Nu dai nimic de băut?

Erau beți turtă, nu puteai scoate nimic de la ei, în afară de o sudoare acră.

Le-am dat o carafa cu vin, s-au repezit la ea mai însetați decât niște cămile după două săptămâni în deșert.

Le cântăream din ochi pungile când, deodată, un fulger mi-a trecut prin minte. Treizeci de arginți! Asta îmi amintea ceva... Da! Era suma dată pentru trădările, pentru delațiunile, pentru denunțurile care ritmau viața Ierusalimului. Cu câteva zile înainte, oamenii mei au găsit aceeași sumă, intactă, lângă un spânzurat pe care l-au dat jos, Iuda, vistiernicul lui Ieșua, care pentru treizeci de arginți l-a vândut pe învățătorul său lui Caiafa.

M-am apropiat de cei doi paznici morți de beți.

— Caiafa v-a plătit? Mai vreți de băut? Caiafa, nu-i așa? Au dat din cap. Le-am luat atunci pungile.

— Țineți, Caiafa vă mai dă treizeci de arginți la fiecare, ca să mi spuneți tot.

Cei doi erau pierduți de bucurie, fără să observe că le dădeam banii deja aflați în pungile lor.

— Haideți, spuneți.

— Păi nu știm nimic.

— Vă râdeți de mine?

— Nu, noi n-am văzut nimic, stăpâne. Noi dormeam. Dimineața ne-au trezit femeile ca să deschidem mormântul. Când au văzut că era gol, au început să țipe, ziceau că este o minune, că galileeanul a fost luat de arhanghelul Gavril. Credeau și o ziceau din inimă. Noi, care de abia ne treziserăm, am rămas trăsniți. Când a venit Caiafa - cu mult înaintea romanilor, stăpâne - am zis la fel, am jurat că am văzut cu ochii noștri arhanghelul care îl ducea pe galileean. Era mai bine decât să recunoaștem că n-am văzut nimic, că ațipisem în loc să supraveghem. Dar am făcut o mare greșală, căci Caiafa s-a mâniat strașnic, mai să-i plesnească vinele de la gât. Urla și zicea că nu știm ce vorbim, că trebuie să ne ținem gura, că, dacă mai pomenim în fața cuiva de arhanghelul Gavril, o să ne omoare cu pietre. Ni s-au muiat picioarele, pentru că, se știe, când marele preot promite o nenorocire, se ține de cuvânt. Apoi s-a liniștit și, zâmbind, ne-a dat arginții, învățându-ne ce trebuia să spunem, mai bine zis ce nu trebuia să spunem.

— De fapt, Caiafa v-a plătit ca să spuneți adevărul.

— Așa e.

— Și adevărul e că nu ați văzut nimic?

— Nimic, nimic, stăpâne.

Le-am dat pungile; neciopliții au plecat cântând și țopăind, convinși că au acum șaiszeci de arginți fiecare...

Am rămas singur în pretoriu pentru a reflecta.

Mă intriga, încă de duminică, absența lui Caiafa. De ce nu venise marele preot imediat să mă vadă? Dacă și el căuta cadavrul, dacă avea, chiar mai mult decât mine, interesul să nu se țeară nici un fel de legende în jurul acestei dispariții, de ce nu-mi propunea să căutăm împreună? Nu eram obișnuit cu atâta discreție din partea lui Caiafa. Îmi datorează numirea sa în fruntea sinedriului, mă acoperă de cadouri ca să obțină favoarea mea. Mai bine el decât socrul său, Ana, fostul mare preot pe care l-am destituit, măcar el are inteligența să colaboreze cu Roma. În afacerea cu leșua, ca politician versat, se temea atât de mag, cât și de reacția mea, se temea că popularitatea lui leșua mă va neliniști, făcându-mă să înăspresc puterea. În timpul judecății, voia să garanteze ordinea publică: „Mai bine să piară un singur om pentru toți, decât să piară un popor întreg”.

De ce se baricada Caiafa în Templu, fără să-mi ceară ajutorul, fără să-și ofere ajutorul, de când mormântul fusese profanat?

Făcea o anchetă paralelă; mi-o lua înainte peste tot: la mormânt, la Iosif din Arimateea... De ce singur? Într-o situație gravă. Caiafa nu se ralia, ca de regulă, singurului aliat! Ce se ascundea aici?

M-am dus la fereastră, contemplând Ierusalimul. Departe, albeața amfiteatrului mi-a trimis o săgeată nostalgică drept în inimă. Privind acest odeon pustiu, atât de rar folosit, pe care evreii nu-l iubeau, în ciuda trupelor și a pieselor de teatru minunate pe care le-am adus aici, mă gândeam îndurerat la Roma și îmi părea rău că plecasem. Mijind ochii, am zărit o togă albă care se mișca pe scenă, l-am recunoscut pe Marcellus, oaspetele nostru de aseară, dând din mâini în fața băncilor de piatră, acum goale. Trebuie că declama unul dintre poemele sale, măsurând greutatea cuvintelor, dinamica frazei. Sau, poate, exersa un rol tragic?

Atunci m-am gândit: Caiafa se prefăcea! Căutarea sa nu era decât o punere în scenă! Știa foarte bine unde e trupul, pentru că el însuși îl ascunsese!

Cum de nu mă gândisem mai devreme? Caiafa prevăzuse totul; planul era simplu. Pune paznicii să supravegheze mormântul, dar, în același timp, le dă o băutură aromitoare. Ei dorm. Vin alte gărzi, dau piatra la o parte, iau cadavrul, închid mormântul. Mai bine să fii de două ori precaut, decât o singură dată: punând trupul în altă parte. Caiafa e acum sigur că va evita cultul postum. Dar lucrurile nu se întâmplă cum a fost prevăzut, căci mironosițele apropiate lui leșua cer să le redeschidă mormântul și încep să vorbească aiurea, invocându-l pe arhanghelul Gavril. Paznicii, de rușine, repetă aceeași tâmpenie la rândul lor! Caiafa, furios, încearcă să le astupe gura, plătindu-i pe cei care trebuiau plătiți. Dar vestea a ajuns la urechile tuturor... Vestea a ajuns până la mine... Eu mă pun pe căutat, află Caiafa. Pentru a nu atrage bănuieli asupra sa, se preface că anchetează; răscolirea casei lui Iosif din Arimateea nu era decât o păcăleală pentru mine, o perdea de fum care mă împiedica să văd limpede.

Am răsuflat ușurat. Afacerea trebuia să se termine curând. Caiafa va face să iasă cadavrul la iveală. Poate va face în așa fel ca oamenii mei să-l descopere... Totul, foarte curând, va intra în ordine. Caiafa, bun strateg, va reacționa repede.

Îmi venea să râd. Eram mulțumit că aveam un partener precum Caiafa, abil, viclean, păstrând pacea cu orice preț, o pace atât de necesară și pentru el, și pentru mine. Ușurat, mi-am turnat o cupă de vin și am închinat în aer.

— Beau în sănătatea ta. Caiafa. În această dimineață, leul îi mulțumește vulpoiului.

În aceeași clipă am auzit strigăte în spatele porților, împinse cu toată forța.

Caiafa, marele preot, a apărut urmat de gărzile mele care țineau lăncile îndreptate spre el.

Caiafa, tulburat, a ridicat degetul amenințător spre mine, strigând disperat:

— Leșua! S-a întors.

Am izbucnit în râs, văzând cât de înzestrat pentru teatru era acest evreu.

— Firește. Mă așteptam la asta. Caiafa. Dar mi-am închipuit că vei avea delicatețea de a-i lăsa pe oamenii mei să descopere locul în care l-ai ascuns.

Mă privea de parcă vorbeam păsărește.

— Pilat, tu nu ai ascultat ce am zis. Leșua a reapărut! Trăiește!

— E viu?

— E viu.

Mă uitam la trupul lui înalt, părea mai fragil ca de obicei. Ochii, de un gri spălăcit, îi erau ieșiți din orbite. Părea sincer, ba, mai rău: surprins. Caiafa nu făcea niciuna dintre grimasele pe care le fac în general mincinoșii ca să convingă, părea tulburat.

— Jur, Pilat, pe Cel-care-nu-are-nume, se zice că leșua s-a sculat din morți. Că vorbește și trăiește. Pe scurt, se zice că a înviat.

— Să fim serioși, nu poate fi decât un zvon.

— De bună seamă.

— Cine a adus vestea?

— O femeie.

— O femeie? Din fericire.

— Da, spusele ei au mai puțină greutate.

Să știi, dragă frate, că aici, departe de Roma civilizată, în afară de Claudia Procula, femeile n-au nici putere, nici importanță: ele nu există decât prin pântecele lor, dacă e roditor, și nu-i poți cere unui pântece să aibă idei, păreri, sentimente. În Palestina nu se acordă nici un credit vorbelor femeilor și văd în eventualele lor spuse doar echivalența mentală a menstrelor.

— Nimeni nu crede încă, a zis Caiafa, dar se vorbește, lumea este curioasă. Ar fi destul să se adauge alte dovezi ca să apară o adevărată mișcare. Trebuie să găsim cadavrul cu orice preț, Pilat. Cineva l-a furat anume ca să se creadă că a înviat.

Caiafa avea dreptate: un plan bine ticluit, menit să înceteze mințile și să ne arunce în ceața irațională, prindea viață.

— Cine e femeia care pretinde că l-a văzut? Am strigat eu. Desigur o acoliță de-a lui! Plecând de la ea, am putea ajunge până la instigator.

Un fior a străbătut trupul lui Caiafa.

— Cine este? Am insistat eu.

Caiafa șovăia, apoi a spus, întorcând capul:

— Salomeea.

Credeam că nu am auzit bine.

— Salomeea? Femeia care...?

Caiafa a răspuns cu glas slab, încruntându-se:

— Da, femeia care...

Îți amintești, dragă frate, de scrisoarea de acum câțiva ani în care îți povesteam istoria femeii care a pus să se taie capete? Adeseori fac aluzie la asta, de atunci, căci această farsă macabră a schimbat caracterul actorilor.

Irod An tipa, tetrarhul care guvernează Galileea, a reușit scamatoria de a fi în același timp un evreu foarte credincios, protector al mozaismului, și un admirator al lui Tiberius, pe care îl acoperă de daruri. De curând a dat numele de Tiberiada vilei lui ridicate pe malul lacului Ghenizaret. Pe malurile lacului și ale Iordanului striga din bojoci, acum câțiva ani, un pustnic vizionar, coleric și

tiranic, care aduna mulțimile într-un ritual ciudat, scaldând trupurile în apă pentru a le purifica de păcate.

Loanan Scufundătorul, cum i se spunea, m-a neliniștit la început, dar, la fel ca leșua mai târziu, el nu li se adresa numai evreilor, poporului ales, ci le vorbea tuturor oamenilor fără să încerce să-i unească împotriva Romei. Pacifist, moralist, părea lipsit de orice țință politică.

Din nefericire, avea limba ascuțită. Acest om drept își scuipa mânia în fața purtării nesăbuite. A aruncat cuvinte grele lui Irod și Irodiadei, noua sa regină. Il acuza pe tetrarh că și-a repudiat soția cea dintâi pentru a se uni cu femeia fratelui său. Irodiada nu i-a lăsat prea mult timp să acuze, înaltă, cu niște unghii ascuțite, plină de bijuterii, pe care le poartă ca pe niște trofee de război, această evreică frumoasă, fardată din cale afară, Irodiada cea focoasă, aruncând săgeți din privire, îi ucide pe toți cei care îi stau în cale. A pus să fie arestat loanan Scufundătorul, închizându-l în fortăreața Maheronta. Dar Irod nu voia să-l omoare, acest om pios credea că recunoaște în prizonierul său un profet. Atunci Irodiada, după certuri, a scos arma sa cea mai neașteptată: Salomeea, fiica ei. Salomeea a dansat înaintea tatălui vitreg cu mișcări lente, senzuală și languroasă, făcându-l pe Irod să-i promită că îi va împlini o dorință, oricare ar fi aceasta. Mama ia șoptit să ceară capul lui loanan, și Irod, căzut în capcană, l-a descăpățânat pe profet, pentru a-i aduce Salomeei capul pe o tavă de argint. De atunci. Irod s-a schimbat; nu-și poate ierta asta; neliniștit, ros de remușcări, viclean, agresiv și țăfnos, s-a închis în sine, temându-se de pedeapsa unicului zeu. Firește, Irodiada profită de teama lui, pentru a-l manipula pe tetrarhul îmbătrânit, ca să preia controlul. Nu știu unde îi va duce ambiția acestei femei, dar mă tem de un sfârșit care le va fi fatal. Căci Irodiada iubește puterea de dragul puterii, aceasta o amețește, o îmbată; până acum i-a dat forță; într-o bună zi o va sufoca.

Caiafa mi-a propus să mergem să o vedem pe Salomeea.

A trebuit să trecem prin mulțimea care se îmbulzea, pentru a ajunge la palatul lui Irod. Nenumărați gură-cască se înghesuiau aprinși, șușotind vrute și nevrute. Garda mea personală și-a croit cu greu drum printre ei. Oamenii mei au ridicat vocea și au început să-i împingă pe evrei. Îmi era teamă de o ciocnire... Le-am poruncit să mă aștepte, am continuat drumul singur, fără gardă, alături de Caiafa, dând din coate, călcându-ne pe picioare, trăgându-ne de haine.

Am intrat pe portalul cu sculpturi încărcate în stilul Țipător orientalaroman, care îmi face greață, destinat să-l seducă pe Tiberius, în cazul în care într-o zi va catadicsi să-l viziteze pe Irod, apoi ne-am lăsat purtați de valul mulțimii. Valul ne-a dus în mijlocul curții. Pe o estradă, o fetișcană înconjurată de mai multe slujitoare privea mulțimea cu niște ochi imenși, măriți de atropină, ochi ficși, ochi de prezicătoare care hipnotizează.

— Ea e prințesa Salomeea? M-am mirat eu. Caiafa a încuviințat. Eram dezamăgit.

— Nu-i atât de frumoasă precum se zice.

— Așa pare la început.

Salomeea trebuie să fi avut șaisprezece ani. Era la vârsta când natura își împlineste lucrarea într-un trup încă de copil. Nu era o femeie, era deabia o schiță de femeie. Totul era micuț la ea, talia, șoldurile, pieptul, dar toate erau rotunde, pietroase. Simțea în fața ei arsura pe care o dă începutul primăverii... Văzând-o astfel, inocentă și tulburătoare, subțire și îngreunată de voaluri, te făcea să te gândești că, chiar goală, n-ar fi fost decât o promisiune de nuditate...

Nu vedeam nici o legătură între această fetișcană și faima ei de femeie seducătoare. Fără îndoială, trebuie să fi fost mai degrabă pe gustul evreilor, decât pe gustul romanilor.

Credeam că tace, dar ea povestea ceva. Oamenii se buluceau spre ea, să fie cât mai aproape, să urce pe estradă, ca să asculte cuvintele pe care buzele sale, aproape nemișcate, le lăsau să scape ca o suflare, într-un fel de melopee pe jumătate cântată.

Caiafa zicea printre dinți că sfiala ei nu era decât o prefăcătorie. Ajunși la picioarele ei, îmbătați de parfumul său, bărbații cădeau în capcană.

M-am simțit deodată amorțit, îmbătat de mireasma de mosc. Cu ochii lipiți de gleznelor ei care se mișcau aidoma încheieturii mâinii unei harpiste și de care atârnav lăntișoare fine cu clinchete de clopoței, am înălțat privirea să sorb de pe buzele sale povestea ciudată pe care o repeta la nesfârșit. Vorbea despre ea, zicându-și pe nume, de parcă devenise spectatoarea uluită a propriei sale vieți.

— Salomeea se întoarce la palat, la palatul măreț și sumbru în lumina lunii. Salomeea vine de la cimitir, unde a jelit moartea lui Rabi. Salomeea e tristă, seara e rece și pământul e negru. Mai întâi, Salomeea nu-l vede pe bărbatul de sub portic. Dar glasul o oprește: „De ce plângi, Salomeea?” Bărbatul e înalt și subțire, cu o glugă de umbră pe cap. Salomeea nu răspunde unui necunoscut. Dar glasul nu o lasă să treacă pe Salomeea.

„Tu îl plângi pe leșua, eu știu, și tu suferi.” „De ce te amesteci? Plâng pe cine vreau!” Dar bărbatul se apropie și Salomeea e tulburată. „Nu trebuie să-l plângi pe leșua. Ieri a fost mort și azi a înviat.” Bărbatul e foarte aproape, cu mâinile lui mari lăsate în jos. Vocea lui îi amintește ceva, la fel ochii săi. Dar penumbra palatului măreț și întunecos a acoperit ochii ei.

„Cine ești?” Atunci el își arată fața și Salomeea îl recunoaște. Ea cade în genunchi. „Salomeea, ridică-te. Te-am ales să fii cea dintâi. Ai păcătuit mult, Salomeea, dar eu te iubesc și te iert. Du-te și du marea veste tuturor. Du-te!” Dar Salomeea plânge prea tare pentru a putea să se miște, iar când își șterge lacrimile, el nu mai e acolo. Dar Salomeea a primit vestea cea mare: leșua o iubește. S-a întors din morți. A înviat. Și Salomeea va spune fără încetare vestea cea mare tuturor oamenilor.

Ceea ce de departe mi se păruse un spectacol devenise o mărturisire. Mi se părea că Salomeea nu vorbea și nu se mișca decât pentru mine. Din ochi îi curgeau șiruri negre de lacrimi, deschidea brațele, iar de sub văluri i se vedeau picioarele mișcându-se impudic. Glasul ei era copt ca o piersică, în toiul verii, a cărei mireasmă te îndeamnă să muști din ea.

Mi-ar fi plăcut să ascult povestea ei a doua oară, a treia oară, dar eram împinși de spectatorii nou-veniți.

Ajunși în stradă, ne-am dezmoțit picioarele făcând câțiva pași, dar gândurile noastre au rămas în curte, la Salomeea.

— E drept că, la urma urmei, nu-i urâtă, am zis eu spre a rupe tăcerea jenantă.

Caiafa a scuipat pe jos.

— Mai rău decât dacă ar fi fost frumoasă.

Ne-am continuat mersul fără să mai scoatem un cuvânt. Farmecul Salomeei se strecurase înlăuntrul nostru, făcându-ne să uităm de ce neam dus s-o ascultăm.

Apoi ne-am oprit lângă o fântână. Umbra platanului, gălgâitul apei neau liniștit și ne-au limpezit gândurile.

— Ce tot povestea? Am întrebat eu.

— O ciripeală dezlânată, cum că l-a văzut pe leșua înviat. La început nu l-a recunoscut. O veste bună pentru ea: o iubește.

— Pe cine interesează treaba asta?

— Pe nimeni. Toată lumea vine la palat, dar nimeni nu-i dă atenție cu adevărat. Merg să o vadă, nu să o asculte. Salomeea e inofensivă, bărbații își clătesc ochii, iar femeile o bârfesc. Nimic altceva.

— Crezi că ar putea fi manevrată de cineva? L-am întrebat pe Caiafa.

— Nu. Și asta mă liniștește. Nu cred să fie un plan în spatele acestor manifestări. Poate nu-i nici o legătură directă între trupul furat și aiurelile Salomeei. Fata asta e nebună. E nebuna casei lui Irod. Nu este nici casă și nici sat fără nebuni. Zvonurile despre înviere nu pot să dureze.

Ne-am liniștit. Exercițiul puterii te face neliniștit, pentru că cere să anticipezi nenorocirile. De la o vreme, ajungi să-ți închipui tot ce e mai rău. Dimineața, ne temeam că situația ne scăpa, după ce am întâlnit-o pe Salomeea, ne-am liniștit; dar nu însemna că nu trebuia să regăsim cadavrul și am hotărât să ne unim forțele.

— Când vom recupera leșul lui leșua, am spus eu, o să-l expun pe zidurile cetății, cum făceau grecii, păzit de legionarii mei, o să-l las să putrezească o săptămână, timp în care totul va reintra în ordine.

Chiar când voiam să ne despărțim. Caiafa m-a prins de braț ca să-mi arate un grup care se formase într-un colț al pieței.

O femeie venea călare pe măgar. Era o femeie în toată firea, foarte frumoasă, cu buze fine, cu trăsături pure, cu nasul bine conturat, un chip atât de bine croit încât, văzând-o din față, aveai impresia că se arăta din profil.

Caiafa i-a șoptit numele: „Miriam din Magdala”.

Mă uitam la ea, minunându-mă. Avea o noblețe în puritatea frunții, în părul negru aranjat neglijent, adus pe umăr. Călare pe măgar, părea o regină.

Caiafa mi-a șoptit că era o prostituată din cartierul dinspre nord. Femeile alergau înaintea ei, atrase de forța pe care o emana.

— L-am văzut! L-am văzut! A înviat.

Spunea asta cu o voce gravă și caldă, senzuală, la fel ca ochii săi dați cu cărbune și genele sale lungi și mirate.

S-a dat jos, îmbrățișându-și însoțitoarele.

— Bucurați-vă. A înviat. Unde e mama lui? Vreau să-i aduc vestea. Ne-am îndepărtat.

Dintr-o sărmană căsuță de chirpici, a ieșit o femeie simplă. Pe fața ei se citeau greutatea unei vieți de trudă, oboseala unui trai anevoios și urmele durerii celei noi. Mama care își pierduse unul dintre fii, într-un supliciu umilitor, găsea încă forța să-i primească în brațele sale pe cei care veneau s-o vadă.

Femeia pierdută a căzut la picioarele ei.

— Miriam, fiul tău trăiește! Nu l-am recunoscut imediat. Glasul său îmi era cunoscut, ochii la fel. Dar avea capul acoperit. Tot ce îmi zicea acest necunoscut îmi mergea drept la inimă, m-am apropiat de el. Atunci l-am recunoscut. M-a îmbrățișat și mi-a zis: „Du-te și du vestea cea mare lumii întregi. Leșua a murit pentru voi toți, el a înviat pentru voi toți.” Miriam, fiul tău trăiește! Trăiește!

Văduva încremenise. Asculta tăcută cuvintele Magdalenei; departe de a se simți ușurată, părea copleșită, aveam impresia că nu se mai putea ține pe picioare.

Apoi două lacrimi s-au ivit, încetitor, de sub roșeața pleoapelor. Era durerea care se ducea, care curgea pe obraji. Plângea fără suspine. Lumina ochilor se schimba, se înviora, pe chipul său ca o mască brăzdată de riduri, strălucea acum magnifică, orbitoare, marea și minunata iubire pentru fiul său, luminoasă ca soarele răsărind din mare.

Caiafa mă strângea de braț atât de tare încât simțeam că niște gheare îmi străpung carnea.

— Suntem pierduți!

Nu mai aveam putere să-i răspund. Lăsându-l acolo împietrit, m-am întors în mare grabă la palat. Ceva mă impresionase profund în piață, un lucru pe care nu puteam să i-l spun lui, dar pe care o să ți-l spun numai ție: în ochii acestei evreice bătrâne, am regăsit, pentru o clipă, privirea mamei noastre.

Acest gând mă tulbură profund... O să continui istoria mai târziu. Primește afecțiunea fratelui tău și rămâi cu bine.

Postul meu de pretor în Iudeea mi se pare un exil. Mă zbat ca Roma să fie respectată, dar sunt mânat mai mult de nostalgie decât de datorie. Mie dor de Roma. Aș vrea să trăiesc acolo iarăși. Sunt zile când dorul mă face atât de fragil încât tot ce e străin îmi face rău, mă șochează și îmi pare barbar; simt nevoia să mă ghemuiesc cu capul pe genunchi, cu degetul în gură, și să mă întorc la sânul orașului lupoacei. Încat de valul care mă făcea să dau timpul înapoi, am întrerupt adineauri scrisoarea, cuprins de dorul de ceea ce îmi lipsește, cetatea mea, mama mea, una plină de viață, cealaltă moartă, amândouă absente.

Pentru a mă calma, l-am trezit pe Sertorius, doctorul meu, care mi-a făcut un masaj. Un miros de fân uscat venea dinspre el și, curios, treaba asta m-a liniștit. M-a pus să-i vorbesc despre starea mea, m-a ascultat, avea chipul liniștitor al omului cunoscător. Cu ochii mijiiți, cu buzele strânse, dând

din cap ușor, în semn de încuviințare și de încurajare, Sertorius are darul de a veni în întâmpinarea micilor mele necazuri. Dă multă atenție spuselor mele, găsind un sens oricărui amănunt lipsit de sens. M-a făcut să-mi golesc mintea și mi-a liniștit trupul. Când a plecat, am văzut că avea fruntea pleșuvă, deasupra ochilor săi de nevăstuică, umerii gârbovi, și m-am gândit că doctorul meu, care era supus și el legii timpului, a reușit să-mi dea curaj.

Am luat pana ca să-ți povestesc despre această zi epuizantă.

L-am lăsat, așadar, pe Caiafa în clipa în care Miriam din Magdala intra în Ierusalim strigând că leșua a înviat.

De atunci, nu mi-am mai făcut iluzii: dacă puteam trece cu vederea povestea Salomeei, mărturia lui Miriam din Magdala înțerea zvonul. Din gură în gură, de la o femeie la alta, vestea străbătea Ierusalimul. Desigur, vestea, purtată de gura femeilor, avea mai puțină greutate, dar, în același timp, și o răspândire rapidă.

După-masa, când doi bărbați au năvălit în Ierusalim afirmând că și ei lau văzut pe leșua, am știut că vestea se răspândește și că trebuia să-mi adun toate forțele spre a doborî inamicul care urzea cu viclenie.

Eram singur în turnul fortului Antonia, când iscoadele mele au venit să-mi dea de știre ce auziseră de la cei doi oameni.

Am pus metodic, una lângă alta, toate faptele. Toate erau semne; trebuia să ghicesc, dincolo de semne, mintea care le scornea, întinzându-mi capcana.

Cei doi pelerini țineau același discurs ca Salomeea și Miriam din Magdala. Plecând de la Ierusalim după sărbătorile de Paști, mergeau spre casă. Când s-a lăsat noaptea erau aproape de Emaus și au văzut un bărbat cu capul acoperit cu glugă, stând pe marginea drumului. A venit lângă ei. Ei nu știau cine era, dar ceva li se părea cunoscut. Au stat de vorbă. Cei doi pelerini i-au spus ce speranțe își puseseră în rabinul leșua și cât de dezamăgiți au fost când a fost răstignit. Călătorul a intrat cu ei în hanul de la Emaus și le-a spus că nu trebuie să se întristeze, nici să se simtă trădați, pentru că leșua e printre ei. La lumina opaițului, ei l-au recunoscut. Și leșua le-a cerut să se întoarcă la Ierusalim ca să ducă vestea cea bună. Apoi a dispărut.

Primul lucru care mi se părea suspect era prea marea asemănare dintre poveștile lor. Dragă frate, tu cunoști prea bine versatilitatea firii omenești: știu prea bine că nici un martor nu vede la fel aceeași scenă și nu relatează nimic identic. După mine, diversitatea, unicitatea, depozitiile contradictorii sunt indiciul sigur al autenticității. În acest caz, coincidența absolută a istoriilor mirose a minciunii. Cineva îi pusese pe martori să repete pe îndelete falsele mărturii, vrând, prin această concordanță, să dea iluzia realității.

Îmi rămânea să aflu cine. Aici, dragă Titus, fratele tău s-a dovedit magnific. Punând laolaltă indiciile, am văzut mâna care urzea din umbră. Salomeea pretindea că l-a văzut pe leșua intrând în palatul lui Irod. Miriam din Magdala l-a întâlnit în grădinile din Iasmet, care aparțin familiei lui Irod, unde acesta vânează când se află la Ierusalim. În fine, lângă Emaus se află

reședința de vară a lui Irod, unde îi place să stea. Irod, Irod, Irod! El era capul conspirației.

Pe dată, am trimis înaintea mea un stindard, apoi am sosit și eu la micul palat al lui Irod. Văzându-mă, Șuza, majordomul său, nu și-a ascuns nici surpriza, nici tulburarea.

Mușcându-și buzele din care tot sângele fugise, bâiguia scuze prin care să mă împiedice să intru în palat.

— Măria Sa doarme. Tocmai a venit de la vânătoare. A petrecut și a băut cam mult...

— Nu mă îndoiesc, dragul meu Șuza, că la ora asta Irod își clocește vinul. Trezește-l, stropește-l cu apă - îi place apa numai pe dinafară - și introdu-mă la el.

Șuza a dispărut. Am auzit țipete ascuțite, apoi urlete în camerele din fund ale palatului, apoi Șuza a reapărut, cu obrazii roșii ca focul, dând în lături cele două canaturi ale ușii de bronz care duceau în sala de primire.

— Pilat! Prietenul meu Pilat! Cei mai frumoși zuluți din tot Imperiul Roman!

În fundul sălii, Irod, galben ca lămâia, zăcând între mii de perne ca o stridie în scoica deschisă, îmi făcea semne cu brațele.

— Pilat! Pilat! Miroși mai bine ca o femeie! Ai pielea mai fină decât orice muierușcă! Cât trebuie să te iubească Tiberius!

Eram obișnuit cu laudele lui Irod, cu ipocrizia sa, plină de laude, de aluzii sexuale, o ipocrizie manifestă, plină de o afectare orientală. Această flatare de prost, gust era de fapt franchețea sa, un fel de a-mi spune că era încântat să mă vadă, că mă primea din toată inima.

— Ia uitați-vă la acest călău al inimilor. Cu fața rasă, cu părul tăiat și frizat, cu brațele și picioarele epilate, cu trupul uns cu uleiuri parfumate. Am auzit că te speli în fiecare zi, Pontius Pilat, zilnic! În fiecare zi, e cu puțință? Cât rafinement! Sunt sigur că soția ta, fermecătoarea Claudia Procula, e fericită să aibă un bărbat așa de lustruit, lucios ca o piatră! Bine că nu s-a măritat cu unul de-al nostru. Ar fi leșinat de cât puțim noi. În fine, mai ales eu, care sunt certat cu apa. Întreab-o pe Irodiada mea, maimuța bătrână!

A izbucnit într-un hohot de râs nestăvilit. Am învățat să nu iau în serios multele sale grosolănii cu care își împetrița discursul: trebuia să le iau ca un semn de bună dispoziție.

M-am uitat în jur și am observat, întinse pe alte divane, sclave tinere, goale. Irod a văzut că mă uitam în jur.

— Ei, da, de nu aveam trupuri tinere în jurul meu, aș fi crezut că sunt deja în mormânt. Am șazeci de ani, mi-au mai rămas câteva fire de păr și nici un dinte în gură. Dar nu înseamnă că dacă nu am colți mi-a pierit pofi: a!

— Eu te credeam pios.

S-a întunecat și, cu un semn, i-a alungat pe majordom și pe ceilalți martori. Ușile s-au închis peste noi și peste fetele adormite.

— Nu mă ating de ele. Când eram tânăr, puteam să sparg nuci, Pilat, o aveam tare ca lemnul de măslin. Astăzi, n-aș putea să strivesc nici măcar o smochină putredă. Dar tu?

În loc de răspuns, m-am mulțumit să râd. Știam că o discuție cu Irod începe întotdeauna cu obscenități.

— Dar tu? Insista el.

— N-am venit să-ți vorbesc ce isprăvi fac cu ce am între picioare. Irod.

— Isprăvi? Atunci totul merge bine! Cu atât mai bine pentru tine. Te întrebam asta pentru că, uneori, îmi zic că slăbiciunea mea ține poate de potență, nu de vârstă. Dar dacă tu zici că... Și Tiberius? E mai bătrân decât mine și e mai în putere ca mine! Din cele ce se știe, e în stare și acum să...

— Habar n-am, Irod.

Mințeam, firește. Știam că Tiberius era silit să pună în scenă orgii incredibile pentru a mai trezi în trupul său un fior, dar înainte ca Irod să schimbe subiectul, n-am șovăit să mint.

— În fine, lumea zice. Irod...

— Ei bine? M-a întrebat el înfi-igurat.

— Tiberius e încă... Verde.

Irod și-a lăsat capul în piept, scârbit. Ai fi zis că își pierduse ultima speranță.

— Ai dreptate, Pilat. Tiberius e încă verde. De asta Tiberius e Tiberius, iar Irod e Irod.

Pufiiea. Mă temeam că, după năravul lui de bețivan, va începe să-și plângă de milă. Am schimbat imediat conversația, socotind că timpul politețurilor trecuse.

— Irod, am venit să vorbesc cu tine despre leșua.

— Ce-ai mai vrea să spui? Subiectul e închis. Haide, bea ceva. Te sfătuiesc să bei un vin de Chalas, e mai dulce decât cel de Lassum, mult mai ușor ca vinul de Kalzar.

— Suntem doi vulpoi. Irod, și vulpile nu ajung să se păcălească una pe alta multă vreme. Eu te cunosc prea bine. De când a murit tatăl tău. Palestina a fost împărțită în patru. Dintre cei patru frați, tu ești singurul conducător. Irod, singurul capabil. Tu guvernezi cu mână de fier partea ta, Galileea. Numai tu meriți titlul de tetrarh. Mai trebuie să-ți amintesc ce cred despre fratele tău mai mare? Sunt pretorul Iudeei datorită nevolniciei lui. Cât despre ceilalți doi frați, ai văzut bine înaintea mea, nu vor fi niciodată altceva decât niște bieți prințșori. Tu ești singurul. Irod, care are, în afara sângelui regal, talentul de a fi demn de tron.

Irod m-a întrerupt, râzând.

— Trebuie că ai să-mi spui ceva grav, de mă flatezi atât. Mă aștept la tot ce poate fi mai rău.

— Ai răbdare, Irod, ai răbdare. Voi, evreii, ați trăit secole de-a rândul, lăsându-vă cuceriți, ocupați, duși în robie. Istoria voastră este o succesiune de supuneri. Și știi de ce? Nu pentru că ați fi slabi, dimpotrivă, nu vă lipsesc nici forța, nici curajul. Asta vi se trage de la faptul că sunteți foarte dezbinați. Chiar credința voastră într-un zeu unic o trăiți foarte diferit, reușind să vă situați în tabere adverse. Ești fiul lui Irod cel Mare, singurul demn de tatăl tău, știi la ce visezi: ca neamul tău să fie din nou unul, condus de un singur rege, având o unică și singură credință. Drept rege te-ai ales pe tine. Drept

credință, l-ai ales pe leșua, mai bine zis cultul lui leșua. Cu asta, îți îngădui să alungi orice străin de pe pământul tău, fără îndoială mai întâi pe mine.

Irod se uita la mine zâmbind.

— Ai terminat, Pilat?

— Nu!

— Îți voi răspunde după ce termini predica. Îmi dai voie să beau ceva în loc să iau note?

— Te-ai interesat mult de toți lunaticii care străbat țara. Unii zic că din cauză că ești religios, dar eu bănuiesc că dintr-un calcul politic. Scrierile voastre prezic venirea unui om, a lui Mesia cum ziceți voi, urmaș al lui David, care va aduna tot neamul lui Israel. Și iată că sosește Ioan Scufundătorul pe malurile Iordanului, pe teritoriul tău. Tu te interesezi de el, dorești să-l folosești, apoi descoperi că nu poate fi manipulat, că vă urăște pe tine și pe Irodiada, și sfârșești prin a-i tăia capul. Apare atunci leșua. Știu de la spionii mei că, de la început, l-ai întâlnit, ați vorbit. Spre deosebire de Ioan Scufundătorul, tu îl lași să-și țină predicile, să adune lumea. Am zis „îl lași” pentru că toate acestea se petrec pe pământul Galileei. Un singur semn din partea ta, și leșua ar fi dispărut asemenea lui Ioan. Dimpotrivă, îl lași să umble peste tot, să țină discursuri, să adune oamenii în jurul lui. Știi că acest om e diferit, mai radical, mai popular decât oricare alt profet. Cuvântul său îi schimbă pe oameni, mulțimea îl urmează în genunchi, oameni în toată firea își lasă treburile și merg pe urmele lui, trăind din pomană. Ai înțeles că pe el te poți baza să-i faci pe evrei să se răzvrătească.

— Povestea ta e minunată, Pilat. Ești plin de imaginație. Mă întreb unde vrei să ajungi.

— Lesua atrage în jurul său un mare număr de credincioși, dar pentru a-și împlini lucrarea trebuie să vină aici în Ierusalim. Din nefericire, arhierii din sinedriu, și mai ales Caiafa, nu-l văd cu aceeași ochi ca tine. Sunt împotriva lui leșua. Tu simți primejdia, vii la Ierusalim.

— Vin în fiecare an.

— Nu neapărat de Paști. Și nici când treburile cer prezenta ta în Galileea. Or, anul acesta incendiile din Tiberiada ar fi trebuit să te rețină acolo. Tu vii, totuși. Vrei să-i dai o mână de ajutor lui leșua. La porțile orașului, îi ceri să plece, explicându-i conspirația clerului. Cu încăpățănare, el refuză să te asculte. Îți dai seama că nu-i omul tău, că nu-i aliatul tău, dar nu te lași. Vrei să-l salvezi pentru că vrei să te folosești de el. Din cauza trădării vistiernicului său. Iuda, preoții ajung să-l aresteze pe leșua și în aceeași seară îl judecă. În noaptea aceea tu te frământă, încerci să intervii. Îi faci să înțeleagă că adunarea lor nu are nici un drept, iar dacă îl condamnă la moarte nu pot să pună pedeapsa în aplicare. Dintr-odată, sinedriul îmi încredințează mie treaba asta. În același timp, tu îl trimiți pe Șuza, majordomul tău, la mine să-mi aducă aminte că, desigur, ne aflăm la Ierusalim, dar leșua e născut în Galileea, deci trebuie să-ți fie încredințat ție, tetrarhul de Galileea. Foarte mulțumit, eu mă debarasez de prizonier, trimițându-l la tine. L-ai recuperat pe leșua, e salvat, planurile tale se pot îndeplini. Te faci că-l interoghezi și mi-l trimiți înapoi, asigurându-mă că este

inofensiv. Din nefericire, fără să iei în seamă insistența lui Caiafa, care, de cum leșua mi-a fost încredințat, face din nou presiuni asupra mea, cerându-mi să aplic sentința sinedriului. Cunoaștem urmarea. Leșua ^ moare pe cruce.

— Da, leșua moare pe cruce. Istoria ta ingenioasă se termină rău, dar se termină.

— Deloc. Tu nu te dai bătut. Furi cadavrul în timpul nopții, îl ascunzi fără îndoială aici, la palat, singurul loc, în afară de Templu, pe care oamenii mei nu l-au răscolit, apoi iei hotărârea de a crea legenda lui leșua.

T Irod a sărit, dintr-odată furios. Orice urmă de morgă și de ironie dispăruse.

— Ce?! Care legendă?

— Nu mai face pe nevinovatul. Irod, te obosești și mă obosești. Am făcut destule cercetări ca să înțeleg că zvonul pleacă de la tine.

— Care zvon?

— Cel pe care l-ai picurat în urechea Salomeei, a lui Miriam din Magdala și a celor doi pelerini din Emaus. Trebuie să te fi costat destui galbeni.

— Care zvon?

— Că leșua a înviat!

— Se zice asta? Se zice așa ceva? E adevărat?

Irod a pălit, mai bine zis s-a făcut și mai galben, holbând ochii, ducându-și mâna la gât de parcă se sufoca. I se tremurau buzele, i se tăiase răsuflarea.

— Leșua a înviat?... L-am ucis pe Ioan care îl vestise... Apoi l-am ucis pe leșua. Fiul lui Dumnezeu...

S-a prăbușit pe divan horcăind, făcând spume la gură.

— Voi suferi în vecii vecilor... Sunt osândit...

Tremura din toate mădulele, spasmodic, ca un câine prin somn. Această mascaradă era rușinoasă și i-am pus capăt cu severitate.

— Irod, termină cu maimuțările. Nu fac parte din publicul tău și nu sunt cretin. Mă întorc la fortul Antonia pentru a scrie raportul către Tiberius. Și te aștept mâine ca să punem capăt acestei tărașenii. Dacă nu, Tiberius va hotărî ce pedeapsă meriți pentru încercarea ta de rebeliune.

Te salut.

Irod, de parcă nu mă auzea, continua să frământa pernele. Dacă mai întâi îl admirasem pentru dibăcia sa, acum mi se părea jalnic.

Am revenit aici. Firește, nu încep încă raportul către Tiberius, convins că mâine Irod își va plăti datoria, că îmi va trimite cadavrul și totul va intra în ordine. Mi-aș împlini datoria fără să-l neliniștesc pe împărat.

Numai tu știi pe ce vulcan îmi exercit rolul de pretor. Numai tu bănuiești duplicitatea interlocutorilor mei, labirintul de viclenii pe care trebuie să-l străbat. Roma, pentru a rămâne Roma, nu poate lupta decât cu mijloacele Romei. Avem mintea clară și brațul înarmat; totul e forță și rațiune. Aici sufletele sunt întortocheate, iar armele lor sunt zvonurile; totul e speranță și ceață. În ciuda mulțumirii de a-mi fi făcut datoria până la capăt, în noaptea asta mă simt mânjit, mânjit datorită subterfugurilor pe care trebuie să le

folosesc pentru a-mi atinge scopul. Îți voi scrie mâine seară spre a-ți confirma reacția lui Irod și să-ți anunț, în fine, sper, întoarcerea mea în Cezareea. Până atunci, rămâi sănătos.

Ziua despre care vreau să-ți povestesc m-a descumpănit, m-a neliniștit în multe rânduri, dar s-a terminat cum nici nu îndrăzneau să sper.

Ard de nerăbdare să-ți aduc la cunoștință sfârșitul, deși nu are valoare decât prin raționamentul prin care ajungem la final.

Știi în ce stare eram ieri-seară. Credeam că descoperisem manevrele lui Irod în această plasă plină de noduri. L-am amenințat că voi raporta lui Tiberius și mă așteptam deci, știind că omul era mai mult viclean decât curajos, ca astăzi să se căiască.

În zori, centurionul Burus mi-a cerut o întrevedere. Avea fața congestionată și mi-a cerut cu un glas gâtuit:

— E adevărat că omul aciuat jos, în curte, este oaspetele tău?

De la fereastră, mi-a arătat, în mijlocul curții, un așternut unde se afla lungit Craterios, pe jumătate gol, învelit în piei de animal.

— Firește, Craterios a fost învățătorul meu înainte ca eu să îmbrac toga bărbătească. E un filosof cinic foarte tare, știai asta?

Burus s-a făcut și mai roșu.

— Cât despre tărie, nu mă îndoiesc. Ajunge să te apleci pe fereastră ca să vezi.

— Ce vrei să spui?

M-am uitat în curte mai atent și nu mi-am putut opri un strigăt. Fără să mai așteptăm, am coborât în fugă scările să ajungem la Craterios.

— Te salut, Pilat, ziua începe bine!

Craterios, de obicei cârtitor, ne-a adresat un zâmbet larg. Descoperit, stătea pe spate sub soarele palid al dimineții.

Nu visam: Craterios își freca membrul tumefiat, enorm, taman în mijlocul curții. Și prezența noastră, fețele noastre uimite nu schimbau cu nimic acel du-te-vino al mâinii sale.

— Cred că voi rămâne o vreme la Ierusalim, a urmat netulburat Craterios. Am vorbit ieri cu soția ta. Claudia Procula - o femeie care valorează mai mult decât bijuteriile ei mi-a explicat această religie ebraică și jur că mi se pare destul de interesantă. Chiar uimitoare. Dintre toate religiile pe care le cunosc, e singura care se apropie de filosofie! Ca dascălii noștri greci, nu vorbește decât de un singur zeu, unul singur, unicul.

Craterios discuta, măsurat, serios, ca și cum mâna sa nu se afla undeva mai jos de buric. Dar nu reușeam să-l ascult, o astfel de separare între organele genitale și minte îmi părea imposibilă.

Am arătat cu degetul spre locul cu pricina și l-am întrebat pe Craterios:

— Spune-mi, Craterios, ești în toiul unui exercițiu... Filosofic?

— Mai bine zis terapeutic. Terapeutic și moral! Terapeutic, căci, când trupul debordează de sămânță, așa sfătuia Hipocrat, trebuie să ajuți natura cu mâna, spre a expulza fluidele. Moral, pentru că țin la libertatea mea de a gândi și de a reacționa, nu vreau să fiu robul testiculelor mele. Dacă nu am grijă să le golesc în fiecare dimineață, fluidele mi se urcă la cap și fac prostii.

— Mă întreb ce poate să însemne pentru tine o prostie.

— Devin sentimental! Mă leg de prima fetișcană care trece legănându-și șoldurile pline, tari, îi duc urciorul cu apă, îi vorbesc verzi și uscate, o laud, mă dau mare, ajung chiar să fac promisiuni... Dar nimic din toate astea nu se întâmplă dacă mă ușurez când mă trezesc. Îți recomand metoda mea, Pilat. Nu ți-am vorbit despre asta pe vremuri?

Fără să răspund mă uitam la obiectul incriminat. Oare se referea la servitoarea aceea? Mi se părea că mâna harnică făcea progrese și că ușurarea se apropia.

— Oamenii mă iau drept un libidinos cirenaic, zise el, accelerând cadența mâinii, pe când eu disprețuiesc trupul, disprețuiesc pânțele, vreau doar... Să mă debarasez... mm... de această căinoșenie... Ah!

Cu un spasm, Craterios a pus capăt gimnasticii matinale. S-a șters cu blana sa de animal.

— Unde rămăsesem? A, da, Pilat, acești evrei practică o religie nu lipsită de interes. Cum îți spuneam, cred într-un zeu unic, ceea ce mi se pare foarte inteligent. De la Anaxagora până la Platon, aceasta e calea pe care a apucat reflecția înțelepților. Dacă există o divinitate, e una singură. Singurul zeu care poate fi gândit e un zeu la singular, absolut, originea, punctul central al Unității, rațiunea de a fi a multiplului. Nu găsești surprinzător faptul că aceste mituri exprimă în chip spontan aceeași teorie ca a celor mari filosofi greci? Ce coincidență stranie! Gânditorii au descoperit monoteismul treptat, prin raționament; pe când evreii au avut revelația lui de la începutul istoriei lor! În plus, după Claudia Procula – o femeie excepțională, Pilat, sper că îți dai seama evreii susțin și ei că vârsta de aur nu e în urma, ci înaintea noastră. Îți imaginezi? Pe când toate religiile, ba chiar și filosofile, sunt nostalgice, cu fața spre trecutul originar, ei merg înainte, progresează! Ei situează fericirea în viitor, o așteaptă, o speră, ca și cum istoria nu e rotundă, ciclică, ci în mișcare, o săgeată lansată spre o țintă... Claudia Procula mi-a spus acest lucru ieri, evocând cărțile lor. De fapt, este o femeie uimitoare, deasupra condiției sale de aristocrată, nici nu știu dacă meriți o astfel de soție.

Aici eram de acord cu Craterios: n-am înțeles niciodată de ce Claudia Procula m-a ales dintre douăzeci de pretendenți mai bogați, mai cultivați, mai acoperiți de glorie.

— Soția ta are o calitate extrem de rară la femei: independența. Ea are gusturile sale, ideile sale, judecățile sale. Merge unde vrea. Nici măcar nuși imaginează că statutul de soție îi limitează libertatea. Te va părăsi, Pilat, dacă o dezamăgești. Nu rămâne alături de tine decât pentru că te iubește și se întreabă în fiecare dimineață dacă te mai iubește. Ea mi-a vorbit, de altfel, despre un filosof de pe aici, un oarecare leșua, care profesează o doctrină nu prea departe de cea a marelui nostru Diogene. Viață simplă, frugală, dispreț pentru cei puternici, dând importanță femeii, respect pentru oameni, cu condiția ca aceștia să se arate demni de a fi oameni. Vreau să aflu mai mult despre acest înțelept.

— Bine, află. Dar fă-mi plăcerea, Craterios: evită exercițiile terapeutice și morale în public. În ciuda a ceea ce crezi, evreii nu împărtășesc respectul grecilor pentru filosofie, nici curiozitatea romanilor pentru extraordinar. Ei nu respectă decât legea lor, sunt foarte pudici și pedepsesc strașnic... Exuberanța sexuală. Riști să fii lapidat înainte ca eu să pot interveni.

Ridicând din umeri, Craterios s-a îndreptat spre bucătărie să înfulece câte ceva.

Apoi am primit un mesaj de la Irodiada, care ne anunța că tetrarhul Irod era suferind.

Scuza era lipsită de politețe și inadmisibilă. Irod încerca așadar, prin toate mijloacele, să câștige timp.

Urmat de vreo douăzeci de soldați, am pornit în galop spre micul palat. Mi-am pus oamenii în jurul palatului și l-am somat să deschidă.

Șuza, majordomul, s-a repezit, căzând în genunchi înaintea mea.

— Irod se simte foarte rău, mărite Pilat.

Agasat de aceste excese, de văicăreli, de ieremiadele orientale, am trecut peste Șuza și am deschis toate porțile până în sala de ospete.

Pe un pat mare, lungit ca un mort, zăcea Irod. M-am apropiat de vulpoiul care se prefăcea că doarme ca să evite întâlnirea noastră. M-am aplecat peste fața lui, fardurile și pudra, închegate de sudoare, îi acopereau ca o crustă bătrâna piele tăbăcită.

Sertorius, medicul meu pe care îl luasem cu mine, s-a aplecat peste suflul regulat al lui Irod.

— Doarme.

— Trezește-l.

Sertorius l-a împuns zdravăn cu acul în braț. Trupul nu mișca, pe chipul său nu se vedea nici măcar un tremur al nărilor.

Un glas tăios s-a auzit din fundul sălii:

— Nu doarme. Dacă ar dormi, ar sforăi.

Regina Irodiada stătea între două sfeșnice monumentale, cu trupul sugrumat într-o rochie somptuoasă, cu fața pudrată din belșug. Vrând prea mult să nege timpul, îi grăbea trecerea. Perucile și fardurile acopereau chipul unei femei frumoase, de patruzeci de ani, devenit o mască fără vârstă. Venea spre mine unduindu-și fără rușine trupul.

— Nu e mort, dar a căzut într-un somn din care nu-l mai putem scoate.

— E periculos?

— Sper. Nu m-am măritat cu porcul ăsta împutit decât ca să ajung văduva lui. De altfel, el o știe. Nu-i așa, Irod, că te urăsc și că nu aștept decât să-ți putrezească hoitul ăla bătrân?

Irod, moale ca o stridie, nici măcar nu clipea. Nu mi-am putut stăpâni un zâmbet.

— Veșnic îndrăgostită, după cum văd.

— Veșnic, a răspuns calm Irodiada.

Doctorul meu l-a examinat pe Irod și a spus că, deși nimic vital nu era atins, tetrarhul, ca urmare a unei emoții puternice, s-a retras în sinea lui. S-ar putea să iasă din această amorțeală sau să rămână astfel.

— O să iasă, ne-a tăiat-o Irodiada. Întotdeauna a ieșit. Mi-a mai făcut asta când i s-a adus capul lui Ioanan pe tavă. După trei zile s-a întors la vechile năravuri. Vizita de ieri a avut același efect ca decapitarea eremitului cu gura slobodă. Ce i-ai spus?

Am istorisit, pe un ton sever, merit să o impresioneze, cum am descoperit planul lui Irod și că i-am cerut să oprească zvonurile scoțând cadavrul la iveală.

Irodiada mă asculta, în ochi îi juca o flacăra neagră, fața ei era încremenită.

Mi-a răspuns doar într-un târziu.

— Te înșeli, Pilat. Raționamentul tău care îl acuză pe Irod e strălucit, dar vicios. Porcul ăsta e viclean, totuși, subestimezi un lucru: Irod are credința strămoșilor săi și nu va încălca niciodată Legea, căci este profund religios. N-a suportat că i-am smuls cu forța moartea lui Ioanan Scufundătorul; îl credea profet și tremura la gândul că a ucis un trimis al lui Dumnezeu. Nu se mai atingea de mine de multă vreme, dar după acest episod nici nu-mi mai vorbea. Când a apărut leșua, vestit de Ioanan ca adevăratul Mesia, Irod și-a pus toate speranțele în el. Vrând să-l ajute, i-a propus bani. Leșua nu se sinchisea de asta. Irod nu se supăra. Vedea una câte una profețiile împlinindu-se, adevărind natura lui leșua. Când nazarineanul a anunțat că va merge la Ierusalim, de sărbătoarea Azimelor, ca să-și împlinească misiunea. Irod a cerut să ni se facă bagajele ca să asistăm la triumful său. Când leșua a fost arestat. Irod nu s-a temut nici o clipă, fiind sigur că leșua își va învinge adversarii, trasând o linie de foc între el și judecătorii lui, ori o altă minune. Trebuie să spunem că leșua ne-a obișnuit cu vindecarea atâtor bolnavi! Când iscoadele lui i-au făcut cunoscut că sinedriul nu a fost împiedicat de leșua, ba dimpotrivă, a fost împins prin purtarea lui să voteze moartea, Irod a intervenit. El s-a servit de argumente juridice pentru a-l trimite pe nazarinean la tine, apoi l-a adus aici. În noaptea aceea. În noaptea aceea.

S-a oprit o clipă, obosită la ideea a ceea ce urma să povestească. Și-a dat capul pe spate, apoi cu o mișcare rapidă, a deschis un inel, a luat o doză mică de praf pe care l-a pus pe limbă. Cu ochii închiși, părea să capete putere.

— Nimic nu s-a petrecut cum ne așteptam, Pilat, nimic. Irod l-a primit pe leșua, spunându-i că îl va salva. Leșua i-a răspuns că nimeni, nicicum Irod, nu-l va putea salva; trebuia să-și împlinească destinul, el trebuia să-i mântuiască pe oameni, nu pe sine însuși. Noi nu înțelegeam nimic. Leșua dorea să moară, zicea că altfel nimic nu era cu putință. Părea abătut, într-o stare jalnică. Neliniștiți, i-am cerut să-și vină în fire, să facă o minune. El o ținea una și bună: zicea că trebuia să moară și că suferința lui va fi cumplită. Eu m-am îndoit întotdeauna că era altceva decât un impostor. Irod, în noaptea aceea, pentru prima oară a fost de părerea mea. L-a cuprins mânia, îl insulta pe leșua, cerându-i să facă un miracol în fața noastră. Nazarineanul nici măcar n-a clipit, cu umerii gârbovi, năuc, ca unul ajuns la capătul înșelăciunilor sale. Irod a ațâțat palatul, paznicii, servitorii, sclavii; fiecare s-a dezlănțuit împotriva lui leșua, bătându-și joc de el, înjurându-l, îmbrăcându-l

în haine femeiești. Am împins provocarea foarte departe, ca să obținem un răspuns. Însă nazarineanul stătea ca o momâie. A fost batjocorit, ocărât, boit, pipăit, îmbrățișat, ciupit; în ochi avea o tristețe umilă care ne întărâta. În fine, în culmea dezgustului și a deziluziei, l-am trimis la tine, Pilat, în starea pe care bine o cunoști, acoperit de falsa purpură regală destrămată și murdară, pentru a batjocori pretenția sa de a întemeia o împărăție și pentru a arăta lumii că nu era decât un impostor demn de dispreț. Trebuie să-ți spun că, dacă nu ne-am fi înțeleș dinainte să-l trimitem la tine, l-am fi făcut mici fărâme, lam fi omorât aici, în noaptea aceea.

A oftat îndelung; regreta execuția amânată. O dorință ucigașă o stăpânea pe această femeie ciudată.

— Înțelegi că ieri-seară, auzind vestea învierii. Irod și-a imaginat că a ridicat mâna pentru a doua oară asupra unui trimis al lui Dumnezeu și groaza a pus stăpânire pe el, cufundându-l în somn, pe acest tărâm necunoscut, pustiu și mut, unde găsește refugiu când nu mai are curajul de a trăi.

Mă privea drept în ochi, cu asprime.

— Crezi în această înviere?

— Nu.

— Nici eu.

Întorcându-mi spatele, s-a îndreptat spre o statuie din aur și fdeș pe care a mângâiat-o îndelung cu mâinile sale cu unghii frumoase, ascuțite. Se gândea; aveam impresia că nu mai eram în aceeași încăpere cu ea, atât era de absorbită. Deodată, s-a încruntat, n-a mai mângâiat statuia și m-a privit cu ochii pe jumătate închiși, de parcă scruta adevărul chiar în lumina ochilor mei.

— Te-ai gândit la un dublu?

— Ce spui?

— Ceea ce mă izbește în toate mărturiile e faptul că nici bărbații, nici femeile nu-l recunosc imediat pe leșua. Omul poartă o glugă, nu o ridică decât o clipă, apoi dispare. Poate e o sosie care profită de o ușoară asemănare cu el.

— Deci martorii nu mint, dar au fost păcăliți de dublul lui leșua.

— Firește. Nimic nu e mai fragil decât un martor mincinos. Pe când un martor de bună-credință, păcălit, chiar sub tortură va striga că el l-a văzut pe leșua înviat.

Am înțeleș imediat forța acestei ipoteze. Luându-mi rămas-bun de la Irodiada, în prag, m-am simțit obligat să-i propun serviciile lui Sertorius.

— Vrei să-ți las medicul meu, ca să vegheze asupra sănătății lui Irod? Irodiada a făcut o mutră disprețuitoare.

— N-are rost! Irod e ca iarba rea, tare, care nu poate fi smulsă din rădăcini, care nu are nevoie nici măcar de primăvară pentru a înflori mereu.

După cuvintele sale, s-a strâmbat scârbită. Desigur, îl ura din tot sufletul pe Irod.

Am străbătut Ierusalimul, tot gândindu-mă la ce mi-a spus. Aparițiile scurte și învăluite în mister ale lui leșua puteau fi explicate printr-o impostură. Omul care juca rolul răstignitului se arăta în penumbră, ascuns

sub glugă; mai întâi începea să discute cu victima ca să-l încerce, ca să vadă dacă e dispus să creadă în revenirea lui leșua; apoi, odată peștele prins în undiță, omul își ridica gluga.

Dorind să-i înfățișez această teorie lui Caiafa, am trimis un mesager la Templu, iar marele preot, fără întârziere, a venit tremurând de firie.

— Du-te în piață și ascultă-le, Pilat: femeile nu au altceva decât numele lui leșua pe buze. Iată ce ne așteaptă, dacă le-am lăsat: femei care gândesc, femei care își spun părerea! De ce nu femei la putere?! Ele se adună în piața publică și strigă că o nouă eră începe! Dacă Moise ar putea vedea asta! Și în plus, ce femei au primit revelația de la leșua? Salomeea! Miriam din Magdala! O desfrânată și o curvă! Două maestre ale pântecelui! Două apucate în plină convertire, care trec de la destrăbălare la credință! De la una la alta!

— Această Miriam din Magdala își mai practică meseria?

— Păcătoasa pretinde că leșua a îndepărtat-o din calea viciului. Ce să spun! A înțeles că venise vremea să se lase de meserie. Cățele, toate sunt niște cățele!

L-am lăsat pe Caiafa să-și verse veninul și, când s-a oprit să-și mai tragă sufletul, i-am expus noua teorie. M-a ascultat mai întâi arțagos, apoi cu interes, în fine cu ușurare.

— Firește, ai dreptate, Pilat: leșua putrezește pe undeva, iar o sosie joacă rolul său. Dar cine?

Reflectam. Priveam pe fereastră înserarea. Cerul devenea vinețiu, umbrele nu se mai vedeau pe caldarâm. Era ora nesigură, când ziua și noaptea alunecă una peste alta, într-o luptă fără învingători. Simțeam amorțeala acestei clipe imobile.

Niciunul, nici altul nu puteam să nu ne gândim la o sosie a lui leșua, pentru că leșua nu se remarcă prin nimic. Nu puteai reține o trăsătură anume. Nu-mi aminteam decât de privire, o privire de o intensitate care dădea de gândit,

Caiafa m-a lăsat, făgăduind că îi va consulta și pe membrii sinedriului. Dar eu nu credeam să aflu ceva: cel care făcea pe sosia putea foarte bine veni din altă parte, din Galileea, de exemplu, iar noi să nu-l cunoaștem. Trebuia să-l prind asupra faptei, în timpul înșelăciunii sale. Dar cum puteam ț să prevăd?

Am examinat din nou ordinea și locurile apariției ca să [descopăr o pistă. Nu vedeam nimic. Se putea însă ca impostorul să-și asume un risc tot mai mare. Escrocul a început să-și joace rolul pe lângă Salomeea, care îl cunoștea foarte puțin pe leșua; apoi în fața pelerinilor din Emaus, care au mers pe urmele sale mai multe săptămâni. Atunci, prinzând curaj, a avut îndrăzneala să se apropie de Miriam din Magdala, cea care îl însoțea pe nazarinean de ani de zile... Fără îndoială că acum va încerca să se arate apropiatilor lui leșua.

Pe cine va alege? Discipolii, familia? Cum discipolii nu aveau dreptul să vină la Ierusalim, va alege familia. Izbânda supremă ar fi fost să-i convingă.

Am ales patru oameni și pe Burus. Le-am cerut să se ascundă fiecare sub o pelerină de neguțător și i-am postat, noaptea, în piața cu fântână,

acolo unde Miriam din Magdala a venit să aducă vestea cea mare mamei magului.

Oamenii mei s-au ascuns în umbra vânătorii, pândind căsuța de chirpici. Nu te mai fac mult timp să aștepti, dragă frate. În cea de-a treia noapte de veghe, după miezul nopții, o umbră cu gluga trasă pe frunte s-a furișat în piață. Mergea cu luare-aminte, întorcând capul tot timpul, se uita în jurul său cu fereala unui hoț. Ne-am ținut respirația. Părea să ezite. Ghicise, oare? A rămas nemișcat o vreme. Apoi, încurajat de liniște, s-a apropiat de casa lui Miriam. L-am reținut pe oamenii mei. Încă nu intrase, s-a uitat în jurul lui, apoi a bătut la ușă.

Atunci, oamenii mei s-au repezit. Într-o clipă, l-au pus la pământ și l-au legat fedeleș. M-am apropiat și i-am smuls gluga: am văzut chipul celui mai tânăr ucenic al lui Ieșua.

Ioan, fiul lui Zevedeu, același care venise în goană să anunțe dispariția cadavrului, același care voia să vadă în această treabă intervenția arhanghelului Gavril, Ioan își răsese barba și își frecase pleoapele cu cărbune. Astfel schimbat, semăna vag cu învățătorul său...

Nici măcar nu se împotriva; se uita la noi mai mult uimit decât speriat. Eram pe de o parte ușurat că l-am prins, iar pe de altă parte, scârbit de această mașinație. Nu puteam să scot un cuvânt.

L-am dus la fortul Antonia și l-am aruncat într-un beci. Acum zace la picioarele mele. Îl voi interoga în ultima seară, când voi fi mai puțin dezgustat de purtări atât de pline de viclenie.

Îți amintești de căzătura pe care am tras-o pe când aveam opt ani și ne jucam pe acoperișul vilei, când mi-am prins piciorul în olane? Ca prin minune, nu m-am lovit. Nu mi-a fost frică atunci, numai după aceea. Am tremurat ore întregi, temându-mă de moartea pe care reușisem să evit.

În seara asta sunt în aceeași stare: în loc să mă bucur că am pus capăt afacerii, tremur la gândul pericolelor pe care am reușit să le îndepărtăm.

Mâine vei avea parte de povestea interogatoriului. În așteptare, rămâi cu bine.

Ce este o surpriză? Un eveniment neașteptat care provoacă în noi durere sau bucurie; pe scurt, o surpriză; ne revenim întotdeauna, fie ea bună sau rea. Dar cum să definești o surpriză fără sfârșit? O săgeată care ne cufundă în uimire?

Ieri-seară am coborât în beciul fortului. Nu erau acolo decât Ioan și noaptea.

Tânărul era culcat pe burtă, cu brațele în cruce, cu fața lipită de dale. O lună nepăsătoare își strecura avară razele printre gratii.

Era la fel de înalt și la fel de lungan ca Ieșua. Tunica albă îi cuprindea umerii, mijlocul subțire, șoldurile înguste, de om care umblă pe jos, cu picioare lungi, nervoase...

Rătăcisem mult timp prin fortul adormit. Îmi era frig. Nu-mi plac nopțile reci de primăvară care nu țin promisiunile zilei. Fără să mă arăt, contemplam mâinile lui Ioan, palmele lipite de sol, mâinile palide, mai moi decât puful de pe obraji.

— Apropie-te, Pilat, pentru că mori de dorința de a-mi vorbi.
Am tresărit. Glasul lui răsuna pe sub bolți fără ca el să se miște.

— Apropie-te.

Am zâmbit. Loanan împinsese asemănarea până la a vorbi ca leșua, cu acel timbru blând, cu acea familiaritate insolită care refuză să facă diferența între un rege și un cioban.

M-am apropiat de gratii și am murmurat:

— Ce poziție ciudată pentru rugăciune...

— Când a murit, el stătea așa. Răstignit, ca un tâlhar. De acum mă voi ruga în această poziție; chiar mai-nainte mi-am simțit încheieturile mâinilor pironite în cuie.

Deodată, adunându-și puterile, s-a întors și s-a așezat în fața mea. Își ținea genunchii cu brațele, ochii negri îi străluceau, iar părul devenise de un albastru cenușiu, sub lumina moartă a lunii.

— Voiam să semăn cu el cât mai mult. Să-l imit. Atât cât voi trăi. La sinceritatea profundă din glasul lui, mi se părea că loanan era nebun. Poate se lua drept învățătorul său? Poate că fără voia lui, fără rea intenție, profitase de acei martori? Poate nici măcar nu înțelegea că-i păcălea?

Trebuia să-l iau la întrebări.

— Orice ar zice sinedriul, am spus eu, am crezut întotdeauna că leșua al tău era un om drept, adevărat și sincer.

— Atunci, Pilat, ai cules și tu lumina cuvântului său?

Detest această retorică evreiască, aceste imagini exaltate, hrana zilnică a gândirii lor nebuloase. L-am pus la locul lui.

— Nu. Pur și simplu am primit o educație greacă și am rămas interesat de înțelepți.

— Dar leșua nu este un înțelept!

— Ba da, un înțelept neîndemânatic, un înțelept încăpățânat, ca Socrate, care moare pentru că nu vrea să se dezmintă.

— Leșua nu este un înțelept!

Credeam că va fi măgulit auzind că-l compar pe învățătorul său cu Socrate - dar n-am reușit să ridic un zid de tăcere între noi. Tânărul s-a închis în el.

— De ce vrei să te dai drept leșua?

M-a privit fără să înțeleagă, părea cu adevărat uimit. Începeam să mă întreb dacă oamenii nu l-au luat pe loanan drept leșua fără ca el să vrea.

— Loanan, ascultă-mă. Tu semeni un pic cu leșua și, ca să semeni și mai mult, ți-ai ras barba. Strălucită idee. Iți dai cu cărbune pe pleoape pentru a avea un aer obosit și îmbătrânit. Te ascunzi sub glugă, îi imiți glasul și, când vezi că interlocutorul tău a căzut în plasă, îți arăți o clipă fața în penumbră.

— Nu.

— Ba da. Dacă nu, de ce să fi făcut asta, tu, un evreu pios? Un evreu pios nu-și rade barba!

Loanan a izbucnit în râs.

— Nu mi-am ras barba ca să semăn cu leșua, ci pentru a scăpa de supravegherea oamenilor tăi. Ne-ai interzis nouă, ucenicilor, să punem

picioarul la Ierusalim. Știam că se vor întâmpla multe lucruri aici. Nu am ținut seamă de interdicția ta și am hotărât să mă ascund. Gluga e făcută pentru așa ceva. Da, mă prefac, trăiesc pe ascuns, dar nu mă dau drept leșua.

— De ce te duceai la mama lui?

— Leșua își iubea mama foarte mult și sunt sigur că va veni să-i aducă vestea cea mare. Mi-ar plăcea să fiu acolo, ghemuit într-un colț, pentru a asista la apariția lui.

Băiețandrul acesta mă descumpănea. Credea cu tărie tot ce spunea, era incapabil de fățarnicie.

— Te implor, Pilat, lasă-mă să merg la Miriam. N-aș vrea să nu fiu de față acolo.

M-a prins de mâini cu o privire rugătoare.

— Mai târziu, Pilat, poți să mă închizi cât poțestești, poți să mă răstignești, puțin îmi pasă, odată ce l-am văzut pe leșua. Lasă-mă să-l aștept la Miriam.

M-am îndepărtat ca să scap de el. S-a lăsat în genunchi, implorând. Pentru că acest tânăr nu spunea minciuni, trebuia să mă încredințez că era un mistificator fără să vrea.

— Nu te-ai dat drept leșua?

— Nu.

— Ai întâlnit-o în ultima vreme pe Saiomeea, fiica lui Irod?

— Da.

— Și pe cei doi pelerini de la Emaus?

— Bineînțeles.

Mărturisea grav, fără să se sinchisească de părerea mea.

— Ce crezi despre mărturia lor?

— Îi invidiez. Pilat, te rog, lasă-mă să-l întâlnesc pe leșua la mama lui! Eu nu mai am nevoie să-l văd ca să cred, dar aș fi fericit să-l revăd. Lasă-mă să plec. Te asigur că după aceea o să mă predau.

L-am lăsat să strige cât poțea. În cele din urmă, a tăcut.

Înțelegând că va rămâne în închisoare, s-a așezat pe jos, în cruce, și a început iar să se ro^e. Vedeam cum se liniștește.

Zorile palide alunecau peste mușchiul care înverzea deschizătura beciului. Gândind că n-ar strica să mă odihnesc înainte de a începe o nouă zi, m-am ridicat să plec.

— Te iubesc, Pilat.

Loanan a spus aceste cuvinte, văzând că vreau să plec. Am încremenit.

— Te iubesc, Pilat.

M-am întors către loanan, vrând să-l insult ca să-l fac să tacă.

— Nu mai vorbi ca el! I.

— El m-a învățat!

— Cum poți pretinde că mă iubești? Te bag în închisoare; peste câteva ore o să te dau pe mâna sinedriului; poate nu vei mai vedea lumina zilei niciodată; tu pretinzi că mă iubești? Mă iubești, pe mine, care am lăsat să fie omorât învățătorul tău!

— Fiind pe cruce, el a cerut să te iertăm.

— Pe mine?

— Pe tine și pe ceilalți. A șoptit: „Tată, iartă-i, că nu știu ce fac”.

Fără să-mi dau seama, m-am repezit la zăbrele, l-am apucat strâns și l-am scuturat cu putere.

— Nu pe mine, auzi, nu pe mine! Tu n-ai de ce să mă iubești! Tu n-ai de ce să mă ierți! Nu vreau!

— Nu fi atât de mândru! Leșua te iubea. Era prea mult. Din temnița sa, loanan mă amenința.

El era vânătorul, iar eu prada. M-am ascuns în umbră ca să mă feresc de insuportabila sa bunătate.

— Sunteți nebuni! Nebuni de legat! Caiafa are dreptate: trebuie să vă împiedicăm să vorbiți! Să vă executăm, pe toți!

— Nu vrei să te iubesc?

— Nu, n-am nevoie de iubirea ta. Prefer să-l aleg eu pe cel ce mă iubește. Și pe cel pe care îl iubesc. E un domeniu privat.

— Ai dreptate, Pilat, ce s-ar alege de noi dacă ne-am iubi cu toții? Te-ai gândit vreodată, Pilat, ce s-ar alege de noi într-o lume de iubire? Ce s-ar alege de Pilat, pretorul de Roma, care își datorează postul supunerii, urii și disprețului față de ceilalți? Ce s-ar alege de Caiafa, marele preot al Templului, care cumpără de la tine, prin daruri, rangul, întemeindu-și puterea pe frică? Ar mai exista evrei, greci, romani într-o lume inspirată de iubire? Ar exista încă puternici și slabi, bogați și săraci, oameni liberi și sclavi? Ai dreptate, Pilat, să te temi: iubirea ar însemna pieirea lumii tale. Nu vei vedea împărăția iubirii decât pe cenușa imperiului tău.

Pot să-ți mărturisesc, dragă frate? În fața acestei nebunii, am fugit.

Am părăsit fortul Antonia, m-am dus la palat, am urcat, tot câte patru, treptele care duc la odaia noastră și acolo, ca nomadul care găsește un izvor în pustiu, m-am aruncat în patul în care dormea Claudia.

Dormea pe o parte și eu m-am lipit de ea, mângâind-o ca să se trezească. A zâmbit când m-a zărit. Aproape a strigat de bucurie.

— Pilat, voiam să-ți spun...

I-am închis gura cu gura mea. Eram plin de tandrețe și de un fel de bucurie sălbatică, o dorință de a o strânge în brațe, de a o mângâia, de a pătrunde trupul femeii mele. Ne-am rostogolit în pat. Voia să zică ceva, dar gura mea o împiedica. În fine, s-a lăsat, ne-am înlănțuit și am făcut dragoste îndelung.

Când ne-am smuls din plăcere, am alunecat fiecare în partea noastră, apoi Claudia s-a sculat și s-a așezat înaintea mea.

— Pilat, vreau să-ți spun ceva foarte important.

— Că mă iubești, Claudia?

— Asta ți-am spus-o mai-nainte. Ne-am îmbrățișat iarăși.

— Pilat, am altceva să-ți spun, ceva de necrezut, de tul burător, de...

A tăcut. Eu am încurajat-o, sărutând-o pe gât.

— Ei bine?

— L-am văzut pe leșua în noaptea asta. Mi s-a arătat. A înviat.

Cum am încheiat scrisoarea mea de ieri? Nu mai știu.

Mi-e greu să gândesc.

Faptele nu au logică, se îmbulzesc, vin în galop, se pierd în pustiu. Claudia mă asigură că trebuie să le urmăresc, să-mi fac o idee pornind de la ele. Mi-e imposibil. Nu pot lăsa la o parte bunul-simț, care spune că fie ești mort, fie trăiești, dar nu amândouă în același timp. În ultimele zile, cum ai citit, am făcut tot ce-am putut pentru a-mi păstra încrederea în rațiune. De fiecare dată, am primit o palmă de la realitatea încăpățânată, absurdă, de necrezut, înfi-icoșătoare, uluitoare.

Nu numai că Claudia l-a văzut pe leșua, în vreme ce eu îi interogam sosia într-un beci de la fortul Antonia, dar, în aceeași noapte, el li s-a arătat mamei sale, apoi lui Șuza, intendentul lui Irod. A adus fiecăruia vestea cea mare.

Nu pricep ce poate însemna vestea cea mare. Mai întâi am crezut că era vestea învierii sale, căci trebuie să fie foarte plăcut să te scoli din morți, dar Claudia zice că nu poate fi vorba de o idee atât de egoistă, de personală. După ea, nu a trăit pentru el, nu a murit pentru el, nu se poate întoarce pentru el.

E cu atât mai sigură cu cât i s-a arătat ei, o romană. În ciuda acestei alegeri, nu se simte încă în stare să priceapă jocul și e convinsă că el va trimite și alte semne...

Închipuie-ți în ce situație mă aflu... Pot să mă îndoiesc de toți martorii, în afară de unul, de Claudia Procula. Arătându-i-se soției mele, leșua, bănuiesc, s-a hotărât să ajungă la mine. Vrea să mă convingă. De ce anume?

De ce se ascunde și se arată în același timp?

De ce acest amestec de prezență și de absență? Dacă aș fi fost condamnat pe nedrept ca el și dacă, printr-o minune, aș învia, ce aș face? Fie aș fiigi printre străini, ca să mă feresc de călăii mei, fie m-aș folosi de acest miracol, arătându-mă celorlalți, mândru, protejat de o aură de invulnerabilitate. Dar aș avea o atitudine clară. Ori aș dispărea. Ori m-aș arăta, leșua scapă acestei logici. El se folosește de viclesug, de subterfugii, păcălește, se învâluie în mister.

Cum să urmăresc un adversar pe care nu-l înțeleg?

Am încercat, iscodind-o pe Claudia, să aflu o explicație. Fiind tot atât de tulburată ca mine, desigur, din alte motive, nici ea nu putea descâlci intențiile nazarineanului.

— Ar trebui să cunoști mai bine textele sfinte ebraice.

M-am dus să-l consult pe Nicodim, care făcea parte din sinedriu, considerat un savant, un cărturar al religiei mozaice.

Claudia m-a rugat să ia și ea parte la această întrevedere. Ascunși în pelerine largi, să nu se spună că pretorul de Roma și nevastă-sa s-au dus la Nicodim, înfofoliți, cu gluga trasă pe ochi, am ajuns în cartierul olarilor, am trecut de Piața Inocenților și am bătut la poarta joasă.

Lui Nicodim i-a trebuit ceva timp ca să deschidă. Când s-a uitat prin lucarnă, am ridicat puțin capul ca să mă recunoască. A tras ivărul, ne-a lăsat să intrăm, apoi a închis ușa cu grijă în urma noastră.

Nu mă așteptam să fie astfel casa unui cărturar al Legii: mi-o imaginasem plină de suluri, de manuscrise. Nu vedeam decât rafturi goale și un urcior ciobit.

Nicodim mi-a ghicit uimirea.

— Bunurile mi-au fost confiscate. Caiafa mi-a reproșat că l-am ascultat prea mult pe leșua, că am stăruit să nu fie judecat, că l-am însoțit până la mormânt. De când a reapărut, ei se răzbună pe mine. Turbați de neputința lor, m-au luat pe mine drept țap ispășitor.

Omulețul zâmbea.

— Deocamdată, îmi mai lasă casa părintească. După cum se pare, într-o săptămână o să mi-o ia și voi ajunge pe drumuri.

Acest lucru nu părea să-l afecteze. Fericit, guraliv, ne-a turnat apă în cănile care îi mai rămăseseră.

— Trăim vremuri mărețe; este un privilegiu remarcabil să vezi Eternul devenit temporal. Ce fericire! De ce tocmai noi? De ce aici și acum? Îți mulțumesc. Doamne! Moise e primul care a prezis că, într-o zi, un profet va veni și va face un alt Legământ cu Dumnezeu. După aceea, David, Iezechiel, Osea, mai ales Ieremia au prezis lucrarea Mesiei care va să vie. Și leșua se va arăta. El singur, spre deosebire de toți ceilalți adevărați profeți și falși Mesia, da, el singur va împlini una câte una toate profețiile. Mai întâi era scris că se va naște la Betleem, leșua s-a născut acolo. Că predica sa va triumfa, împlinindu-se la Ierusalim, leșua a adunat poporul în jurul său. Ajuns om în toată firea, Ioan Scufiindătorul, ultimul profet înainte de Mesia, l-a recunoscut în mijlocul mulțimii, a îngenuncheat înaintea lui și a zis cu glas tare că, iată, el a sosit pe pământul Palestinei. Apoi leșua înmulțește faptele povestite de profeți. „Bucură-te foarte, fiica Sionului! Veselește-te, fiica Ierusalimului, căci iată împăratul tău vine la tine drept și biruitor, smerit și călare pe asin, mânzul asinei.” Cum a prezis Zaharia, leșua a intrat în Ierusalim călare pe un asin pe care nimeni nu-l încălecaseră; oamenii, recunoscând semnul, au așternut în calea lui veșmintele lor, alții ramuri de finic; cei care mergeau înainte și cei care veneau în urma lui strigau: „Osana! Binecuvântat fie Cel ce vine întru numele Domnului!” Pe Muntele Măslinilor, Dumnezeu trebuia să se arate la sfârșitul timpului, după Zaharia. Preoții din Templu, furioși, au poruncit copiilor să tacă, iar leșua le-a răspuns: „Au niciodată n-ați citit că din gura copiilor și a celor ce sug și-ai pregătit lauda?” Bineînțeles, unii au pretins că leșua s-a folosit de cunoașterea Scripturilor pentru a pregăti răspunsurile și locurile în care să meargă. Dar, dacă nu era decât un pierde-vară, de ce prezicea viitorul? Amintiți-vă de mânia lui în Templu, când a răsturnat tarabele zarafilor, ale neguțătorilor, a dat drumul boilor și oilor, alungându-i pe neguțători cu biciul... Își justifică gestul prin cele scrise în Scripturi: „Și va fi casa mea casă de rugăciune; voi ați făcut din ea peșteră de tâlhari”, el se aventurează să facă o profeție, la rândul său: „Dărâmați templul acesta și în trei zile îl voi ridica”. Pe dată, preoții care nu au înțeles nimic, au râs: „În patruzeci și șase de ani s-a zidit templul acesta și tu îl vei ridica în trei zile!” Abia astăzi înțelegem ceea ce a lacut. Templul de care vorbea este trupul său. Iar trupul său a înviat după trei zile! Trei zile!

Drept răspuns la această declarație categorică, voiam să sugerez că era doar un joc de cuvinte, când mângâierea Claudiei pe mâna mea m-a oprit.

— Profețiile voastre pretindeau, a întrebat Claudia, că Mesia va fi răstignit pe cruce ca un tâlhar oarecare?

— Firește. Isaia ne-a avertizat. „Iată că Sluga mea va propăși, zice Domnul, se va sui, mare se va face, și se va înălța pe culmile slavei! Mulți s-au înspăimântat de El - așa de schimonosită le era înfățișarea Lui și chipul Lui fără de asemănare cu oamenii. Mormântul Lui a fost pus lângă cei fără de lege. Chinuit a fost, dar s-a supus și nu și-a deschis gura sa; ca un miel spre junghiere și ca o oaie fără de glas înaintea celor ce o tund, așa nu și-a deschis gura sa.” Voi, romanii și grecii, nu vă puteți imagina unul din zeii voștri împlinindu-se în umilință, voi credeți că sfințenia și eroismul sunt totuna. Dar noi putem înțelege sensul acestui supliciu. Mesia primește moartea pentru salvarea tuturor. Pe cruce el nu duce păcatele sale, ci ale oamenilor. „Dar a fost voia Domnului să-L zdrobească prin suferință, zice Isaia. Că el a purtat fărădelegile multora și pentru cei păcătoși și-a dat viața.” Pentru că a cunoscut suferința, pentru că a luat asupra lui toate păcatele noastre. Ne cere să le recunoaștem, să le ispășim și, ca el, să renaștem. O, dacă ați ști, chiar cele mai mici amănunte ale Cărții s-au împlinit. Zicea: „nici un os de-al său nu va fi zdrobit”, iar tu, Pilat, nu i-ai tăiat picioarele și nu i-ai smuls brațele; l-au coborât de pe cruce întreg, pot fi martor, eram acolo, alături de Iosif din Arimateea. Scrierea zicea: „Ei vor ridica ochii către cel pe care l-au străpuns”, anunțând pe legionarii tăi aflați la picioarele crucii. „Râuri de apă vie vor țâșni din inima lui”, eu pot să adeverez că atunci când un soldat și-a înfipt lancea în pieptul lui, apă și sânge au curs. Nu e o minune? Totuși, în acea dupăamiază și eu m-am îndoit. Eu, Caiafa, la fel preoții precum cei mai mulți dintre noi așteptam un Mesia glorios, un bărbat puternic, un mare strateg, un mare rege. Și apoi, fiind cărturar al Legii, eram înclinat să iau lucrurile ca la carte. Astfel, când David zicea că Mesia va elibera neamul de dușmani, îmi închipuiam că ne va scăpa de romani. Nu am priceput imediat că dușmanii de care leșua ne va scăpa erau păcatele noastre.

Nu credeam că trebuia să mai continuăm întrevederea. Mersesem mult prea departe pe cărămida nebuniei evreiești, și mă împiedicam de două lucruri: nu puteam să cred în aceste texte profetice lăsate de acei bărboși plini de furie, secole de-a rândul, pe aceste pământuri frământate ale Palestinei, ori să-mi închipui că leșua, înviat, era omul prevestit în această încâlceală de vorbe.

— Ce o să faci, Nicodim?

— O să iau drumul Nazaretului. În săptămâna morții sale, la cina de pe urmă cu ucenicii săi, le-a zis: „După ce voi învia, mă voi duce înaintea voastră în Galileea”. Știm așadar că el se va arăta și va vorbi pe drumul Galileei. Acum nu noi îl așteptăm pe Mesia, el ne așteaptă pe noi. Trebuie doar să găsim o lectică...

— De ce?

Nicodim a arătat spre șoldul său.

— Asta nu mai trece. Nu pot nici să umblu, nici să încalec. Pot să călătoresc pe distanțe mari numai stând culcat. Acum, când sinedriul m-a lăsat sărac lipit, nu mai am cu ce. O să găsec eu un prieten...

Acest beteșug mă făcea să râd crud. După acest puhoi de bălmăjeli religioase, eram aproape mulțumit să-l văd pe Nicodim împiedicându-se de un amănunt atât de profan.

— E curios, Nicodim. De ce nu te-a vindecat leșua când v-ați întâlnit?

— Pentru că nu i-am cerut.

Nicodim mi-a răspuns cu candoare. Am plecat trântind ușa și ne-am întors la palat.

Amurg.

Se face noapte și nu mă pot liniști. Ultimele raze de soare se pierd la orizont, fără să-mi ia grijile. De la fereastră, văd colinele, masa întunecoasă a munților pierzându-se în întuneric. Liniștea mă omoară; tace, dormind peste secretele sale, mi le ascunde.

Îți scriu și paloarea foii de papirus se oglindește în mintea mea. Nu mai gândesc. Aștept. Refuz această alegere între un cuvânt înțelept și un cuvânt delirant. Aștept să-mi recapăt rațiunea. Aștept ca bunid-simț să facă ordine printre lucruri.

Puțin mai înainte am simțit nevoia să vorbesc cu Claudia, să o sărut. Sângele îmi zvâcnea. Aveam senzația că lipsesc de la o întâlnire la care fusesem poftit. Am urcat în odaia noastră și am înțeles de ce îmi bătea inima.

Claudia nu era acolo. La vedere, pe pat, îmi lăsase un mesaj. O crenguță înflorită împiedica papirusul să zboare.

„Nu te îngrijora. Mă întorc curând.”

Cum știi, sunt obișnuit cu aceste bilețele care anunță ore de singurătate forțată. Claudia are obiceiul să dispară, cedând unei inspirații irezistibile, și n-aș mai fi bărbatul ei dacă i-aș arăta că nu-mi convine.

M-am lungit pe cuvertura de mătase.

Odaia era plină de ea, de parfumul de ambră, de țesături rare, de scaune sculptate și încrustate cu pietre colorate, de statuete ciudate aduse din călătoriile noastre. Peste tot unde am fost, din cauza mutărilor, m-am simțit cu adevărat la mine numai în patul și în mireasma Claudiei. De data asta știu unde este. De data asta nu însoțește o caravană, nu are grijă de copilașii a căror mamă e bolnavă, nu este pentru câteva zile la mare, aplecată peste o cochilie, căutându-i secretul, sau absorbită într-o meditație care o împiedică să bea și să mănânce. De data asta a luat drumul spre Nazaret...

Trebuie să o las să meargă până la capătul iluziei sale, iar eu să caut aici soluția.

Curios, am senzația că totul reintră în ordine. M-am dedublat. Forța mea, puterea trupească și bunul meu simț rămân aici, la fortul Antonia, pe când cealaltă jumătate, visătoare, partea mea sensibilă, partea care se lasă atrasă de mirajele iraționale, o va însoți pe Claudia pe drumul pietros al Galileei.

Am sărutat rămurica înflorită, nu mă îndoiesc că soția mea, oriunde ar fi, va simți pe frunte căldura buzelor mele.

Tu unde ești, scumpul meu frate? Unde vei citi această epistolă? Nu știu cine se va afla în preajma ta, în ce case și sub ce arbori te vei adăposti, ce culoare are cerul sub care vei citi scrisoarea mea. Îți scriu despre tăcerea mea care se unește cu a ta, îți scriu pentru a face să dispară depărtarea, să ajung de la singurătatea mea la a ta. Singurătatea. Singurul lucru care pune semnul egalității între noi. Singurul care ne separă și ne apropie. Rămâi cu bine.

De la Pilat către dragul său Titus Am găsit!

Fratele tău a redevenit fratele tău, rațiunea sa a câștigat. Nu-mi mai rămâne decât să fac să triumfe rațiunea și în țara asta.

Supranaturalul s-a făcut nevăzut. Faptele nu depășesc rațiunea; dimpotrivă, urmează firul unei stratageme bine ticluite, încâlcite, implacabile, o intrigă orientală, care ar fi mană cerească pentru un poet. Nu au dispărut toate primejdiile din Palestina, dar, oricum, primejdia de ați pierde mințile se îndepărtează. Când vei termina de citit misiva mea, vei descoperi că nu mai există misterul leșua; nu rămâne decât afacerea leșua. Nu e decât o chestiune de ore...

Soluția mi-a fost oferită de Craterios, fără ca el să-și dea seama. Nerespectând interdicția impusă de gărzile mele, Craterios mânca, stând pe vine în mijlocul curții, iar soldații strigau: „Câine! Câine împutit! Du-te în refectoriul La bucătărie”. El continua să se îndoape, răspunzându-le calm: „Voi sunteți câini! Voi îmi dați târcoale în timp ce mănânc”. Am ajuns în clipa când risca să intre pe mâna lui Burus. Ne-am dus amândoi spre terme.

Marmura aburea.

— Îmi plac băile, aici cel puțin, goliciunea îi face pe toți egali. Fără togă, fără purpura care îi înalță pe unii și îi zdrobește pe alții.

Firește, Craterios a găsit încă un mijloc de a provoca un scandal, luându-se de tinerii superbi, cu trupul uns, care făceau exerciții adetice, antrenându-se pentru lupte și pentru ridicarea de greutate...

— Bărbații frumoși lipsiți de cultură sunt ca niște vase de marmură umplute cu oțet. Mi-e milă de voi! Petreceți mai mult timp antrenându-vă ca să deveniți alergători și aruncători decât să vă faceți oameni cinstiți. Ce epitaforă să se scrie pe piatra de mormânt? „Era vânjos”?

S-a legat apoi de un băiețandru un pic efeminat, care se arăta cam prea interesat de atleți.

— Natura te-a făcut bărbat. Vrei să-ți faci viața mai grea devenind femeie?

De cum am reușit să ne izolăm în sala cu aburi, am început să discutăm. Mi-a vorbit iar de interesul său crescând pentru leșua, pe care îl considera un filosof de primă mână, un urmaș al lui Diogene, idealul său fiind să străbată drumurile și să provoace oamenii, descumpănindu-i.

— La fel ca Diogene, a lăsat toate bunurile, părăsindu-și familia. Trăia din pomană, mergând dintr-un loc în altul. A făcut tabula rasa obiceiurilor, convențiilor, nu recunoștea nici o lege, considerând virtutea singura bogăție.

Iți zic, Pilat, evreul acesta a ales, la fel ca mine, după modelul lui Diogene, cărarea cea mai scurtă.

— Cum înțelegi moartea sa pe cruce?

— Nu-i nimic de înțeles. Adevăratul înțelept nu se teme de moarte, știind că moartea nu înseamnă nimic. Conștiința nu mai suferă, pentru că dispăre. Odată cu trupul care putrezește, spiritul dispăre, la fel dorința și neliniștea. Dispariția noastră, lipsindu-ne de orice posibilitate de a suferi, trebuie așteptată ca o stare de beatitudine. E singurul mijloc de a te arăta înțelept: să-ți închipui moartea ca o sărbătoare.

I-am povestit urmarea istoriei, dispariția trupului, apoi învierea din morți, aparițiile sale succesive. A dat din umeri.

— Imposibil!

— Ceea ce îmi ziceam și eu. Dar cum se explică, atunci, faptul că umblă?

— Foarte simplu: dacă trăiește înseamnă că n-a murit pe cruce.

Nu am înțeles imediat tăria afirmației lui Craterios. Am avut nevoie de un amănunt ciudat. Din sala din mijloc, se auzeau strigăte. M-am dus acolo și am văzut că tinerii își băteau joc de un bătrân, mai bine zis de un schelet cu pielea atârând, care intra în bazinul cu dale albastre de Creta. Corpul lui era plin de răni vechi, purulente.

Tinerii îi strigau să iasă, spunându-i că spurcă apa cu rănilor lui nevindecate, dar centurionul veteran, prea ocupat să înainteze în apa rece, nici măcar nu-i auzea.

Atunci, o imagine mi-a revenit în minte, o scenă care nu-mi spusese nimic în urmă cu câteva zile, dar pe care o simțeam acum ca pe o lovitură primită drept în stomac: când am fost la casa lui Iosif din Arimateea, am văzut un bărbat înalt, palid, rănit, în jurul căruia se înghesuiau slujnicele... Și dacă era leșua? Leșua convalescent, pe care nici oamenii lui Caiafa, nici eu nu l-am recunoscut pentru că, evident, noi căutam un mort?

Am plecat de la terme pentru a reflecta și iată, dragă frate, ceea ce pot să-ți dezvălui în urma anchetei.

Leșua trăiește. Vorbește. Umblă. Respiră ca mine și ca tine, pentru că nu a murit.

Să revenim la ziua răstignirii. Trimit trei condamnați, doi tâlhari și un nazarinean, pe Muntele Golgotei, pe la amiază. Leșua e ultimul care a fost urcat pe cruce; a fost bătut în cuie la o jumătate de oră de la amiază. După cinci ore, Iosif din Arimateea a venit la palat să mă anunțe că leșua e mort, deci putea fi îngropat. Îmi convenea, pentru că trei zile înaintea Paștilor evreiești nu e permis să expui mortul. L-am trimis pe Burus să se încredințeze că leșua era mort. El mi-a confirmat. Terminăm și cu cei doi tâlhari și îi las să-i coboare de pe cruce ca să fie îngropați.

Însă medicul meu spune clar: un om nu moare atât de repede. Sertorius mi-a explicat că un crucificat nu moare din cauza rănilor, oricât ar fi de dureroase, nici din cauza sângelui pierdut atunci când e bătut în cuie pe cruce. Răstignirea nu e o execuție, ci un supliciu. Condamnatul moare încetul cu încetul. Juriștii noștri au propus această tehnică pentru că o lungă agonie îi

dă timp tâlharului să-și judece faptele. După Sertorius, căruia îi plac comparațiile, crucificarea are virtuți superioare față de lapidarea practică de iudei. Desigur, a arunca cu pietre în condamnați le permite oamenilor simpli să-și împlinescă răzbunarea, să-și astâmpere pofta de a ucide, lucru folositor, dar totul se termină prea repede, o piatră care țintește craniul duce repede la moarte. Crucificarea e mai bună decât arderea pe rug a bărbatului vinovat de adulter cu mama nevestei, mai bună decât plumbul topit turnat pe gât, chiar dacă asta permite conservarea cadavrului și expunerea lui. Răstignirea, după părerea experților noștri, are trei avantaje: prelungește suferința, omoară, oferă un spectacol care înspăimântă mulțimea, descurajând-o să se ridice contra puterii. Sertorius nu înceta să facă elogiul virtuților ei simbolice: când pedepsești un tâlhar, îi bați cuie în mâinile cu care a furat și în picioarele cu care își lua tălpășița. Pe scurt, crucificarea nu e de la evrei, ci de la romani.

Din ce cauză moare un răstignit? Din cauza asfixiei. Greutatea corpului său apasă atât de tare asupra brațelor încât îi apasă toracele și îi paralizează mușchii. Corpul se contractă, nu mai poate respira și omul se sufocă încet.

— Cât durează asfixierea?

— Greu de spus... Depinde de hemoragie, de mărimea plăgilor, de căldura soarelui care îl lovește în moalele capului... Anumiți plămâni și unele capete se congestionează mai repede... În fine, putem spune că unui crucificat îi trebuie vreo trei zile pentru a muri.

— Trei zile?

— Se zice că osândiții mai robuști horcăie și zece zile până să-și dea sufletul, dar astea sunt cazuri rare.

— Cinci ore pe cruce nu sunt deci de-ajuns?

— E prea puțin. Au existat crucificați care au scăpat după o zi întreagă pe cruce, s-au vindecat, în scurt timp erau sănătoși, rămânând doar cu sechele. De aceea s-a recurs la zdrobirea tibiei.

Medicul a scotocit printre lucrurile sale și mi-a arătat un corp de ceară înălțat pe cruce. Era o machetă nu mai mare ca fluierul piciorului meu. Sertorius a agățat-o într-un cui, pe perete, apoi a luat o secure.

— Uită-te la acest mulaj pe care l-am făcut pentru lecțiile mele.

Datorită sprijinului pe picioarele bătute în cuie, crucificatul nu se lasă cu toată greutatea corpului pe brațe. Cât mai are putere, se sprijină pe picioare și mai poate să respire. Dacă vrei să-l faci să moară repede, îi zdrobești fluierul picioarelor.

Dintr-o lovitură, a zdrobit picioarele modelului. Marioneta s-a lăsat în jos, susținută numai de mâinile bătute în cuie.

— Sufocarea se produce repede. Tibia se zdrobește înainte de a scoate cuiele.

L-am chemat pe Burus, centurionul trimis să verifice. El mi-a raportat că a zdrobit picioarele celor doi tâlhari, care trăiau încă și înjurau, dar nu și picioarele lui leșua, pentru că era deja mort.

— Cum puteai să fii sigur?

— L-au înfipt lancea în inimă și nu s-a mișcat.

— Dacă era doar leșinat, tot nu s-ar fi mișcat.

— Desigur, dar lancea a fost înfiptă adânc. Destul ca să-și dea sufletul. Sertorius, ca și mine, se arăta sceptic. Nu orice rană de acest fel e mortală, am făcut destule războaie ca să știm asta.

L-am chemat în fața medicului pe soldatul care i-a dat lovitura, un massilian mărunțel, vânjos, cu sprâncene stufoase îmbinate într-o linie continuă deasupra ochilor.

— Poți să ne arăți cum ai făcut?

Omul a luat lancea, s-a apropiat de manechin și l-a lovit în piept. Ceara opunea rezistență, dar soldatul, prins în joc, a înfipt-o zdravăn.

A scos un suspin de mulțumire.

— A intrat mai ușor, dar cam așa am făcut. L-am lovit în inimă. M-am întors către doctor.

— Ce crezi?

— Mai întâi, cred că inima e în partea cealaltă.

Am izbucnit în hohote de râs. Cu fiecare hohot, durerile zilelor trecute mă părăseau. Cu cât râdeam, cu atât mă simțeam mai ușurat.

Massilianul, nemulțumit, strângea pumnii; când se încrunta, avea o față și mai tâmpă; avea o frunte mai îngustă decât o maimuță.

— Dar mă pricep să recunosc un mort!

— A, da? A zis medicul cu dispreț. Cum? Chiar eu mă pot înșela, dacă nu fac un examen complet.

— Am înfipt lancea strașnic. Și adânc. Dovada e că a curs sânge amestecat cu apă. A țâșnit.

— A țâșnit? A întrebat medicul. Ei bine, un cadavru nu sângerează. Se prelinge un sânge gros de culoare brună, se prelinge, nu țâșnește! Putem fi siguri că răstignitul nu era mort, când ai verificat.

— Dar lovitura mea l-ar fi terminat!

— O lovitură de lance nu ajunge. Spune mai bine cum era când l-ai coborât de pe cruce? Era cald? Călduț? Rece? Era încă moale sau era deja țeapăn?

Massilianul era stacojiu la față, cu ochii în pământ. Am luat locul doctorului, cerându-i să răspundă fără întârziere.

— Ei bine... Adică... Era greu să ne dăm seama, pentru că trebuia să-i coborâm de pe cruce pe ceilalți doi...

— Ce? Nu oamenii mei i-au coborât pe condamnați?

— Cei doi de la margine nu aveau pe nimeni. Dar la cel din mijloc, la nazarinean, era multă lume care voia să se ocupe de el... Chiar omul care a venit să te vadă...

— Losif din Arimateea!

— Da, atunci, fiind grăbiți...

Nu pot să-ți spun, dragul meu frate, dacă eram firișor sau dacă mă simțeam ușurat. Supărat la culme, l-am închis pe legionar în fortul Antonia: pretorul trebuie să pedepsească orice delăsare. Dar aș îngădui mai ușor pierderea autorității decât a rațiunii; scăpasem de o povară, am priceput. De altfel, când ceilalți soldați au confirmat faptul că nu s-au atins de nazarinean,

unul dintre ei a protestat, vrând să se laude cu meritele sale, făcându-mă astfel să mă dumiresc:

— Noi am dat jos de pe cruce doi, iar evreii numai unul. Se vedea că nu prea știau cum. De trei ori au încercat să scoată pironul din picior. Noi știm cum trebuie să ne purtăm cu un cadavru, știm prea bine. Ei se purtau cu mortul ca și cum acesta ar mai fi putut simți ceva.

Îmi dau seama în seara asta că am un dușman în Palestina, un dușman pe care nu l-am bănuțit, care ne duce de nas, pe Caiafa, pe mine, tot sinedriul, pe ucenicii lui leșua și, poate, pe leșua însuși: e vorba de Iosif din Arimateea.

El prevede și încurcă toate piste. Știind că în cele trei zile de Paști nu se permite expunerea unui răstignit, a ticluit un plan ingenios: leșua, prins noaptea în ajun, judecat, condamnat, nu avea timp să moară pe cruce! Pe drumul supliciului, trebuia să-i poarte cineva crucea ca să-i cruțe forțele, un complice care să-i șoptească planul la ureche. Cinci ore mai târziu, leșua pare mort, iar Iosif vine iute la palat să-mi aducă vestea. Ajutat de complicitățile săi eliberează muribundul, îl poartă cu grijă în propriul său mormânt, le dă de băut gărzilor lui Caiafa ca să ațipească, iar noaptea recuperează rănitul. Îngrijește timp de trei zile, ascunzându-l printre servitorii lui. Apoi îl face să reapară, întotdeauna apariții scurte, pentru că suferindul e încă slăbit.

Iosif se teme ca nu cumva nazarineanul să moară. În aceste zile, el își înmulțește aparițiile apoi, precaut și spre a-l învălui în mister, se hotărăște să-l ascundă în Galileea. Pentru că nazarineanul se simte rău, Iosif lansează zvonul că leșua o să apară pentru ultima oară, înainte de a se înălța în împărăția Tatălui său.

Dacă nu voi fi mai viclean ca el, Iosif va face să triumfe ideea că leșua e Mesia. Dacă, în zilele care vor veni, zvonul învierii se va răspândi, fața lumii se va schimba, toate celelalte religii vor fi la pământ și filosofia ebraică va fi cea care va acoperi mărire și țările cu ceața sa.

În această noapte, oamenii mei vor străbate Palestina pentru a pune mâna pe Iosif și pe complicele său, leșua. Ceea ce credeam că nu era decât o mică afacere galileeană ar putea deveni un complot împotriva lumii întregi și o lovitură dată ideii că omenirea își croiește drum singură.

Fii sigur, fratele tău și-a venit în fire. Sunt nerăbdător să-ți confirm acest lucru. Până atunci, rămâi sănătos.

De la Pilat către dragul său frate

— Acum înțeleg de ce Roma stăpânește lumea.

Aceasta a fost concluzia lui Caiafa, când i-am înșirat deducțiile mele. Apoi am ciocnit împreună, uniți de fericirea de a fi dezlegat enigma. După câteva pahare, ajutați de vinul de Lesbos, am râs de capcana întinsă de Iosif: leșua își rade barba, deci e de nerecunoscut, e îngrijit de femei, iar noi căutăm un cadavru; leșua, drămuindu-și forțele, se arată scurt, dând acestor apariții un caracter de miracol. Ne amuza mai ales un amănunt al acestei mașinații: giulgiurile lăsate în mormânt; când a venit să recupereze rănitul din falsul lăcaș al eternității, Iosif i-a cerut să se îmbrace, ca să nu fie recunoscut pe străzile Ierusalimului; tot atunci și-a dat seama că oamenii naivi, găsind în mormânt lucrurile pământești aparținând nazarineanului, vor

ajunge cu atât mai ușor la concluzia că magul a dispărut, înălțându-se la ceruri.

Primul grup de soldați s-a întors de la ferma lui Iosif și ne-a anunțat fuga lui. A lăsat casa goală și vitele și viile în grija a trei femei neputincioase. Acestea, speriate bine de oamenii mei, au sfârșit prin a mărturisi că Iosif și ai săi au plecat la Nazaret să-l întâlnească pe leșua.

Ceilalți soldați străbat acum drumurile spre Galileea.

Asupra unui singur lucru nu m-am învoit cu Caiafa: complicitatea lui leșua. Caiafa e convins de complicitatea lui, eu nu.

Caiafa vede în leșua un impostor inteligent, oportunist, care se folosește de slăbiciunile și dorințele mulțimii. A făcut totul ca să-și atragă mulțimea de partea sa. Știe cât de mult îi apasă pe evrei respectul minuțios, de zi cu zi, al Legii: el se desprinde de supunerea strictă și spune: „Sabatul a fost făcut pentru om, iar nu omul pentru Sabat”. Știe cât de mult suferă femeile în lumea ebraică: el le flatează vorbind despre iubire. Știe că cea mai mare parte a oamenilor câștigă doar atât cât să aibă ce mânca: face atunci apologia sărăciei și îi înfierează pe cei bogați. Știe că populația Palestinei e amestecată și dezbinată: vorbește despre paternitate. Știe că omul e supus greșelii tot timpul: inventează iertarea păcatelor. Știe că evreii sunt pioși, legați de tradiții: pretinde că nu a venit pentru a distruge, ci pentru a împlini. Cunoaște bine textele sacre: se străduiește să îplinească profețiile pentru a fi recunoscut ca Mesia. Știe că, potrivit legii ebraice, dacă va fi răstignit cu trei zile înainte de Paști, trupul său nu va putea fi expus: își organizează arestarea, își grăbește condamnarea. Știe că trebuie să-și precupețească forțele pentru a rezista câteva ore pe cruce: se preface că leșină, un trecător îi poartă crucea. Știe că va fi dat jos de pe cruce înainte de a se însera: se preface mort. El a vestit înainte că în trei zile va reapărea: se ascunde trei zile înainte de a se arăta. Caiafa nu a crezut niciodată în sinceritatea nazarineanului, azi crede și mai puțin.

Nu puteam să-l contrazic decât prin niște păreri. Înclinam să cred că Iosif se servea de leșua, că acesta, fără să observe, anunță de bunăcredință că trăiește. Își amintește, oare, de tot? Nu cumva el a luat leșinul său pe cruce drept un fel de moarte din care și-a revenit? În ce măsură poate fi el însuși convins că a înviat?

Ceea ce nu îndrăzneau să-i mărturisesc lui Caiafa era că adevărata rațiune de a crede în inocența lui leșua se numea Claudia. Soția mea, fiică a aristocrației romane, știe să recunoască un demagog. Leșua a liniștit-o pe Claudia, care suferea că nu avem copii; a vindecat-o de lacrimi și de sângerare; i-a adus pacea și încrederea de care mă bucur de atâtea luni. Desigur, Claudia, credulă, participă la carnavalul învierii, dar cum să rezisti la o punere în scenă atât de perfectă? Și, încă o dată, cine poate să-mi spună că leșua nu crede cu adevărat că a cunoscut moartea și apoi întruparea?

M-am suit singur în punctul cel mai înalt al fortului Antonia. Fără să le spun paznicilor mei că fac ceea ce trebuie să facă ei, scrutez orizontul, pândesc cel mai neînsemnat norișor de colb pe drum, sperând, în fiecare clipă, să zăresc escorta care mi-i va aduce pe Iosif și pe leșua.

Rămâi cu bine.

De la Pilat către dragul său Titus Aștept.

În fiecare clipă, inventez o nouă pricină care să explice întârzierea sutașilor mei: socotesc distanțele, orele de mărșăluit, oboseala cailor, popasurile și odihna necesară. Dar nerăbdarea este o sete pe care nici o justificare nu o poate stinge: aș vrea să sar de sus din fortul Antonia, să mă arunc în gol, să zbor pe deasupra Galileei. Tun și fulger împotriva oamenilor mei, mi se pare că în locul lor aș galopa fără oprire, fără întârziere, spre stâna sau spre hanul în care se ascund Iosif și leșua. Nu mai suport neajunsul de a fi strateg: să dau ordine și să aștept, într-o zădărniciie plină de neliniște, ca ordinele mele să fie aduse la îndeplinire. Aș prefera să fiu în locul unuia dintre soldații mei, chiar al celui din urmă soldat de trupă, să răscolesc tufele cu lancea, să răstorn snopii, să pipăi saltelele umplute cu paie, să sparg cuferele.

Fabian a venit să-și ia rămas-bun. Își continuă periplul. Va trece și prin Nazaret. Leșua îl intrigă încă, dar nu crede că ar putea fi omul prevestit de astrologi, căci îi lipsesc anumite semne: originea regală și nașterea sa, care nu e sub semnul Peștilor.

— Chiar dacă e urmat de sute și mii de evrei, mai mult sau mai puțin zdrențăroși, acest cerșetor nu corespunde imaginii pe care o am despre noul împărat al lumii.

Tăceam, cu ochii țintă la drumurile dinspre apus, fără să îndrăznesc să pomenesc de Claudia, nici să-i cer, în cazul în care o va întâlni, să-i spună cât de dor mi-e de ea.

Însă cred că îmi ghicise gândul.

— Te gândești la verișoara mea, Pilat?

— Da. Iubirea te face slab.

— Dimpotrivă, Pilat, iubirea te face tare.

Surprins, m-am întors spre Fabian și l-am cercetat cu luare-aminte.

Depart de a-l regăsi pe seducătorul cu ochi strălucitori, cu gura zâmbitoare, cu dinți albi și lacomi, ceva între perle și colți, am văzut un om trist, cu umerii lăsați sub greutatea unor dureri fără de nume. Pentru prima oară, Fabian nu mi trezea gelozia, ci un vag sentiment de milă. A repetat:

— Iubirea te face tare. Pilat, tu pari drept, puternic și ferm nu pentru că ești un bun înotător și un călăreț încercat, ci pentru că o iubești pe Claudia și pentru că ești iubit. Cred că asta e coloana ta vertebrală.

— Nimeni nu mi-a spus așa ceva.

— Nu spunem niciodată nimic pentru că vorbim tot timpul.

M-a surprins făgașul pe care îl lua conversația noastră, dar nu voiam să-l întrerup.

— Și tu, Fabian, nu iubești pe nimeni?

— Eu? Alerg după tot ce mișcă, dar nu mă leg de nimeni. Sunt un om sfârșit, Pilat, adică un om care nu are nici un pic de respect de sine.

Câteodată, încerc să citesc în privirea altora. Cum înfățișarea mea face să cadă la pat femeile, cad și eu odată cu ele. Îmi sting setea de iubire prin împreunare. Dar sunt incapabil să mă atașez. După câteva îmbrățișări, prefer

să merg mai departe, decât să-mi arăt inima. Prefer să-mi arăt fundul gol, nu inima. Am luat parte la toate orgiile Romei, fără să mă dezvălui o clipă. Tu, în schimb, pari tu însuși mereu. Rațiunea ta este Claudia.

Am zâmbit, ceea ce l-a făcut să plece ochii.

— Totuși, Fabian, în acest moment îți dezvălui inima.

— Deloc. Te protejezi vorbind de rău despre tine însuși, mai ales dacă găsești cuvintele potrivite: te acoperi cu ele.

Fabian a plecat. Acum când îți scriu, îl văd îndepărtându-se pe aleea de chiparoși în lumina soarelui care apune, călare pe cal, urmat de vreo zece sclavi, care îi duc bagajele, având drept paznici patru namile din Numidia. În căutarea unui împărat care nu există, va face în zadar călătoria sa în jurul mării; așteaptă de la viață ceva ce nu-i poate da și această așteptare prostească e pasiunea lui. Această așteptare, care îl împiedică să trăiască, este viața lui. De ce golesc oamenii ceea ce e plin?

Dar eu aștept, dragă frate, nechezatul cailor în curtea cea mare. Un grup de șutași s-a întors la fort. Oamenii mei se îmbrățișează bucuroși, sub ochii mei, se felicită: se pare că i-au adus pe Iosif și pe leșua!

Te las, repede! Știi de-acum esențialul. Măine o să-ți scriu amănuntele. Până atunci, rămâi sănătos.

Am asistat la comedia cea mai nedemnă care putea fi jucată. Am fost atât de furios că au putut să-și bată joc de mine până într-atât, să mă ia drept imbecil, încât o clipă am simțit nevoia să ucid. Nu știu ce m-a reținut în ultima clipă, poate simțul ridicolului; sau lehamitea, fericita paralizie pe care o dă disprețul față de un spectacol dezonorant.

Oamenii mei l-au adus numai pe Iosif din Arimateea, leșua își vede de drum. Precaut, Burus îi arestase pe toți cei pe care îi găsisese în preajma lui Iosif, dar niciunul nu era leșua.

Am pus să aprindă torțele în pretoriu și l-am luat la întrebări pe Iosif din Arimateea.

— Unde-i leșua?

— Nu știu.

— Unde l-ai ascuns?

— Nu l-am ascuns. Nu știu unde e. Și eu îl caut.

Ca să nu mai pierd timpul, i-am ars o palmă bătrânului Iosif Apoi, învârtindu-mă în jurul lui, între cele cinci torțe care pâlpâiau, lăsând fum, sfârâind și aruncând o lumină gălbuie, i-am cerut să termine cu prefăcătorii și i-am explicat tot ce înțelesesem până atunci.

Iosif mă asculta, ținându-se drept pe picioarele lui subțiri, bătrâne, care se vedeau pe sub mantia de pânză maronie, murdară și prăfuită.

Întinzând mâna înainte, nega totul.

— Iți jur, Pilat, leșua a murit pe cruce, eu am depus un mort în mormântul meu.

— Firește, nu mă aștept să te dezici. Vrei să juri acum, în fața mea, că a înviat?

— Nu, n-aș putea să jur, pentru că nu l-am mai văzut.

Din ochii lui, străbătuți de vinișoare roșii, curgeau două șiruri de lacrimi pe obraji brăzdați, pierzându-se în barba încleiată.

— S-a arătat multor oameni, numai mie nu. Nu e drept, după toate câte am făcut pentru el.

Nemaiputând să se stăpânească, plângea în hohote, umerii i se scuturau de emoție.

— L-am îngrijit până în clipa de pe urmă, și el li se arată necunoscuților și celor care l-au vândut.

S-a lăsat la pământ, lungindu-se cu brațele în cruce, cu fața lipită de dalele reci ca gheața.

— O, Doamne, iartă cuvintele mele. Mi-e rușine! Dar nu m-am putut împiedica să fiu gelos! Da! Gelos! Muream de gelozie! Lartă-mă!

M-am dat înapoi scârbit. Aș fi putut să-lucid pe Iosif, ca să-l fac să tacă, să nu mă ia drept un cretin, să recunoască complotul pus la cale de el.

Minciunile celor vinovați sunt un țipăt strident, care insultă spiritul judecătorilor, care zgârie urechile, ca guițatul zadarnic al porcului dus la tăiere.

Am cerut să fie luat bătrânul și închis. Acum oamenii mei îl caută pe leșua. Fără protecția lui Iosif, fără rețeaua lui, fără puterea lui, fără servitorii săi, nazarineanul nu va putea să rămână ascuns multă vreme. Ne mai trebuie puțină răbdare, acest cuvânt ușor de pronunțat, această virtute greu de câștigat.

Ezit să scriu raportul către Tiberius. De la cea dintâi bănuială, trebuia să-l fi înștiințat despre pericolul unei revolte a populației pe care o reprezenta afacerea leșua. Dar, cu fiecare zi, credeam că dezleg ițele afacerii, că stăpânesc mai bine situația. Nu o să trimit raportul la Roma decât când afacerea va fi rezolvată, căci nu trebuie să trimit decât rezultatul lucrului meu, nu eforturile depuse, cu atât mai puțin neliniștile mele. Pentru aceste sentimente contradictorii, tu ești, dragă frate, singurul meu confident. Sper ca, în ciuda sentimentelor apăsătoare pe care ți le trimit în fiecare zi, tu să rămâi sănătos.

De la Pilat către dragul său Titus îți scrie un om rănit.

Nu mă întreba unde am fost rănit, dragă frate, evident nu la mâna dreaptă, care rotunjește literele; nici la stânga, care ține pergamentul desfășurat pe masă; nici la picioarele care mă susțin, pentru că scriu stând în picioare. O lovitură la cap? În pânțele? Aș fi vrut așa ceva, o rană care sângerează, care se cicatrizează, care se vindecă.

Zorile vesteau o zi senină. Am dormit și eu puțin și cântarul cocoșului a surprins un Pilat odihnit. Mă uitam la cerul albind curat, cerul asupra căruia timpul nu are nici o putere, în ciuda a tot ceea ce se întâmplă aici. În curte, la grajduri, se adăpau caii, porțile străluceau, fortul Antonia revenea la viață.

Un sclav eliberat a venit să mă anunțe că doctorul meu vrea să mă vadă. L-am răspuns că o să mă duc eu la el.

Acolo, de cum am ajuns, ras proaspăt, parfumat, aranjat, mă aștepta prima lovitură a zilei.

Sertorius tocmai examina viscerele unei găște.

— Ghicești în măruntaie? L-am întrebat eu înveselit.

— Nu, încerc să înțeleg digestia.

Sertorius și-a șters mâinile, dar continua să și le frece preocupat, deși erau curate. M-am așezat pe un scăunel, rugându-l să vorbească.

— Știind că ești interesat de răstignirea nazarineanului, am continuat să studiez cazul și am reluat, unul câte unul, toate elementele, slujindu-mă de martori. Din nefericire, acest lucru mă face să revin asupra diagnosticului.

— Ce vrei să spui?

— Că e foarte posibil, foarte posibil ca nazarineanul să fi murit pe cruce.

Se scărpină în cap, de parcă scrupulele pe care și le făcea îi provocau mâncărimi.

— La început nu am avut toate datele la îndemână, ceea ce m-a făcut să supraestimez sănătatea nazarineanului. Mai întâi de toate, el ținea post de patruzeci și opt de ore, ceea ce îl slăbea. Apoi, în noaptea când a fost prins pe Muntele Măslinilor, fruntea sa transpira sânge, un fenomen deja notat de Timocrate, un confrate grec, pentru care această transpirație se datorează unei boli foarte grave. Am ajuns la concluzia că, înainte de judecata sa, nazarineanul nu era sănătos. Mai mult, nu mi s-a spus că omul a fost torturat și biciuit înainte de a urca pe Golgota.

— Nu se moare biciuit! Am protestat eu.

— Ba da! S-a mai văzut! Tâlharul pierde mult sânge, mușchii îi sunt sfâșiați. Centurionii tăi mi-au confirmat, de altfel, că de obicei ei biciuiesc răstigniții ca să moară mai repede.

— N-am pus să-l biciuiască pe leșua ca să moară, ci pentru a-i salva viața. Credeam că era destul ca să dau satisfacție mulțimii.

— Medical, rezidatul e același. Nazarineanul s-a dovedit neputincios să poarte crucea pe umăr până pe Muntele Căpățâniei, a trebuit ca un trecător să o facă în locul lui. Legionarii tăi au acceptat propunerea acestui evreu pentru că se temeau că nu va ajunge în viață la locul supliciului. Această stare, plus hemoragia, plus câteva ore de asfixie pe cruce, a fost de ajuns ca sași dea sufletul.

— Dar sângele? Sângele care a țâșnit, când soldatul a înfipt lancea? Sângele deja îngroșat nu țâșnește dintr-un leș!

— Păi tocmai asta e, am acum informații care mă fac să pun un alt diagnostic. După loanan, ucenicul cel tânăr, și după soldații aflați la picioarele crucii, ceea ce a țâșnit din corp era un amestec de sânge și apă. Acest lucru arată că vârful suliței a atins pleura, o pungă care conține un lichid străveziu. Sulița care a găurit-o a lacut să iasă puțin sânge care a colorat lichidul pleural, chiar dacă trupul era deja fără viață. Presupunând că omul era pe moarte, iar nu mort, distrugerea pleurei era destul ca să-l termine. De fapt, astăzi, ținând cont de toate acestea, mă văd obligat să conchid că, nouăzeci și nouă la sută, nazarineanul era mort când l-au dat jos de pe cruce.

— Prea bine, Sertorius. Atunci cum îți explici că astăzi trăiește, vorbește și umblă? Datorită învierii sale?

— Ideea învierii nu face parte din arsenalul meu medical.

— Deci, dacă învierea mi se pare imposibilă înseamnă că, în ciuda celor nouăzeci și nouă la sută, el n-a murit, de vreme ce trăiește acum.

L-am părăsit pe medicul meu, fără să-i mai arunc nici o privire și nici un cuvânt. El scăpase de grijile pe care și le făcuse, dar pe mine nu m-a convins, reușise doar să mă indispuină.

Am fost anunțat că Iosif din Arimateea dorea să facă mărturisiri. M-am înveselit: în fine, aveam să punem mâna pe leșua.

L-am găsit pe Iosif într-o stare de calm ciudat. Mi-a zâmbit când m-a văzut. M-a anunțat că vrea să dezvăluie tot adevărul, dar punea o condiție: să ne ducem la cimitir.

Nu-mi imaginam nici o capcană, nici un vicleșug. Privirea îi era senină, bătrânul respira liniștit, ca un om care vrea să scape de tainele care îl apasă. L-am făcut pe voie.

Însoțit de o gardă restrânsă, am ajuns la mormântul lui leșua.

— Ei bine, vorbește, Iosif.

— Să intrăm în mormânt. Acolo o să-ți arăt două lucruri. Am făcut un semn oamenilor mei să dea piatra la o parte.

De ce să-mi fie teamă? Poate că Iosif voia să-mi arate o trapă, un coridor secret care i-a permis lui leșua să se ascundă sau să fugă. Eram tare curios.

Mâna bătrână a lui Iosif m-a prins de braț și am intrat în vestibul. Îi era mai frică decât mie.

De acolo, a cerut să pună la loc piatra. Oamenii mei șovăiau. Am dat ordin să o facă. Opintiri, icnete, înjurături, apoi lumina a dispărut. Eram singuri în mormântul închis.

Iosif m-a condus orbecăind în camera mortuară și mi-a zis să mă așez. Un miros proaspăt, stăruitor, a năvălit în întuneric.

M-am sprijinit de piatra rece pentru a asculta mărturia lui Iosif.

— Nu mi-am închipuit că poate să miroasă atât de bine într-un mormânt.

— Nu-i așa? Sunt aici o sută de livre de mirt și aloe, un dar de la Nicodim, pe care îl cunoști, fără îndoială, un cărturar al Legii. A adus ofrandele în după-amiaza răstignirii.

— Ei bine, Iosif, vorbește, te ascult. Iosif nu răspundea.

— Ce vrei să-mi arăți?

Iosif tăcea chitic.

Să fi fost fi-igul? Umezeala? Clausturarea? Am început să simt un fel de greață.

— Iosif, spune, de ce ne-ai făcut să venim până aici?

— Vreau să te conving că leșua era mort.

Iosif vorbea cu un glas stins, respira greu. Inima îmi bătea nebunește și simțeam nevoia de aer curat.

— Atunci spune iute! Mirosul ăsta e insuportabil! Nu mai pot sta multă vreme.

Mi-am trecut mâna peste frunte și am descoperit că era lac de sudoare, deși tremuram de frig. Ce se întâmpla?

— Losif, destul! Ce facem aici?

— Poți să afli singur...

Glusul lui era slab, horcăia, gata să-și dea duhul. Apoi am auzit un zgomot surd, de corp în cădere.

M-am ridicat. Am simțit un trup cald și inert la picioarele mele. Am trecut peste el și am urlat la oamenii mei, de sub peretele de stâncă, să deschidă.

Fără să aștept răspunsul, m-am apropiat de unica rază de lumină ca să respir un aer mai curat, apoi, gata să mă prăbușesc, am strigat iar. Nu mai auzeam nimic și simțeam că lumea din afară era tot atât de surdă la chemarea mea. Căzusem într-o capcană. Strigam, strigam, strigam...

În fine, raza de lumină a crescut, piatra se dădea la o parte, auzeam cântecul păsărilor, înjurăturile oamenilor mei. Am văzut soarele luminând livada înflorită. Am sărit din mormânt și am căzut în iarbă.

Oamenii mei au coborât să-l caute pe losif, care căzuse leșinat la picioarele mele, și l-au întins pe iarbă lângă mine. Ne-au stropit cu apă.

Venindu-mi în fire, mi-am zis că nicicând soldații nu s-au arătat atât de zeloși. Pe fețele lor de plebei neliniștea lăcea loc zâmbetului.

Lui losif i-a trebuit mai mult timp ca să-și revină. Într-un târziu, ochii săi de un albastru spălăcit de vreme s-au deschis către cer. S-a întors spre mine.

— Acum, ai priceput?

Pricepusem. Aromele depuse în cavou, mirt și aloe, creau o atmosferă sufocantă, otrăvitoare. Leșua, muribund ori sănătos, nu ar fi putut supraviețui în acest lăcaș.

Oamenii mei ne-au ridicat și ne-au așezat lângă fântână, la umbra unui smochin.

Nu credeam în spusele lui losif Cine putea să-mi demonstreze că ofrandele n-au fost puse în mormântul lui leșua după ce el nu mai era acolo? În clipa în care l-au scos de acolo?

Losif citea îndoielile pe chipul meu.

— Te asigur că Nicodim a pus ofrandele înainte de a depune cadavrul.

Nu eram convins. Era o dovadă prea simplă. Treceam de la o dovadă la alta. Ce poate fi mai fragil decât o dovadă? Cum să crezi în evreii care voiau să vadă de la bun început în leșua pe Mesia?

Losif mi-a zâmbit și a căutat ceva în faldurile mantiei. A scos un pergament legat cu o panglică, bine cunoscută mie, cu care era legată o rămurică de mimoză înflorită.

M-am înfiorat.

Claudia Procula îi încredințase lui acest mesaj către mine.

— Pe cine să crezi? Pe cine să nu crezi? Bunul meu Pilat, eu știu că tu nu ascuți decât de o singură persoană. Citește deci.

Am derulat misiva.

„Pilat, La picioarele crucii, se aflau patru femei înfășurate în voaluri. Miriam din Nazaret, mama lui. Miriam din Magdala, fosta curtezană față de care leșua se arăta blând pentru bunătatea și inteligența ei, Salomeea. Cea de-a patra femeie era soția ta, Pilat. Nu am îndrăznit să dezvălui acest lucru

nici ție, nici altora: mă ascundeam sub multe văluri de mătase astfel încât nimeni, în afară de însoțitoarele mele, să nu mă recunoască. Când am învăluit în giulgiuri trupul țeapăn și înghețat, am văzut că leșua murise în seara aceea. Eu însămi am plâns amarnic. Eram neștiutoare. Nu am crezut destul în el. Acum s-a făcut lumină. Vino repede la mine, pe drumul spre Nazaret. Te iubesc.

A ta Claudia.”

De la Pilat către dragul său frate.

Au trecut două zile, fără să-ți scriu.

Am fost departe de toate, departe chiar de propriul meu spirit.

Frânturi de gânduri îmi treceau prin cap, dar fără să se închege într-un raționament. Frunze veștede răscolite de vânt.

Sunt mut și surd. Față de toate câte mi se raportează, mi se descriu, mi se cer, nu arăt decât indiferență. Cunoșteam nepăsarea celor blazați, a celor pe care nimic nu-i poate surprinde, nu-mi era străin acest fel de nepăsare de care eram cuprins, indiferența celui care, surprins, nu mai suportă nici un fel de surpriză. Lumea mi se părea periculoasă, preferam să mă retrag într-o carapace.

Nu mă simt atras de acest mister astăzi că afacerea leșua nu e doar o enigmă, e un mister. Nimic mai dătător de speranță ca o enigmă: e o problemă care își așteaptă soluția. Nimic mai neliniștitor ca un mister: e o problemă fără soluție. Te pune pe gânduri, îți stârnește imaginația... Or eu nu vreau să cad pe gânduri. Eu vreau să cunosc, să știu... Restul nu mă interesează.

Craterios a venit să ia masa la prânz cu mine. Mânca atât de lacom și de neîngrijit, că bucatele îi ajungeau și pe picioare.

Când a început să-mi vorbească de leșua, i-am cerut să schimbe subiectul. A rănit și s-a așezat pe masa mea de lucru, cu picioarele larg desfăcute.

— Ba da, ba da, țineam să-ți spun că m-a interesat prima oară când Claudia Procula - ce femeie deosebită, unde e acum? Într-adevăr nu o meriți - mi-a reprodus cuvintele lui. Dar în cele din urmă m-a dezamăgit. Noi, ceilalți filosofi cinici, căutăm să luptăm împotriva suferințelor; însă am senzația că leșua exaltă suferințele, vede măreție în ele, le consideră o ispășire. De fapt, nu-i pasă deloc de fericirea pământeană, vorbește despre fericirea care va să vie, într-o împărăție fără de sfârșit, dincolo de moarte. Acest lucru mi se pare caraghios și irațional! Il bănuiesc pe leșua că joacă mai mult rolul îngerului decât al omului. În loc să se supună, ca maestrul nostru Diogene, legilor naturii, el încearcă să ne prefacă natura în spirit. Îmbătându-se de mister, ne arată un zeu așezat dincolo de nori, depășind limitele adevăratei filosofii. Mai ales când se referă la iubire. Am fost șocat. E prima oară că aud un filosof vorbind despre iubire. Ce eroare gravă! Nu putem fonda nimic pe iubire. Iubirea scapă legilor filosofice. Iubirea nu e un concept la care se ajunge prin raționament sau prin analiză. Nu cred că leșua poate construi ceva bizuindu-se pe ea.

Pentru prima oară, m-am prins în jocul de-a răspunsul, fiindcă afirmațiile sforăitoare ale lui Craterios mă înfuriau.

— Dar poate că tocmai asta e interesant! Vorbește despre iubire! Când văd încotro te duce rațiunea singură, nu înțeleg cum ai putea avea un motiv de mândrie, nu-i așa?

— Pilat, ce te-a apucat?

— Mă obosești Craterios, nu ești decât un impostor! Treci drept un înțelept, dar niciodată nu ai întins mâna nimănui, n-ai dat niciodată o lețcaie cuiva, n-ai adus mângâiere nimănui. Vorbești, vorbești, și faptele tale se rezumă la zgomotul pe care îl faci în jurul tău! Nu te interesează decât să-i șochezi pe ceilalți cu raționamentele tale, prin care îți arăți ție măsura inteligenței. Ești un vanitos! Ești Atena! Ești Roma! Nu te gândești decât la tine, nu vorbești decât de tine, nu ești nimic altceva decât o bășică umflată!

Craterios a sărit de pe masă și a tras un vânt.

— În sfârșit, sunt mulțumit că ieși din rezerva ta, Pilat: aveam impresia că ești mort.

— Craterios, nu te prefac că ești stăpân pe situație, știi că ai darul de a-mi stârni mânia! Dacă vorbești de leșua, răspunde la singura întrebare care poate fi pusă în legătură cu el: e adevărat că a înviat, sau nu?

Craterios mi-a pus laba lui pe frunte.

— Bietul meu Pilat, ești de atâta amar de vreme în Palestina: te-a bătut soarele în cap.

— A înviat, sau nu a înviat? Este un înțelept, sau e Fiul lui Dumnezeu? Este sau nu este Mesia?

Urlam, era cât pe ce să izbucnesc în plâns, nu mă mai puteam stăpâni. Craterios a răspuns, scărpinându-și testiculul stâng:

— Nimeni nu a înviat niciodată. Nu m-am putut împiedica să nu mârâi:

— Cum poți să știi dinainte ce e adevărat și ce nu? Ce e posibil și ce nu? Crezi că poți ști tot despre toate câte sunt pe lume? Înainte să te naști, cine și-ar fi putut închipui că va exista un individ atât de scârbos și bun de nimic precum Craterios?

Și am ieșit din încăpere, fără să întorc capul spre filosoful copilăriei noastre.

Mi-am pregătit o boccea pentru drum; am făcut rost de o mantie de pelerin; de cum termin scrisoarea asta, plec în căutarea Claudiei pe drumul spre Nazaret.

Nu știi dacă îți voi putea scrie. O să mă străduiesc să-ți scriu de cum o să trag la un han. Nu știi dacă mă duc la întâlnirea cu cineva, dar un lucru e sigur: mă duc.

Rămâi cu bine.

Sunt și eu unul dintre cei care umblă.

Până acum n-am dat de Claudia și nici nu am vreo veste despre ea. Zilnic, drumurile sunt din ce în ce mai pline de oameni care vor toți să-l vadă pe galileean.

În satele prin care trecem, pelerinii se opresc la fântână și repetă fară încetare aceeași poveste: leșua li s-a arătat celor unsprezece ucenici. Odată,

pe când se aflau la masă, ucenicii l-au luat drept cerșetor și, ca să facă o milostenie, l-au pofțit să mănânce cu ei; sărmanul s-a așezat la masă, a rupt pâinea și a împărțit-o cu ei; atunci ochii li s-au deschis și l-au recunoscut.

Hangiii, luați pe nepregătite de atât omenet, nu au odăi destule și sunt nevoiți să aștearnă saltele în curte. Eu prefer să dorm mai încolo, pe câmp, sub stelele mute, ca să nu mă bage nimeni în seamă.

Pe curând. Rămâi cu bine.

Nimic nou, dragul meu frate, în afară de barba care crește, ajutându-mă să trec neobservat. Dar nu mă amăgesc că arăt a evreu: dincolo de picioarele cu pielea lucioasă, de roman, fiecare neam lasă o urmă de neșters pe trăsăturile feței; gura și dinții nasc vorba, felul de a mânca înmoaie sau usucă pielea, moravurile nasc priviri îndrăznețe sau pudice, agere sau pironite; chiar cerul sub care omul se naște schimbă culoarea ochilor. Oare durerea din ceafa vine de la faptul că stau mereu cu capul plecat, ascuns sub glugă? Ceafa mă doare, la fel și picioarele.

Când am plecat de la Ierusalim, mă credeam unic printre pelerini, dar cu fiecare zi care trece mă simt mai aproape de ceilalți. Pe drumul pietros din Galileea nu se tocesc numai tălpile sandalelor mele, ci și sentimentul că sunt unic. Ceva mă face să simt o apropiere de însoțitorii mei, nu știu ce anume... Poate mersul, setea, încercarea. Sau pur și simplu oboseala.

Rămâi sănătos.

Merg.

Sunt clipe în care nu sunt nici măcar sigur că trebuie să mă întâlnesc cu cineva și atunci mă gândesc la scrisoarea Claudiei, ca să prind puteri. Sunt sigur că se întâmplă la fel cu ceilalți pelerini. Încotro se duc? Nu știu; acolo unde va vrea să se arate leșua. De ce merg într-acolo? Nu știu nici atât; sunt împinși de ceva nelămurit, de o sete a sufletului care ar vrea să se adape de la izvorul cel adevărat. Au fost pofțiți acolo? Fiecare în parte nu, fiindcă mesajul lui leșua se adresează tuturor; numai credința îi spune fiecăruia dacă are sau nu dreptul de a fi acolo.

Ciudată cohortă care răscolește colbul drumului, gata să acopere soarele.

Azi-dimineață, când m-am oprit să-mi cercetez picioarele să văd ce mă înțepă în deget, o femeie s-a apropiat de mine.

— Lasă-mă să-ți spăl picioarele.

Înainte de a apuca să-i răspund, s-a pus în genunchi, a vărsat apă curată pe picioarele mele umflate și a început să le spele cu gesturi blânde. Pe dată, m-am simțit ușurat.

Apoi mi-a șters picioarele cu o pânză curată, mi-a scuturat sandalele pline de praf și apoi mi le-a legat. Cum stătea aplecată, nu îi vedeam decât părul negru, pieptănat cu cărare la mijloc și acoperit pe jumătate cu un voal.

— Mulțumesc, sclavă.

Și i-am întins un bănuț pentru osteneală.

A ridicat atunci ochii spre mine și am recunoscut-o pe Miriam din Magdala, curtezana de altădată, una dintre femeile care îl urmau pe leșua, poate cea dintâi căreia i s-a arătat.

— Eu nu sunt sclavă.

Zâmbea senină, deloc jignită.

— Lartă-mă dacă te-am ofensat.

— Nu mă simt ofensată. Dacă a fi sclavă înseamnă să faci bine aproapelui tău, prefer să fiu sclavă. Leșua însuși spăla picioarele ucenicilor săi. Un roman nu poate să-și închipuie un Dumnezeu care iubește atât de mult oamenii încât se pune în genunchi ca să le spele picioarele?

Fără să mai aștepte răspunsul meu, a zâmbit iar și s-a ridicat.

— Grăbește-te, Pilat, soția ta te așteaptă nerăbdătoare. Face parte dintre preafericitele cărora Domnul li s-a arătat.

— Unde-i acum? Pe ce drum să apuc?

— Nu are importanță. O vei găsi când vei fi pregătit. Știi bine că nu facem pelerinajul urmând doar acest drum, îl facem mai întâi în adâncul nostru.

Și a dispărut.

Întâlnirea la care mă duceam se adeverea. Merg acolo unde mă poartă pașii. Sper că picioarele mele sunt mai înțelepte decât mine.

Pergamentul și cerneala pe care mi le-a dat hangiul sunt pe sfârșite, așa că te las, urându-ți, dragă frate, multă sănătate.

Pelerinii vin de peste tot, așa cum râurile se varsă în fluviu, făcând să crească apele. Aceleași povești, vorbe, fapte, aceleași speranțe sunt purtate de șuvoi, trecând din gură în gură.

Pe zi ce trece, simt tot mai mult forța de temut, care poartă valurile celor ce mășăluiesc fără oprire. Această forță, care le luminează ochii, le înseninează frunțile, făcându-le picioarele neobosite, este Vestea cea Bună. Încep să pricep ce înțeleg oamenii prin ea. Ei cred că începe o lume nouă, împărăția de care vorbea leșua. Mă temeam de acest cuvânt: „împărăție”. Ca un adevărat roman pragmatic, îngrijorat și responsabil, mă gândeam la Palestina și bănuiam că leșua voia să continue lucrarea lui Irod cel Mare, să reunească cele patru teritorii, să ne alunge și să se așeze pe un tron unic. Apoi, aidoma lui Craterios, am crezut că vorbea de o împărăție imaginară, un tărâm de după moarte, ca Hadesul la greci, o promisiune de mântuire. M-am înșelat de două ori. De fapt, e vorba despre o împărăție în același timp foarte concretă și foarte abstractă: această lume se va schimba prin cuvântul lui Dumnezeu. Aparent, va fi aceeași, dar pătrunsă lăuntric de iubire. Fiecare om se va schimba lăuntric. Ca împărăția să vină, oamenii trebuie să o dorească. Dacă grăuntele cade pe un pământ neroditor, se usucă și moare. Dacă, dimpotrivă, cade pe un pământ roditor, iese la lumină și dă roade. Cuvântul lui leșua nu rodește dacă nu e primit. Mesajul de iubire al lui leșua nu se împlinește decât dacă oamenii vor să iubească.

Nu știi încă, dragă frate, ce să cred. O să supun toate astea judecării mele mai târziu. Dar îmi place faptul că acest leșua nu poate nimic fără sprijinul semenilor. Nu ca arhieriei care îi amețesc cu dogme, sau filosofii raționamentelor și avocații retoricii! Leșua nu impune, nu provoacă, nu încearcă să convingă. El cere o aplecare lăuntrică, o porțiță pe care noi o

lăsăm deschisă, ca mesajul lui să ne îndrepte spre o viață nouă. Ce blândețe neobișnuită...

Nu am vești de la Claudia. Uneori inima mea o ia razna. Nu știu cât timp le trebuie mesajelor mele ca să ajungă la tine... Fie ca ele să-ți aducă, împreună cu îndoielile și rătăcirile mele, afecțiunea mea. Rămâi cu bine.

Nimic nou.

Mă trezesc odată cu soarele și mă culc odată cu el. Intre timp, merg. Mulțimea merge spre soare-răsare, apoi spre apus, urci și coboară. Toată mișcarea asta e zadarnică, iar oboseala, nopți de nopți, ne împiedică să visăm, doar somnul ne întărește speranța. De fapt, nimeni nu știe unde se va arăta leșua. Iar eu nu știu unde mă așteaptă Claudia.

De mai multe ori, unde ne opream, am observat un pește desenat pe nisip. La început nu i-am dat atenție, dar văzând că acest desen se repetă sub aceeași formă, din pietricele, din scoici, din cochilii, am bănuț că era un semn.

Încercând să-mi ascund pe cât posibil accentul de roman, am întrebat o femeie care purta un pandantiv în formă de pește ce era acest semn.

— Cum? Nu știi? E semnul lui leșua. „Pește” în greacă se zice IHTIS, acest cuvânt dă inițialele: „Isus Hristos Fiul lui Dumnezeu Mântuitorul”. E semnul alăturării noastre.

Mă gândeam la Fabian... După el, viitorul rege al lumii pe care îl prevesteau astrologii avea o legătură cu semnul Peștilor. Fabian ar fi abandonat, oare, drumul lui leșua, dacă ar fi cunoscut acest cod secret?

Rămâi cu bine.

Nu am găsit-o încă pe Claudia, dar am găsit răspunsul la întrebarea din scrisoarea precedentă.

Stăteam pe marginea drumului cu gând să-mi fac culcușul, eram sfârșit de căldură, mi-am scos gluga, când deodată o mână m-a bătut pe umăr.

— Bunul meu Pilat, n-aș fi crezut niciodată să te văd cu barbă. Fabian, frumosul văr al Claudiei, mă contempla cu obrajii săi de roman sătul de mâncăruri alese și de femei. Fără să aștepte răspunsul, s-a lăsat pe vine în fața mea, poruncindu-le sclavilor să priponească o vreme catării pe câmpul din vecinătate.

— Ce dezamăgire! Ce mai, iartă-mă, Pilat, dar cred că Claudia ne-a pus pe un drum greșit. Un rege, acest leșua? Nu-i în stare să țină o lance, să conducă o oaste. În loc să tragă foloase de pe urma naivității poporului, se face pasăre rară, iar acum vestește apropiata lui plecare! Ce lipsă de fler! Și fraza asta, fraza asta idioată, da, da, te asigur, el a spus-o, cum sună?...

„Iubește-ți aproapele ca pe tine însuși, la fel și pe dușmani.” Absurd! Un rege e rege doar dacă are dușmani, dacă e victorios și dacă știe să se facă temut. Un rege nu iubește! Nu, hotărât, tânărul ăsta nu are nici un viitor politic.

Fabian era atât de pătruns de ceea ce spunea, încât nu încerca nici măcar să cunoască părerea mea. S-a ridicat.

— Mă duc să caut în Babilon. Oamenii de acolo au cel puțin fama de buni luptători. De la ei ar putea veni Regele vestit de prezicători.

Și-a scuturat toga, atât de convins de hotărârea sa înțeleaptă încât nu m-am mai oboșit să pomenesc descoperirea mea privind semnul Peștilor.

— La drept vorbind, Pilat, nu-mi pare rău că te văd ajuns prin locurile astea. Fără să mă amestec în ceea ce nu mă privește, ai tot interesul să împiedici răspândirea ideilor acestui evreu. Propune o morală primejdioasă, care ar putea zguduï lumea noastră, dacă va avea ecou: el pretinde că toți oamenii sunt egali. Auzi, Pilat? Îți dai seama? Nici un om nu valorează mai mult decât altul! Vasăzică el atacă sclavia! Dacă va fi ascultat, ar putea provoca o revoltă care să răstoarne ordinea, va fi un Spartacus care va reuși. Punctul slab al lui Spartacus este că el era un sclav care i-a ridicat pe sclavi, pe când acest evreu liber vorbește lumii întregi și pretinde că va zdrobi toate lanțurile care ne țin încătușați. E de temut, Pilat! Fii cu ochii pe el! Închide-l!

— L-am răstignit o dată. Ce aș putea să fac mai mult? Fabian m-a privit lung. Învârtea răspunsul meu în mintea lui, încerca să se convingă că a auzit bine și avea o lucire de dispreț în ochi. Apoi a izbucnit în râs.

— Ce tot zici, Pilat? Eu l-am întâlnit pe omul tău, nu mai departe de ieri. Nu-i prea voinic, dar se ține pe picioare. Are farmec, dar nu părea prea în largul lui.

— Ai vorbit cu el?

— Firește.

— Și atunci?

— Nu m-a prea convins.

Fabian a făcut semn oamenilor săi că vor porni iar la drum. Nu m-am putut împiedica să nu-i strig:

— Dar, Fabian, ai vorbit cu un înviat din morți!

Fabian nici măcar nu a clipit. A încălecat, uitându-se dezamăgit la mine.

— Ah, nu, Pilat, doar nu vrei să mă faci să cred că înghiți una ca asta! Ești de atâta vreme în Palestina. Cu siguranță, puterea e romană, cultura e greacă, nebunia e evreiască...

A dat pînteni calului și a dispărut.

Nu am avut nici măcar timp să-l întreb unde era Claudia. Poate că nici nu voiam să aflu de la el.

Devin tare complicat. Sau mult mai simplu? Rămâi cu bine.

Ceva plutea în aer, simțeam că mă apropii de țintă.

De dimineață, urmăream norii care începeau să lase o dâră de cerneală albăstruie pe cer, o pată care se înnegrea, se umfla, se îngrămădea, îndreptându-se spre muntele Tabor. Mulțimea, un șirag de pete maronii, șerpuia pe panta abruptă.

Trecând de primul pas al muntelui, am aflat că cei unsprezece ucenici mergeau înaintea noastră. Trebuia să ne grăbim.

Norii se încălecau pe bolta cerească, plini, gata să crape, fumegând o lumină neagră. Furtuna era pe cale să izbucnească.

Apoi o lumină mare, o sabie de oțel strălucitoare a spintecat norii și a lovit muntele. Un fulger căzuse pe vârful muntelui. Mă gândeam: prea târziu.

Picături grele se spărgeau peste noi, căzând apoi în șiroaie lungi, dese. Unii s-au adăpostit sub stânci, iar alții, printre care și eu, și-au urmat drumul.

Când am ajuns la poalele urcuşului aspru, am văzut apostolii, ieşiţi parcă din pântecele muntelui.

Cât pe-aici să nu-i mai recunosc. În loc de fricoşii care tremurau, veneau în mare grabă nişte bărbaţi puternici, vânjoşi, plesnind de sănătate, cu chipul strălucind de bucurie. Au venit la noi şi ne-au îmbrăţişat. Vorbeau toţi deodată, iute, entuziaşti, cuvintele curgeau cu uşurinţă de pe buzele lor:

— Leşua a venit la stâna unde ne adăposteam, pe când împărţeam pâinea şi vinul așa cum ne-a învățat el. Ne-a întrebat de mai multe ori dacă îl iubim: era ceva neliniştitor în întrebarea lui, ca şi cum învățătura lui avea să dispară, dacă răspunsul nostru nu era cel aşteptat. Părea mai puțin blând ca înainte, trecea de la blândețe la mânie, avea glasul tremurător, aidoma unui prieten drag care pleacă într-o lungă călătorie. Când Simon l-a asigurat, repetând de două ori că îl iubim, el ne-a arătat acolo, pe munte, oile din jurul nostru. „Pașteți oile mele. Dacă erați mai tineri vă încingeați singuri și umblați unde voiați, dar când veți îmbătrâni veți întinde mâinile voastre și altul vă va încinge și vă va duce unde vreți.” Noi nu am înțeles cuvintele sale. O să-l înțelegem, fără îndoială, într-o zi, precum vom înțelege tot ce ne-a spus, atunci când vom câștiga înțelepciune.

Apoi, i-a chemat la el pe trei dintre noi, Simon, Andrei și Ioan, cei trei care se aflau lângă el în noaptea când a fost prins pe Muntele Măslinilor, pe când își aștepta moartea. Voia ca aceia care l-au cunoscut în starea jalnică să-l ajute acum să urce muntele.

Ne-am urcat până în vârful muntelui.

Era slab leşua al nostru, slab, numai piele și os, așa cum era pe cruce, cu rănilor sângerânde. Un trup atât de subțirel, de ușor, că ne întrebam cum de mai putea să se țină pe picioare. De unde venea atâta putere? Nu din trupul său sfâșiat. Nu din trupul din care a curs apă și sânge. Nici din oasele ieșind prin piele. Acest schelet gata să se prăbușească avea forța ochilor; în ochi i se refugiase viața, o viață puternică, încăpățanată, părand plină de mânie.

La cină, leşua s-a lăsat în genunchi, rămânând astfel o vreme. Se ruga. Apoi ne-a binecuvântat. „Mergeți în toată lumea și propovăduiți Evanghelia la toată fiptura. Botezați-i în numele Tatălui meu. Învățați-i ceea ce eu v-am învățat. În limbi noi veți grăi. Dacă veți pune mâinile pe cei bolnavi, se vor vindeca. Șerpi veți lua în mână, peste cei bolnavi vă veți pune mâinile și se vor face sănătoși. Și să știți că voi fi cu voi în toate zilele, până la sfârșitul lumii.” În vreme ce ne binecuvânta iarăși, s-a depărtat de noi. S-a schimbat la față.

Veșmintele lui s-au albit.

După care am simțit prezența unor umbre. Și umbrele vorbeau. Și leşua le răspundea. Leşua zâmbea de parcă regăsise prieteni vechi.

Noi am închis ochii ca să nu ne orbească lumina, nu mai vedeam nimic. Dar aceia dintre noi care aveau auzul ascuțit i-au auzit pe Moise și pe Elia care vorbeau cu leşua. Nu înțelegeam, am apucat să auzim doar câteva cuvinte: Ierusalimul, noul legământ, plecarea lui.

Dar aceasta se pare că nu era pentru noi, căci un somn greu, ca grindina de primăvară, ne-a cuprins și ne-a trântit în iarbă.

Cât timp am rămas în această amorțeală? Cât o bătaie de aripi? Cât somnul dintr-o după-amiază de vară? Când am deschis ochii, leșua nu mai era acolo.

Deodată, cei unsprezece n-au mai spus nimic.

Tăcerea era încărcată de viziunea măreață. O emoție ne ținea legați și ne prelungea exaltarea. Era una dintre acele ore în care omul capătă încredere, ore dătătoare de curaj, de curajul de a schimba, de a reîncepe. Cerul ne părea aproape. Ploaia se oprise.

Fiecare păstra în fundul sufletului căldura celor spuse, o flacăra care îl apăra, care devenea flacăra sufletului său.

Am coborât în tăcere. Numai tăcerea putea să cuprindă ceea ce simțeam cu toții. Altfel ar fi trebuit să strigăm, să urlăm fără oprire.

Știu acum că Claudia e aproape. Că o voi îmbrățișa în curând. Deocamdată, nu pot să-ți spun mai mult. Te iubesc, dragă frate, și îți doresc sănătate.

Am regăsit-o pe Claudia.

Mă aștepta dreaptă, în mijlocul drumului, de parcă știa că trebuia să ajung acolo în clipa aceea.

Credeam că o să-i frâng oasele în brațele mele. Din fericire, a început să râdă, înainte de a-și pierde suflul în strânsoarea mea. N-am lăsat-o să vorbească ca s-o îmbrățișez încă și încă.

Când m-am oprit, iar a început să râdă.

— Arăți ca un nebun.

Ea m-a îmbrățișat la rândul său, în felul ei, ca o femeie, mai rezervată, buzele ei se ofereau și se fereau în același timp. O doream.

— Nu mai pleca Claudia.

— Nu mai plec. Tu trebuie să ai grijă de mine de acum. Am devenit mai gingașă. Port în pânțe copilul nostru.

De la Pilat către dragul său Titus lată-ne întorși la Cezareea.

Privesc marea în fiecare zi și încerc să-mi imaginez Roma, pe tine, casa copilăriei noastre și parcul cu mii de chiparoși, voi stați ascunși dincolo de orizont, neschimbați, și mă așteptați. Nu încerc să găsec scuze pentru că am încetat să-ți scriu atâtea săptămâni; nu am putut. Fii sigur, dragă frate, că te iubesc la fel, poate mai mult. În același timp, nevoia de a-ți scrie în fiecare zi a dispărut; mi-am dat seama că scriam scrisorile în primul rând pentru mine, ca să mă asigur că fac încă parte din Roma. Trimiteam gândurile mele locului unde m-am născut, ca să-mi întăresc rădăcinile, să strig că nu sunt de aici, că nu sunt din Palestina. Îți vorbeam, desigur, pentru că ești tu, dar și pentru că ești fratele meu, chipul meu, fața mea rămasă undeva pe o frescă romană.

Acum acest lucru mi se pare zadarnic. Ce însemnătate are dacă ești de aici sau de aiurea? Să te legi de o țară înseamnă să fii legat de tot ce e mai mărunț. Să fii legat de pământul tău înseamnă să te târăști. Eu vreau să merg drept. De acum, mă interesează nu ceea ce îi face pe oameni romani,

greci, egipteni, mă interesează ceea ce au frumos, generos, drept, ceea ce pot fauri spre a face lumea mai bună și mai demnă.

Pentru moment îmi fac datoria. Asigur ordinea: ameninț, supraveghez, pedepsesc. În curând, de cum copilul nostru va veni pe lume, ne vom întoarce la Roma, unde vreau să-i povestesc eu însumi lui Tiberius tot ce s-a întâmplat aici. Fără îndoială, mumia aia bătrână nu mă va asculta. Claudia e convinsă că împăratul mă va revoca și, chiar dacă altădată s-a folosit de relațiile ei pentru această promovare, acum nu-i mai pasă de asta. Pân-tecele ei se rotunjește, vorbim de leșua, ea privește viitorul cu seninătate.

Mărturisesc că sunt departe de a împărtăși calmul său. Nu pot trăi mereu la înălțimea muntelui Tabor. În cele din urmă, ce am văzut? Nimic. Ce am înțeles? Nimic.

Nu l-am întâlnit pe leșua decât o dată. Se poate numi asta întâlnirea cu el? O întâlnire e ceva hotărâtor, o poartă, o deschidere, o clipă care se întipărește în curgerea timpului, creând un înainte și un după aceea. Dacă ne gândim la toate acestea, eu nu l-am întâlnit pe leșua.

În ziua aceea mi-a fost adus un prizonier. S-a mai întâmplat de mii de ori...

Ca autoritate de care depindeau execuțiile, puteam să accept sau să refuz condamnarea la moarte cerută de tribunalul religios.

S-a mai întâmplat de mii de ori...

Judecătorii îl găseau vinovat, condamnatul se credea nevinovat. S-a mai întâmplat de mii de ori...

M-am uitat bine la el? L-am reținut trăsăturile feței?

De ce să mă fi uitat la el? Fiind în serviciul public roman, îmi făceam datoria. De ce ar fi trebuit să dau acelui moment banal o atenție deosebită?

Nu-i vedem niciodată pe ceilalți așa cum sunt. Nu avem decât puncte de vedere, trunchiate, modelate de interesele de moment. Încercăm să jucăm un rol în comedia umană, nimic altceva decât propriul rol – e oricum foarte greu. În noaptea aceea eram doi actori. Leșua juca rolul victimei, eu rolul pretorului roman, drept și nepărtinitor.

— Ești regele iudeilor?

— N-am spus niciodată asta.

— Așa zic alții, totuși.

— Cine?

— Cei care te acuză, cei care te aduc la mine, tot sinedriul.

— E nedrept. Ei zic asta, nu eu, și, ca să mă piardă, mă acuză că eu sunt cel care zice asta.

— Totuși, afirmi că vei întemeia o împărăție?

— Da. '

— Atunci?

— Împărăția mea nu-i din această lume. Părea trist, distrus că a dat greș.

Apoi și-a venit în fire și mi-a azvârlit:

— Dacă aş fi vrut să fiu rege în această lume, aş fi făcut totul ca să nu fiu prins şi nu m-aş afla aici, înaintea ta. Nu, împărăţia mea nu-i din această lume.

— Aşadar, eşti rege?

— Da, sunt rege, rege din altă lume. De acolo vin, acolo mă întorc, iar aici trebuie să o întemeiez. Am venit în Palestina ca să spun adevărul. Orice om care caută adevărul ascultă cuvintele mele.

— Ce este adevărul?

Am pus întrebarea aşa cum dai din umeri pentru a scăpa de un oaspete nepoftit. Ce este adevărul? Adevărul meu, al tău, al altora. Ca roman adevărat, format la şcoala scepticismului grec, relativizam. Orice adevăr este al celui care îl spune. Există tot atâtea adevăruri câţi oameni. Numai forţa impune cu armele sale adevărul; cu sabia, prin luptă, prin moarte, prin tortură, prin şantaj, prin frică, silind minţile să se înţeleagă, asupra unei doctrine. Adevărul este o victorie a ta, este o înfrângere a altora, mai bine zis un armistiţiu. Dar adevărul nu e niciodată unul singur; de aceea el nu există.

— Ce este adevărul?

Am zis asta mai mult pentru mine decât pentru el. M-am liniştit. Spre marea mea surpriză, acest evreu m-a auzit prea bine şi a început să tremure. Eram surprins. Acest om se îndoia.

De obicei, fanaticii înlătură îndoiala, vorbind sus şi tare despre credinţa lor. În schimb, leşua îşi puneă întrebări, părând că se teme că apucase pe un drum greşit, întrebându-se dacă nu cumva am dreptate...

Apoi, stăpânindu-şi fiorul care îl încerca, adunându-şi forţele, m-a înfruntat răspicat:

— De fapt, ce este adevărul?

Îmi răspundea cu întrebarea mea.

Acum eram eu cel care tremura sub lovitura întrebării şi începeam să mă tem să-i răspund. Nu, eu nu deţineam adevărul, eu deţineam doar puterea, puterea de a decreta ce e bine şi ce nu e bine, puterea nefirească asupra vieţii şi a morţii, puterea neruşinată.

S-a aşternut tăcerea.

Întrebarea s-a pierdut între noi ca o minge. Tăceam amândoi.

Tăcerea vorbea între noi doi. Tăcerea spunea mii de lucruri iuţi, tulburi, mişcătoare.

Această tăcere, în mod ciudat, îmi vorbea mie. Ce faci aici? Mă întreba tăcerea. Cine îţi dă dreptul să dispui de vieţile altora? Cine te luminează ca să poţi hotărî? Eram cuprins de slăbiciune. Nu era oboseala, o cunoşteam prea bine, nu aveam nevoie decât de odihnă pentru a o face să dispară; era o slăbiciune lentă, îmi amorţea corpul ca o otravă care mă paraliza: absurditatea puterii. Ce aveam eu mai mult decât acest evreu sărăntoc? O origine romană, o funcţie care îmi puneă la dispoziţie soldaţi şi arme... Dar ce preţ aveau toate astea?

— Ce anume are preţ?

Iată cum a transformat evreul întrebarea mea în adevăr. Merită să ne luptăm unii cu alţii? Să murim? Să trăim? Ce anume are preţ cu adevărat?

Cu cât tăcerea se prelungea, cu atât mă simțeam mai singur. Dar, curios, era ceva foarte plăcut să plutesc, aflându-mă în starea asta: eram liber. Mai bine zis liber de legături, de lanțurile de fier a căror mușcătură adâncă o ignorasem, lanțurile care nu erau ale sclaviei, ci ale puterii...

După această lungă reverie, nerăbdarea arhierilor de dincolo de porți m-a făcut să revin la datorie. Am încercat zadarnic să-l salvez pe leșua.

Așadar, ce am văzut? Nimic. Ce am înțeles? Nimic, în afară de faptul că ceva scăpa înțelegerii mele. În cazul lui leșua, am încercat să salvez rațiunea, să o salvez cu orice preț în fața misterului, să salvez rațiunea dincolo de rațional... Degeaba! Am înțeles că exista ceea ce era de neînțeles. Asta m-a făcut mai puțin arogant și mult mai ignorant. Am pierdut unele certitudini – certitudinea de a mă crede stăpân pe viața mea, certitudinea de a cunoaște oamenii – dar ce am câștigat? Mă plâng adeseori Claudiei: înainte eram un roman care știa; acum sunt un roman care se îndoiește că știe. Ea râde. Bate din palme ca la un număr de jonglerie.

— A te îndoii e totuna cu a crede, Pilat. Numai nepăsarea e rea.

Eu nu mă las înregimentat astfel în comunitatea lui leșua. Mai întâi, funcția mea îmi interzice: arhierii Templului, în frunte cu Caiafa, luptă împotriva acestei noi credințe, îi alungă pe discipoli, pe Nicodim, pe Iosif din Arimateea, pe Șuza, chiar și pe bietul Simon Cirineul, trecătorul care a purtat, din întâmplare, crucea. Au rămas prea multe lucruri nelămurite ca să pot să-mi fac o părere.

Îți amintești maxima pe care ne-o spunea Craterios, când era dascălul nostru? „Să nu crezi niciodată ceea ce ești dispus să crezi.” În timpul discuțiilor, de mai multe ori, am confruntat maxima și credința Claudiei.

— Claudia, tu voiai să crezi ce zicea leșua înainte ca el să facă dovada că a fost trimis de Dumnezeu.

— Firește. Simt nevoia să cred că bunătatea are preț, că iubirea trebuie să depășească toate prejudecățile, că nu trebuie să alergăm după bogăție, că lumea asta are un sens și că nu trebuie să ne temem de moarte.

— Înseamnă că răspunzi unei nevoi, nu cerințelor adevărului.

— Care sunt cerințele adevărului? Neplăcerea? Neliniștea? După tine, n-ar trebui să credem decât în ceea ce nu ne place?

— N-am spus asta.

— Aha, vezi! Nici plăcerea, nici neplăcerea nu pot fi criteriile adevărului. Or, în acest caz, nu e vorba de a gândi sau de a cunoaște. Aici e vorba de a crede, Pilat, a crede!

Deocamdată nu cere nici o formă de cult, spre deosebire de riturile grecești sau romane, dar mobilizează fără preget spiritul.

Pentru asta eu cred că nu are viitor.

Îi explic adeseori Claudiei. Mai întâi, această religie a apărut într-un loc nepotrivit; Palestina rămâne o națiune mică, neavând nici însemnătate, nici înrâurire în lumea de azi. Apoi, leșua a dat învățătură numai oamenilor fără carte, pescari neciopliți de pe malul lacului Tiberiada care, în afară de loanan, nu vorbesc decât arameeană, puțină ebraică, foarte puțină greacă. Ce se va alege de povestea lui când ultimii martori vor muri? Leșua n-a lăsat nimic

scris decât pe nisip sau pe apă; ucenicii lui la fel. Știa, oare, să citească? Mai mult, a plecat prea devreme: n-a avut când să învețe destui oameni, mai ales oameni importanți. De ce nu s-a dus la Atena sau la Roma? De ce a părăsit această lume? Dacă este Fiul lui Dumnezeu, cum pretinde, atunci de ce nu rămâne cu noi în vecii vecilor, ca să ne convingă și să ne facă să trăim în adevăr? Dacă ar fi rămas printre noi, nimeni nu s-ar mai fi îndoit de mesajul său.

Raționamentele mele o fac să râdă mereu. Claudia pretinde că leșua nu avea nici un motiv să rămână aici. A fost destul că a venit o singură dată. El nu trebuie să aducă prea multe dovezi. Astfel i-ar fi obligat pe oameni să se prosterneze. Or el l-a eliberat pe om. El ține cont de această libertate, lăsându-ne posibilitatea de a crede sau de a nu crede. Putem fi siliți să ne alăturăm? Putem fi siliți să iubim? Depinde de noi înșine să consimțim la credință și la iubire, leșua respectă oamenii. Prin mesajul său ne trimite un semn, dar ne lasă să-l înțelegem singuri. Ne respectă prea mult pentru a ne constrânge. Pentru că ne prețuiește, ne îngăduie să ne îndoim. Această alegere pe care ne-o lasă este un alt nume al misterului său.

Sunt întotdeauna tulburat de acest discurs. Dar niciodată convins. Semnul peștelui apare tot mai des pe nisip și în colbul drumurilor Palestinei; pelerinii îl desenează cu capătul toiagului, ca o cheie secretă a unei comunități care se întinde tot mai mult. Iscoadele mele îmi dau de știre că sectanții lui leșua și-au găsit un nume: creștinii, discipolii lui Hristos, cel care e unșul lui Dumnezeu, și că au un alt semn de recunoaștere pe care îl poartă drept pandantiv: crucea.

M-am înfiorat când am aflat de această ciudățenie. Ce idee barbară! De ce nu o țepă, o secure, un pumnal? Cum își închipuie că vor aduna credincioșii în jurul episodului celui mai puțin glorios, celui mai umilitor din povestea lui leșua?

Când i-am spus asta Claudiei, ea a prins să gândească cu voce tare:

— Nu e o greșală. Chiar dacă semnul e teribil, leșua și-a împlinit menirea când era pe cruce. S-a lăsat răstignit din iubire pentru oameni. A înviat pentru a arăta că avea motiv să iubească. Și că trebuie întotdeauna, în orice împrejurare, să avem curajul să iubim.

Dragul meu frate, nu vreau să te obolesc prea mult cu tulburarea mea și cu reflecțiile mele. Vom avea plăcerea să discutăm cât de curând, când vom ajunge la Roma. Poate că în timpul traversării mării toate ideile astea vor dispărea de la sine și voi înțelege, punând piciorul pe cheiul Ostiei, că toate acestea ar fi trebuit să rămână în Palestina. Creștinismul, această parabolă iudaică, poate se va îneca în mare. Sau poate mă va urmări până acolo... Cine poate ști ce drum vor lua ideile?

Rămâi sănătos.

Post scriptum. Azi-dimineață, i-am spus Claudiei, care se pretinde creștină - așa să știi - că nu va exista decât o generație de creștini: cei care l-au văzut pe leșua înviat din morți. Această credință se va stinge când cel din urmă bătrân va închide ochii, având încă în minte chipul și glasul lui leșua pe când trăia.

— Nu voi fi niciodată creștin, Claudia. Căci eu nu am văzut nimic, am ratat tot, am ajuns prea târziu. Dacă era să cred, ar fi trebuit să cred mai întâi în mărturiile celorlalți.

— Atunci, poate, tu ești cel dintâi creștin?

JURNALUL UNUI ROMAN FURAT Anul 2000

Șapte ani de muncă au căzut în mâinile unor răufăcători. Alarma a sunat în stradă, fără să alerteze sau să facă pe cineva să se deplaseze.

Suntem în 4 ianuarie 2000 și totul mi-a fost smuls în câteva secunde. Din 1993, întrerupându-mă doar pentru a scrie piese de teatru, am visat, am conceput, am meditat, apoi am redactat această carte. Trup din trupul meu. Note și versiuni succesive, le-am înregistrat pe toate în cele două calculatoare pe care le aveam. Or răufăcătorii nu au luat din toată casa decât aceste lucruri!

Sau aproape...

Culmea profesionalismului: au luat și geanta care conținea dischetele de backup...

Nu mi-a mai rămas nimic.

E oare posibil să nu fi păstrat nici o urmă pe hârtie? Mă tem că da. Din grija de a nu-mi încărca biroul, sunt în stare să arunc teanc după teanc hârtiile, rând pe rând.

Confirmare: nu posed nici o versiune imprimată a muncii mele. Și dacă cineva o să publice romanul sub numele lui? 207

Ca să mă liniștească, polițiștii îmi amintesc că aici suntem în Irlanda, că aproape nimeni nu știe franceză și că pe hoți îi lasă indiferenți conținutul calculatoarelor. După ei, poate fi vorba de o bandă care operează de trei săptămâni în cartier și nu se strecoară în case decât ca să le golească de materialul informatic.

— Au șters deja tot, îmi zic ei spre a mă consola. Fraza asta mă ucide pentru a doua oară.

În toate ziarele din Dublin, de la cel mai șic până la cel mai popular. Bruno M. Dă anunțuri, cerând să mi se restituie calculatoarele. Promite că nu vom da curs urmării, ba dimpotrivă, vom oferi o recompensă.

Bono, membru al grupului U2, furat recent și el, se pare că a obținut restituirea dischetelor sale.

În același timp, eu nu beneficiez de popularitatea unui star rock...

Simt că Bruno M. Nu e convins de eficacitatea acestui demers, dar ține să mă ajute.

În loc să-i mulțumesc, îl întreb prostește din oră în oră: „Crezi că va merge?”

Nimeni n-a răspuns la anunțuri, trebuie să-mi revin: cartea mea a dispărut în neantul declanșat de un deget necunoscut apăsând pe „delete”.

Peste tot în lume, din cauza furtunii violente care s-a abătut asupra Europei spre a inaugura anul 2000, oamenii plâng lângă casele lor dărâmate, pădurile devastate, grădinile distruse, arborii căzuți la pământ.

Eu îmi plâng opera care s-a făcut nevăzută. Necunoscute sunt căile simpatiei...

În această seară, iau o hotărâre: mâine mă duc să cumpăr un top de hârtie și voi scrie cu mâna, dintr-o suflare, cartea, de la prima pagină până la ultima.

Totul s-a petrecut așa cum trebuia. Am redactat paginile din Grădina Măslinilor. Au revenit mai ușor ca niciodată, amintirile noastre – a lui leșua și a mea – amestecându-se pentru a restitui trecutul, păstrând numai esențialul, cu o fluiditate neobișnuită care ținea, fără îndoială, de faptul că, nemaicăutând lucrurile pe care le aveam de spus, nu aveam decât grija de a le exprima, f Cum de am avut îndrăzneala să scriu în numele lui Isus?

Un ateu nu s-ar jena, pe când eu, care am primit credința în Sahara, eu, a cărui spiritualitate poate fi numită, datorită studiului și timpului, creștină, eu transgreesz continuu limi tele, îmi iau dreptul meu în fiecare clipă, nesocotesc caracterul sacru al Evangheliilor!

Justific această îndrăzneală prin scopul cărții mele: acela de a crea o imagine vie și apropiată a lui Isus, a cărui figură e ștersă după atâtea veacuri de reprezentări pioase, al cărui cuvânt nu răsună decât ca un ecou abia auzit, repetat papagalicește, ale cărui fapte sunt încremenite în tablouri atât de cunoscute încât nimeni nu le mai observă, ale cărui strigăt, îndoială și curaj sunt ignorate, înăbușite de Bisericele care, pentru a edifica poporul, au vrut să prezinte un Dumnezeu încurajator, sigur de el, conștient de propriul său destin.

După douăzeci de veacuri de zvonuri, de scrieri, de palimpseste, de șoapte, nu mai auzim nimic, nu mai vedem nimic! Dacă îi întreb pe contemporanii mei, Isus este pentru ei un celebru necunoscut: nu mai este nici Dumnezeu, nici om. Nu mai e un Dumnezeu pentru că e redus la o figură istorică – înțelept, iluminat, impostor sau victimă – căreia îi recunoaștem, totuși, existența. Nu mai e un om, căci, în dorința lor de a crede și de a-i face să creadă și pe alții, religioșii se leagă excesiv de caracterul divin, de puterea miraculoasă a personajului.

În cartea mea, îl voiam mai întâi om, apoi Dumnezeu...

De asemenea, m-am amuzat să-l descriu, astăzi, pe leșua din Nazaret, un copil convins că este Dumnezeu, la fel ca toți copiii iubiți, și care descoperă neputința lui fizică: nu poate zbura! A învăța să fii om înseamnă să-ți cunoști limitele: suntem bolnavi, suferinzi, murim într-o bună zi, nu vom ști niciodată totul și puterea pe care o avem asupra noastră și asupra celorlalți se rezumă la mai nimic. Dacă Isus a fost om, el a descoperit acest lucru, având conștiința propriei sale umanități.

E amuzant să te gândești că la origine suntem toți porniți să ne credem Dumnezeu...

Tăcerea lui Isus precum și cuvântul său mă intrigă. De ce a tăcut timp de treizeci de ani?

În acest moment scriu despre această tăcere.

De două mii de ani teologii se ceartă – de altfel asta e meseria lor – asupra conștiinței de sine a lui Hristos. Știa Isus de la început că era fiul lui Dumnezeu, sau a descoperit asta treptat? Mesianismul lui era consubstanțial, sau l-a înțeles în timp?

Mi se pare că cele patru Evanghelii răspund cu mici diferențe de amănunt la această întrebare: Isus nu e decât un om, inspirat de Dumnezeu cu siguranță, un om, până în momentul morții sale pe cruce. Dacă nu, n-ar fi suferit.

Dacă nu, n-ar fi murit. Învierea îi conferă, în realitatea sa pământească, statutul de Dumnezeu.

Isus nu vorbește mulțimii până la vârsta de treizeci de ani. Duce o viață obișnuită de dulgher, nu a ieșit din Nazaret, a trăit fără să se facă nimic deosebit, fără să adune oamenii în jurul său. Dacă știa dinainte care era misiunea sa, de ce a întârziat atâta vreme? Această încetineală mi se pare o dovadă a faptului că mesianismul i-a fost revelat în timp.

Etapele – mereu potrivit Evangheliilor – mi se par evidente.

Mai întâi, e recunoscut de Ioan Botezătorul pe malul Iordanului. Profetul recunoaște în pelerinul Isus pe Mesia pe care el îl vestește de ani în șir.

Surprins, tulburat, Isus dispare patruzeci de zile în pustiu; ce s-a petrecut în cele patruzeci de zile? Nimeni nu știe, dar, fără îndoială, acest interval îl schimbă complet: când se întoarce printre oameni, el vorbește! În sfârșit, vorbește!

În același timp, a vorbi nu înseamnă a se numi. Încă nu se numește Mesia. Când e întrebat cine este, el nu răspunde. Dacă interlocutorii lui insistă și insinuează: „Ești tu Mesia?”, el răspunde: „Tu ești cel care zice”.

Ani de-a rândul n-am vrut să văd în această replică decât sensul filosofic. „Tu ești cel care zice” mi se părea că exprimă poziția lui Isus față de credincioși: „Tu decizi în sufletul tău și în conștiința ta dacă sunt sau nu sunt Mesia, de tine depinde să mă recunoști ca Dumnezeu, ești liber”.

Astăzi, văd această morală a libertății, dar disting de asemenea îndoiala profundă care îl sfâșie. El însuși se întreabă: este el Mesia, este el în stare să-și asume această îndatorire?

Despre îndoielile lui Isus Biserica n-a vrut să vorbească, vrând, fără îndoială, să prezinte o versiune simplă unor oameni simpli. Ce păcat! Deodată, uită curajul lui Isus. Există, oare, curaj fără ezitare, fără frică? Cum putem uita că ultimele cuvinte spuse pe cruce sunt: „Dumnezeul meu, de ce m-ai părăsit?”

Prima parte a cărții mele e construită pe această frază, care exprimă într-o manieră tulburătoare umanitatea lui Isus, acest strigăt de deznădejde la care nu am încetat să meditez atâția ani.

Un amănunt pare să contrazică interpretarea mea. E vorba de un scurt pasaj din Luca (2:45-51) unde Isus, în vârstă de doisprezece ani, călătorește la Ierusalim, lăsându-și părinții, vrând să discute cu cărturarii și arhierii din Templu. Când Iosif și Maria se arată uimiți, el răspunde: „Oare nu știați că în cele ale Tatălui Meu trebuie să fiu?” Uluirea părinților săi arată că ei nu se așteptau la acest răspuns. Ceea ce contrazice povestea Bunăvestirii făcute Măriei și lui Iosif; pe scurt, aceasta se rezumă la o istorioară comună, cum sunt atâtea cu aceeași tendință. Nu putem conta pe ea, deci.

Rolul Măriei...

Uneori o iubesc, alteori nu-i dau nici o importanță. Căci, citind Evangheliile, unde ea e foarte puțin menționată – din câte știu, ea nu spune decât patru sau cinci fraze – nu simt mai mult decât evangheliștii nevoia să-i acord un loc hotărâtor. Poate că asta îi va șoca pe anumiți cititori. Fără îndoială, le va îndurera pe bunicile mele, care, ca atâtea alte fete din Franța, au fost botezate Maria...

În roman nu pot să explic alegerile mele, de aceea simt nevoia să le exprim în acest jurnal.

Pentru mine Isus are o mamă și un tată care sunt oameni. El este rodul iubirii dintre Iosif și Maria. La fel ca evangheliștii Ioan și Marcu, nu am nevoie să cred altceva, învierea lui Isus mă uimește, nu nașterea sa.

Numai Matei și Luca – ale căror texte sunt uneori gemene – se simt obligați să adauge povestea Bunăvestirii. Ei fac îngerii să coboare din cer și să-i mărturisească Măriei destinul fiului său. De ce? Văd aici grija povestitorului, un reflex de genul „deschideți bine urechile, o să vă povestesc ceva foarte neobișnuit”. Dintr-odată, povestitorul care vrea să capteze atenția mulțimii are tendința de a plasa sfârșitul la început, lăsând să se înțeleagă morala.

În același timp, a dezvoltat o temă care ar trebui păstrată pentru final mi se pare o dovadă de literatură slabă și filosofie mărunță. Aceasta conferă povestirii un caracter de legendă – o legendă ca toate legendele – or tocmai asta ar fi trebuit evitat!

De altfel, niciunul dintre cei patru evangheliști nu ne spune exact ce sa întâmplat cu Maria după moartea și învierea fiului său.

În același timp, niciunul nu o descrie ca fecioară eternă, pentru că ea a avut și alți copii cu Iosif, copii menționați în toate Evangheliile, de către Pavel și de către istoricul Flavius Iosephus, copii dintre care Iacob, după dispariția lui Isus, pare să fi jucat un rol important în sânul primei comunități creștine.

Rolul Măriei apare mai mult ca rod al istoriei creștinismului decât al Evangheliilor. De-a lungul timpului. Biserica și conciliile au adăugat numeroase idei despre ea: adormirea, fecioară eternă, rolul de intermediară, culmea fiind Concepția Imaculată, în 1854. Or, deși înțeleg bine mișcările sociale și istorice – plus cele teologice – care au incitat instituțiile să adauge ceea ce nu a fost niciodată menționat în Evanghelii, sunt pe puțin surprins, dacă nu șocat. După mine, nu pot exista dogme care nu sunt revelate, ci luate prin decizii. Cum poate crea Biserica dogme noi? Misiunea sa nu e pur și simplu să apere dogmele care există?

Pe Maria o văd cu ochii lui Isus, cu iubire, cu respect și compasiune, o văd ca pe o femeie cu limitele sale, care nu înțelege tot (Matei 12:46-50, Marcu 3:31-35 și Luca 8: 19-21), care suferă, dar care a fost cea dintâi care l-a învățat și i-a arătat ce înseamnă a iubi.

Întruparea: Isus se naște și moare ca un om. Ceea ce îl face Fiul lui Dumnezeu este învierea.

În ultimii zece ani, am citit relatări istorice despre Isus, despre judecarea sa, despre viața cotidiană la Ierusalim, despre mișcările politice și religioase din această parte a lumii, ba chiar și tratate de medicină despre

crucificare. În același timp cu reflecțiile teologice, mi-am însușit lucrările făcute de cercetătorii realului. Căci un Isus istoric mi se părea tot atât de necesar creștinismului ca un Isus fiu al lui Dumnezeu. Dacă punem omul în opoziție cu Dumnezeu, creștinismul e tăiat de la rădăcină, ar însemna să negi fie partea umană, fie partea divină a lui Hristos.

Astfel Renan a constituit, pentru mine, o lectură tot atât de importantă ca Pascal...

A scrie: „Eu, Ieșua din Nazaret” ...

În fiecare zi, scrisul cere o pregătire ciudată, între meditație și rugăciune. Stau cu palmele pe masă, cu ceafa frântă sub greutatea capului, cu ochii închiși pentru a auzi mai bine, ca și cum mă chirceam, coborând în lăuntru pentru a scoate tot ce aveam mai bun. În tăcere și în efluviile unei lumânări cu parfum de levănțică, mă îndepărtez de lume, de mirosurile sale urâte, încerc să fiu numai urechi.

Uneori această seninătate rămâne inaccesibilă. Insist cu blândețe. Nu contează dacă pierd un ceas, două, blândețea rămâne singura cale...

În lăuntru este altceva. Acolo mă așteaptă trăiri, gânduri, stări care nu-mi stau în fire. De unde se ivește această surpriză pe care o numim inspirație? Din experiențele acumulate, dintr-o inimă mai largă decât mintea, dintr-un inconștient mai bogat decât conștiința? Oare alții, vii sau morți, pun stăpânire pe imaginația mea pentru a vorbi? Să fie o memorie genetică, cea a umanității, devenită în sfârșit accesibilă? Este o intrare în stare de rezonanță cu lumea, un al șaselea simț pe care știința îl ignoră încă? Să fie o șoptă divină? Eu cred în toate aceste ipoteze...

Când scriu, fac experiența unei alterități. Sunt atât scribul care ascultă, cât și scriitorul care creează.

Abordez un infinit, un univers nemărginit... La drept vorbind doar mărginirea îmi aparține.

Ca să-l fac pe Isus să vorbească „drept”, fără să-i tremure glasul în ciuda îndoielii, glasul învăluit într-o expresie fermă, precisă, dar fără aere filosofice sau intelectuale, încerc să mă retrag din lume, mai ales din mine însumi. Încerc să cobor în adâncul meu ca să găsesc ceea ce am mai bun, acest mai bun care nu sunt eu și nu este al meu...

Dar nu găsesc în fiecare zi ceea ce am mai bun... Câteva rânduri astăzi, nu prea multe... Simplitatea cere nu numai muncă, ci și răbdare...

Călătoriile unui scriitor apropiat Sfântului Augustin...

Să cobor în mine pentru a găsi altceva decât pe mine însumi... Uneori îl găsesc și rămân acolo o după-amiază întreagă să meditez. Așa am făcut astăzi.

În seara asta sunt fericit.

În același timp nu sunt mulțumit: romanul nu a ajuns prea departe. Cu toate că...

Sigur că, pentru a descrie șederea lui Isus în pustiu, mă inspir din propria mea noapte în deșert: în februarie 1989, am intrat ateu în Sahara și am ieșit credincios.

De fapt, nu mă folosesc prea mult de experiența mea. Nu scriu decât ceea ce e necesar pentru cartea mea. Țin pentru mine această noapte sub cerul înstelat, o noapte care mi-a schimbat viața.

Miracolele. Cunosco importanța care o au pentru unii. Pascal vedea în ele o dovadă a creștinismului.

Or, eu țin să prezint un Isus la fel de distant față de miracolele sale ca un filosof sceptic. Un Isus care l-a citit pe Renan! Căci Isus nu e singurul care făcea miracole în vremea sa, vindecătorii roiau în acea epocă tulbură în care frontiera dintre normal și supranatural nu era trasată cu precizie; în plus, eu cred că subiectul miracolului nu trebuie să polueze credința modernă; în afară de înviere nu mă interesează nici un miracol. În fine de Isus însuși, cum o spun de atâtea ori Evangheliile, părea atât agasat de minunile sale, încât nu mai suporta să i se ceară să facă vreunul. Înțelegem că de multe ori vedea miracolul ca pe o rătăcire periculoasă, credința trebuind să preceadă miracolul, nu să-i urmeze.

Revin: singurele miracole care mă interesează sunt cele care îl tulbură pe Isus. Astfel e învierea copilului din Nain și cea a prietenului său Lazăr. În aceste miracole el vede confirmarea destinului său.

Iuda...

li voi surprinde pe mulți.

Deși nu sunt primul scriitor care a reconsiderat rolul lui, cred că am mers mult mai departe decât ceilalți...

Mi-am oferit în dimineața asta o minciună de care mă bucur încă. Richard Ducousset, editorul meu, îmi telefonează din Franța, una dintre acele conversații fulgurante și fanteziste, cum numai el știe să facă: afirmațiile dezordonate, grațioase, capricioase, ironice se succedă, sarcasmul și blândețea alternează, nu prea știm bine despre ce vorbim, dar avem o singură certitudine, cea a plăcerii schimbului de cuvinte.

Ca un vânător priceput, se prefacă că trece din întâmplare prin punctul precis în care știa că trebuia să ajungă de la bun început.

— Și cartea?

— E gata. Dar o recitesc cu multă atenție.

— Nu crezi că ești prea scrupulos? Prima versiune pe care am avut-o în mână acum câțiva ani mi se părea deja bună.

— Asta va fi și mai bună.

— Lasă-mă pe mine să apreciez. Aștept de șapte ani.

— Și eu. Crede-mă, nu vreau decât un singur lucru, să o văd publicată.

— Când crezi că o să mi-o dai?

Fără să mă tulbur, improvizez și răspund.

— Pe 28 martie, de ziua mea.

— Foarte bine. Până atunci, te trec în planul editorial. Când am închis telefonul, eram euforic. Sperau să le dau cartea! Mai mult: o anunțau pentru începutul de an editorial din septembrie.

Amețit, am uitat ceea ce constat în seara asta: cartea mea nu e gata; departe de a o reciti, o scriu; încep să mă simt obosit; și sunt de pe acum sigur că nu o voi termina până la sfârșitul lui martie.

Am o singură soluție pentru a avansa: să nu-mi mai fac planuri pentru mâine. Să mă mulțumesc cu ziua de azi.

Refuz să socotesc cât îmi mai rămâne de scris: scriu în fiecare dupăamiază.

Dar cât o să rezist?

Nu m-a mulțumit niciodată rolul pe care imaginarul creștin popular i-l atribuia lui Iuda. Resimt intim abjurarea lui Petru, dar mă șochează să-l văd pe Iuda redus la rolul de trădător. Cum se face că omul care a părăsit totul de dragul lui Isus, care îl vede înălțându-se, făcând profeții, omul ales dintre cei doisprezece apostoli, cei doisprezece apropiați lui, cum se face că tocmai cel care îl iubea atât pe Isus i-a curmat zborul? Cum se face și mai ales: de ce?

Răspunsul a căzut repede: „Pentru treizeci de arginți”, punând astfel o piatră la temelia antisemitismului creștin, această oribilă și tenace idee că evreul este gata să se vândă pentru aur, antisemitism care uită că Isus este de asemenea evreu.

Treizeci de arginți, într-adevăr? Oricum, Iuda avea deja bani pentru că, în grupul celor care îl urmează pe Isus peste tot, el era vistiernic. Atunci treizeci de monede în plus... Dacă îl mâna numai acest interes, de ce s-a aliat unei mișcări care propovăduiește sărăcia? În plus, dacă Iuda e atât de lacom, de ce se spânzură a doua zi? A doua zi ar fi trebuit să deschidă o zărăfie, nu să se spânzure! Sinuciderea lui contrazice pretinsa lui trădare.

Și dacă Iuda s-ar fi spânzurat după învierea lui Hristos, înțeleg că ar fi fost cuprins de remușcări... Pentru că a provocat moartea lui Mesia. De ce s-a spânzurat înainte? Se sinucide de remușcare, văzându-și prietenul prins și răstignit, deși știa foarte bine ce va aduce cu sine trădarea lui? Un trădător inconsecvent...

În secolul XX, mai mulți autori observă că fapta lui Iuda era necesară pentru împlinirea lui Isus, unii mergând până la a-l face pe Iuda conștient de rolul pe care trebuia să-l joace pentru ca binele să triumfe.

Iuda era necesar Scripturilor, deci Iuda are o justificare, dacă nu cumva e chiar iertat.

Eu propun să mergem mai departe: Iuda se sacrifică din proprie voință, pentru că el este acel faimos „ucenic drag”, mereu evocat, dar niciodată numit, ucenicul care crede atât de mult în mesianismul lui Isus încât e gata să ia asupra lui toate riscurile.

Așa am rescris astăzi Cina cea de Taină. La ultima masă împărtășită cu cei apropiați lui, Isus își arată gândul. Dacă vrea să-i scape pe toți ceilalți discipoli de crucificare, dacă vrea să evite o pedeapsă colectivă, trebuie să se arate unicul răspunzător. „Unul dintre voi mă va vinde.” Implicit, îi cere lui Iuda, singurul suficient de apropiat și de subtil pentru a-l înțelege, să-i împlinească această dorință.

Din iubire, din convingere, din devotament. Iuda acceptă. Încrezător în mesianismul lui Isus, Iuda va juca în fața tuturor rolul hărăzit lui. Rănit, tulburat și în același timp încrezător, va duce cu el în mormânt taina sa.

Creștinismul se bazează pe un dublu sacrificiu, cel al lui Iuda și cel al lui Isus.

De ce leșua și nu Isus? Ioan Scufundătorul și nu Ioan Botezătorul? De ce să nu revenim la numele din aramaică, în loc să le folosim pe cele provenite din greacă și latină? Nu numai din cauza autenticității. Ci și pentru a evita clișeele, imaginile de-a gata, cu ideologiile implicate în ele. Și mai ales pentru a înlesni scrierea romanului. Dacă scriu „Maria”, douăzeci de secole de imagini se interpun imediat între mine și textul meu; în schimb, dacă scriu „Miriam” pot rămâne în cadrele romanului și pot stăpâni prezentarea personajelor.

Mai subtil, când vorbesc de Iuda ca fiind discipolul preferat, leaorii cultivați vor crede pe dată că e vorba de Ioan, înainte de a descoperi, cu surpriză, că e vorba de Iuda...

Am terminat astăzi prima parte a cărții, speriat că se termină atât de scurt, mai ales atât de brutal.

Tocmai când voiam să pictez tabloul, tulburat de aceste ultime clipe care precedă prinderea și prefigurează crucea, m-am surprins strângând rândurile, voind să nu păstrez decât esențialul, să surprind în fulgerarea unei singure fraze ceea ce putea fi dezvoltat în mai multe paragrafe.

Scurt. Prea scurt. Ca viața lui Hristos...

De ce justețea la mine înseamnă concizie? Este o calitate, sau un semn de neputință?

O frază mă înfioară mai mult decât un paragraf. Schița unei imagini mă tulbură mai mult decât o descriere completă.

Terminând astăzi această primă parte, pe care mi-aș dori să o numesc „Evangelia Măslinilor”, mi-am zis că mi-ar plăcea să aud această poveste pe scenă, întrupată, în tăcere, umbră și sânge. Totul e oralitate aici. Frazele nu sunt scrise, ci auzite, trebuie rostite, nu citite.

Înainte de a termina această primă parte, îmi dau seama că e mult mai originală decât credeam la început. Conștiința profund liberă a acestui Isus uman a modificat scenele și perspectiva.

De două mii de ani ezităm între două teorii: Isus știe că este Mesia, ori Isus descoperă că este Mesia; eu propun o a treia teorie: Isus face prinsoare că el este Mesia.

„Dacă pierd, nu pierd nimic. Dacă nu pierd, câștig tot. Și vom câștiga cu toții.” Ce emoție să scrii așa ceva, simțind că autorul cel mai important pentru construcția mea intelectuală, prețiosul meu Pascal, mă ține de mână și mă ajută să-mi împlinesc, cu modestele mele puteri, pelerinajul.

Până la capăt, Isus al meu rămâne un spirit care se îndoiește, un spirit finit care se simte chemat de infinit, dar care nu e sigur de nimic, o lumină naturală care se hrănește cu lumina revelată, dar care păstrează un discurs uman.

„Tată, de ce m-ai părăsit?”

Lumină divină care ne uimește atât de mult, încât, uneori, ne orbește... Astăzi e prima zi în compania lui Pilat. Ce șoc! Să trec de la blândețea lui Isus la asprimea lui Pilat, de la interogația continuă la afirmația peremptorie! A fost o ruptură brutală să las lumina, chiar dureroasă, a lui Hristos, pentru

limbajul acestui soldățoi brutal! Acest abandon nu mă costă nimic, dar îmi provoacă regrete.

În același timp, îmi place să descriu Ierusalimul văzut de Pilat. În prima parte l-am descris prin ochii lui Isus. În ambele cazuri, orașul e fascinant și detestabil. Ador să reînviu aceste orașe moarte cu senzații recente...

Pentru Pilat, concizia nu ajunge. Esențialul nu are rațiuni de a fi. Pilat nu are nimic din Isus, nici gândirea pură, nici inima deschisă, nici din expresia limpede. Trebuie să schimb densitatea scrierii mele, să iau o pană de altă dimensiune, care îmi permite să scriu cu litere mai groase. În termenii meseriei, mi se pare că e cazul „să pun sos”, să îngroș realismul scrierii, să subliniez descrierile, să lungesc dialogurile.

Lată-mă condamnat să mă arăt „mai romancier”, în sensul tradițional al cuvântului.

Cum se zice în pictură, „subiectul dictează”. Să-l construiesc pe Pilat...

Singura manieră de a umaniza acest personaj, care la început trebuie să fie dur, militaros, sigur pe poziții, în armură, aproape antipatic, era să-i găsesc punctul slab: iubirea necondiționată pentru soția sa. Acest om frust, sigur de el, nu se miră decât de un singur lucru, de alegerea făcută de Claudia, aristocrata care acceptă să se mărite cu el. Nu-i vine să creadă...

La sfârșitul cărții, îl vedem pe urmele soției sale dispărute precum și în căutarea lui Isus. Căci adevărata cale de a ajunge la Hristos este iubirea. Pentru Pilat, Isus vine la el prin Claudia.

Îmi place această Claudia, neliniștită, dreaptă, sensibilă, imprevizibilă și misterioasă. Sunt la picioarele sale. Lată-mă tot atât de înflăcărat ca Pilat.

Ca toate ființele mărețe, Claudia poate fi percepută la fel de bine drept sublimă sau ridicolă.

Astăzi termin povestea Salomeei.

Va fi singura abatere de la istorie; prima femeie căreia i s-a arătat Isus înviat. De ce? Nu pretind că e adevărat: următorii martori vor fi luați în serios, nu ea. Însă ador acest personaj, așa că nu m-am putut lipsi de ea: când o să mai scriu un roman a cărui acțiune se petrece la Ierusalim, în primul secol după Isus Hristos? În plus, țin să-l șochez pe cel ce cunoaște bine Scripturile, înainte de a se instala în confortul a ceea ce a văzut și a auzit deja.

Fabian: confuzia spiritualului cu supranaturalul. Un om din vremea noastră.

Pilat, în ciuda asprimii sale, a felului său frust, e un personaj filosofic. Vrea să salveze raționalitatea, servindu-se numai de rațiune. În chip spontan, el aplică preceptele pe care Descartes le expune în Discursul despre metodă în fața unei probleme, supune examinării o ipoteză până când aceasta cade, învinsă, dezmințită de real. Pilat, în fața învierii, începe un examen logic. Mai întâi exclude chiar posibilitatea unei învieri: pentru că Isus e mort, se gândește la martori mincinoși; apoi la o mistificare pusă la cale de Irod; apoi la o sosie care se dă drept Isus. În fine, când toate ipotezele anterioare au căzut, Pilat, silit să accepte că Isus a reapărut, își spune că dacă trăiește înseamnă că n-a murit pe cruce. El neagă ideea de înviere. După ce se consultă cu medicul său, ajunge la concluzia că Isus nu a avut

timp să moară pe cruce doar în câteva ore. În același timp îndoiala doctorului, mărturia Claudiei și scurta ședere cu Iosif din Arimateea în mormânt îl fac să înțeleagă că Isus murise pe cruce.

Toate ipotezele raționale fiind epuizate, Pilat se află în fața unui mister. Ce este un mister? Cu totul altceva decât o problemă sau o întrebare. O întrebare este o solicitare de informație care așteaptă un răspuns.

De exemplu: în ce an a fost publicată Principesa de Clevesi Răspuns: în o problemă e o solicitare care poate avea mai multe răspunsuri. De exemplu: viața are un sens? Există mai multe răspunsuri la această problemă, niciunul nu este o soluție, niciunul nu rezolvă problema, niciunul nu poate pretinde că ar fi altceva decât un răspuns printre altele.

Un mister e o problemă care face să explodeze cadrul rațional, care minează felul de a pune întrebarea, care epuizează judecata.

Cei doi stâlpi ai creștinismului sunt misterele întrupării și învierii. Aceste mistere contrariază gândirea: un Dumnezeu care se face om, întoarcerea la viață după moarte! Înțeleg că un spirit rațional abandonează creștinismul...

În timpul anilor mei de ucenicie filosofică, refuzam să consider aceste „mistere” care mi se păreau aberații intelectuale, contradicții de termeni, „pești înecați în apă”. Ca un bun raționalist – ca un bun Pilat – excludeam ceea ce deranja rațiunea mea și concepția mea despre rațiune.

Ce teamă! Ce reflex îngust! De parcă rațiunea cuprindea întregul spirit și era singura valabilă... De parcă rațiunea nu putea fi interogată la rândul ei... De parcă înțelegerea enigmei lumii nu trebuia să treacă decât prin ciurul rațiunii...

Filosofii clasici, mai înțelepți și mai puțin vanitoși decât noi, distingeau rațiunea naturală (rațiunile umane) și rațiunea revelată (cuvintele transmise de religii), neexcluzând faptul că poate exista un sens transcendent, un sens comunicat, un sens în afara singurului sens produs de mintea omenească.

Ancheta lui Pilat s-a oprit în pragul misterului. Spre deosebire de Claudia, el nu crede încă. Rămâne un intelectual care refuză să cedeze în fața credinței.

În același timp, s-a schimbat definitiv, el admite că îi scapă ceva în istoria lui Isus... El a încetat să vrea să facă înțeles ceea ce e de neînțeles, depune armele rațiunii...

Poate într-o zi va crede și el... Pilat suntem noi, Claudia sunt eu.

Cu cât înapoierez cu scrisul, cu atât constat, la mine, o separare între „eul social” și „eul scriitor”. Omul care sunt în societate se arată ferm în convingerile sale; scriitorul pe care îl descopăr abandonându-mă ficțiunii pune convingerile sale în chestiune și se îndoiește fără încetare. Dacă într-un interviu răspund ferm la unele întrebări, totul se complică de cum iau pana în mână.

Oricui mă întrebă brutal dacă sunt credincios i-aș răspunde tot atât de brutal: da.

În schimb, în timp ce scriam Vizitatorul, sau acest roman al lui Isus, totul devenea problematic. În loc să arăt răspunsul meu, aprofundez chestiunea. Scrisul mă face să împărtășesc întrebarea, nu răspunsul. În

adâncul actului scrierii, opera comandă și eu nu vreau să o denaturez prin răspunsul meu.

N-am avut niciodată ambiția de a deveni un scriitor contagios, un scriitor care le transmite convingerile sale cititorilor, un scriitor care învață, instruieste și câștigă discipoli. Ar fi necinstit! A profita de investiția emoțională a unui roman sau a unei piese pentru a manipula mintea publicului înseamnă a-l infantiliza, a-i nega libertatea. În realitate, am o părere foarte bună despre cititor, pe care mă încăpățânez să-l respect; în consecință, în textul meu se întipărește dimensiunea celuilalt, și acolo unde exista certitudinea apare îndoiala.

A scrie înseamnă a fi constrâns să-ți pui întrebări.

Craterios, filosof cinic, îmi repugnă tot atât cât mă amuză. Uneori îmi zic că merge prea departe cu provocarea obscenă și că nu ar trebui să-l acompaniez. Am convingerea că anumiți cititori mi-o vor reproșa și văd deja grimasa indignată a tatălui meu.

Să se înțeleagă, deși scriu o istorie sfântă, nu înșir imagini pioase. În carte trebuie să intre viața carnală cu excesele sale, cu fierberea, cu umorile, cu urâțeniile, cu vulgaritatea sa. Nu vreau să pictez în bleu sau în roz. Mai ales un subiect ca acesta.

În plus, evoc o realitate istorică. Mișcarea filosofică a „câinilor” a avut un oarecare succes în epocă. Cinismul lui Craterios ar fi învins, probabil, în jurul bazinului mediteraneean, dacă n-ar fi apărut creștinismul...

Cine l-a omorât pe Isus? Puterea și instituțiile vremii.

Nu merg mai departe. Am auzit uneori dezbateri ridicole pentru a identifica vinovații: fie romanii, fie evreii! Să facem puțină ordine în această gogomănie.

Primii acuzați: evreii! Antisemitismul, acest virus care se preface și își schimbă continuu forma în decursul istoriei, a îndrăznit să se slujească, într-unui din avatarurile sale, de acest argument pentru a se justifica: evreii l-au ucis pe Hristos. Atunci suntem cu toții evrei! Dacă Isus este istoria unui evreu într-o țară evreiască, nu e decât o victimă a compatrioților săi, nimic altceva. Urmărit, prins, apoi condamnat, la fel ca toți misticii și ca toți oamenii liberi, în sinedriu, instituția care nu accepta să se facă auzit alt cuvânt decât al său. Fiecare Biserică, creștină sau musulmană, a trecut prin astfel de momente, prigonindu-i pe cei liberi, denunțând erezia, refuzând să asculte un alt cuvânt decât al său, mai ales dacă are priză la popor. Este reflexul clasic de apărare al unei instituții puternice în fața individului singuratic, dar nu e nimic specific evreiesc în asta.

Următorii acuzați: romanii! Pilat, acuzat de veacuri, trece drept „călăul lui Hristos”. Dincolo de această acuzare, auzim suspinul de ușurare al unei Europe, în fine creștină după multe lacrimi și vărsare de sânge, o Europă care se bucură că a repudiat lumea romană, deci păgână, a antichității...

Departa de mine gândul de a reabilita acest personaj, despre care nu știm mare lucru: mă servesc de el tot atât cât îl servesc. Pilat face o politică pragmatică, având grijă să evite dezordinea, fiind atent la raporturile sale cu

aliații pe care îi ține sub control, în primul rând cu marele preot. Nu are o atitudine de roman, ci de ocupant.

Să spun altceva mi s-ar părea ignorarea istoriei, dublată de reaua intenție față de prezent.

Un mister îți dă de gândit fără încetare.

Astăzi, 28 martie, de ziua mea, curierii se succedă la ușa mea: sunt acoperit de buchete de flori de parcă e seara unei premiere. Biroul meu, unde strălucesc lalelele, se revarsă liliacul și suferă crinii, pare mai degrabă loja unui artist decât studioul unui scriitor.

Sentimentul de a fi un pic iubit.

Printre aceste flori, care vin toate din Olanda, dar sunt trimise din Franța, un enorm braț de trandafiri mă emoționează. Editorul meu, Richard Ducousset, s-a gândit la mine.

Am fost întotdeauna emoționat de primul buchet de flori trimis de cineva. Roșu la față, febril, cu inima bătând să-mi spargă pieptul, îl sun pentru a-i mulțumi. Vorbărie delicioasă, dezordonată; bâzâim ca doi bondari care zboară pe deasupra grădinii. Apoi vine poanta:

— Și cartea ta?

— Trebuie să o mai recitesc.

— De șapte ani o tot recitești. Ce se întâmplă?

Brodez, inventez. Incapabil să mărturisesc că mi-a fost fiirată, temându-mă că nu va crede că o voi termina la timp, îl asigur că nu e decât o chestiune de două, trei săptămâni.

Asta îmi va permite să spun același lucru peste două, trei săptămâni... Până acum, nimeni nu a citit nimic din roman.

Bruno M. Nu prea știe ce să creadă despre acest roman. Pe de o parte, mă încurajează, căci vrea să mă îndepărteze de teatru, știind prea bine că nu poți spune totul pe scenă. Pe de altă parte, ar fi vrut să mă vadă scriind un alt gen de roman.

Face parte dintre ființele puțin sensibile la chestiunile religioase și care nu sunt măcinate de dilemele metafizicii... Eu cred că el tolerează această carte în așteptarea viitoarelor mele cărți.

Această muncă e destinată să mă prefacă în romancier. De la primul roman. Secta Egoiștilor, mai degrabă o farsă, o poveste filosofică ironică, decât un roman în sensul tradițional, m-am dedicat teatrului, fără îndoială forma mea de expresie spontană.

De unde vin complexe care m-au reținut în ultimii șapte ani de când am abordat romanul?

Pentru acest fel de proză, îmi e greu să găsesc tonul potrivit. În afara capodoperelor pe care istoria literară le-a consacrat, cea mai mare parte a romanelor care îmi trec prin mâini mi se par arbitrare. Ce rost au patru sute de pagini, câtă vreme subiectul și inspirația autorului nu merită mai mult de douăzeci? Și de ce altul nu ne oferă decât o sută de pagini, câtă vreme ar fi meritat trei sute? Am impresia că mulți romancieri – sau cei care se pretind romancieri – nu știu să regleze clepsidra scrisului: nu lasă nici timpul, nici

substanța necesară textului lor. Dacă simt atât de numeroși cei care se înșală, cum aş putea să scap eu de această rătăcire universală?

Apoi, ştiu că nu scriu decât ceea ce aud. Frazele îmi răsună în urechi cu linia lor melodică, cu ritmul, cu suflul, adeseori prea scurt, uneori prea amplu, debitul variind în funcție de ceea ce exprimă, ori de locul pe care îl ocupă în scenă sau în cadrul unui paragraf. Biroul de scriitor, pe care Flaubert îl numea gueuloir, pentru că îşi declama textele ca să le verifice echilibrul, eu aş vrea să-l numesc ecoutoir, căci eu tac şi trag cu urechea la ce zice imaginarul meu. Sunt un scriitor oral, ale cărui texte sunt pronunțate lăuntric; mi se pare normal să-mi încredințez replicile scenei unde actorii le redau glasul; în schimb, ideea de a fi citit în liniștea unei odăi sau în vacarmul unui salon mă îngrozește: mă voi face auzit?

Cu un picior în groapa misticismului, cu celălalt în cea a rațiunii. Citesc rar, dar cu pasiune, romane polițiste: câte ceva rămâne în scrierile mele. Astfel, Pilat face o anchetă asemenea unui detectiv american.

Note:

1 De ia verbele gueuler (a tipa), respectiv écouter (a asculta). (N. Tr.) în același timp, deși mă joc cu structura romanului polițist, nu respect cadrul acestuia. Un roman polițist, în măsura în care nu pune decât o întrebare al cărei răspuns există, se termină printr-un răspuns definitiv. Evanghelia după Pilat nu se termină dezlegând misterul, ci făcându-l și mai impenetrabil.

Într-un fel, e un antiroman polițist...

Am terminat cartea. Am așternut ultima frază, pe care o știam înaintea celei dintâi, fraza cu care trebuia să mă întâlnesc de atâtea luni de zile.

Mâine o să merg pe jos ore în șir. Simt nevoia de a face să re trăiască acest trup, care nu-mi servește la nimic în timp ce scriu.

Bruno M. Este primul care citește textul.

Deși se declară entuziasmat, nu ştiu dacă într-adevăr îi place.

După mine, nici el nu ştie. Această teribilă presiune, responsabilitatea de a fi primul cititor, ajunge să-l facă să se îndoiască de propria sa judecată.

Serge S. Și Nathalie M., prietenii mei, primesc romanul cu entuziasm. Îmi spun lucruri atât de frumoase că, o clipă, am impresia că am reușit în viață.

Mulțumesc.

Simt nevoia să revin asupra ultimelor fraze ale cărții: Azi-dimineață, i-am spus Claudiei, care se pretinde creștină – așa să știi că nu va exista decât o generație de creștini: cei care l-au văzut pe leșua înviat din morți. Această credință se va stinge când cel din urmă bătrân va închide ochii, având încă în minte chipul și glasul lui leșua pe când trăia.

— Nu voi fi niciodată creștin, Claudia. Căci eu nu am văzut nimic, am ratat tot, am ajuns prea târziu. Dacă era să cred, ar fi trebuit să cred mai întâi în mărturiile celorlalți.

— Atunci, poate, tu ești cel dintâi creștin?"

Aceasta este ardoarea creștinismului: după dispariția lui Hristos, Revelația s-a încheiat.

El este Revelația. Apoi nu se mai revelează direct. Numai prin medierea textelor, a celor care le scriu, le copiază, le interpretează, le comentează. Creștinismul cere o dublă încredere: o încredere în Dumnezeu și o încredere în om.

Oricine se crede mai deștept, mai priceput decât toți cei de dinaintea lui nu poate deveni creștin. Mă tem că epocii noastre narcisiste, care se laudă că are valoare mai mare decât toate epocile care au precedat-o, nar fi rău să i se transmită acest mesaj. Fără o anumită umilință, fără a da atenție mărturiilor, fără un minim respect pentru credințele anterioare, nu putem să-l cunoaștem pe Isus.

Creștinismul are nevoie de viețile noastre pentru a trăi, de aducerea noastră aminte pentru a-i întări memoria.

Dramă la Albin Michel.

Se pare că o bună parte din consilierii literari regretă că nu m-am mulțumit cu partea a doua a cărții, cea consacrată lui Pilat. Contest violent această opinie și, pentru prima oară de când îl cunosc, mă reped mânios la Richard Ducousset. Deși mă asigură imediat că e de aceeași părere cu mine, e prea târziu. Nu mă mai pot opri. Mă revolt în neștire. Cartea nu va fi publicată decât cu ambele părți! Refuz categoric! E o glumă proastă! Cele două mistere ale creștinismului sunt întruparea și învierea, adică cele două părți ale cărții mele! Mai bine crăp și nu mai scriu nimic! Suntem la cafeneaua La Closerie de Lilas, simt că îmi ard tâmplele, venele de la gât stau gata să plesnească, sunt atât de nefericit încât aş prefera să mă doboare pe loc o criză de inimă. Desigur, îmi dau seama că m-a apucat o criză de „isterie”, dar nu mă pot opri. Nu mă opresc decât pentru că nu mai am glas, căci mi se întâmplă rareori să mă enervez. Richard Ducousset profită de ocazie ca să mă liniștească și, mai ales, să mă trimită acasă.

În seara asta, mă simt jenat că l-am făcut să treacă printr-un moment atât de neplăcut, chiar dacă, în ceea ce privește problema de fond, rămân convins că am dreptate.

De altfel, cum să accept ca acești lectori, care reflectează doar în momentul necesar să redacteze o fișă, să reconsidere lucrul meu la cartea la care am reflectat zece ani...

Această carte îmi prilejuiește o întâlnire minunată: întâlnirea cu Pierre S. La Albin Michel. Mi-ar plăcea să-l botez „nesperatul”: de fapt, eram hotărât să cred că era imposibil, într-o editură modernă, să întâlnesc pe cineva care a citit și altceva decât ce s-a publicat în ultimii treizeci de ani. Pierre S. A citit Bernanos, Mauriac, Morand, Gâde, Green, clasicii secolului nostru precum și cei ai secolelor anterioare. Cu el pot vorbi despre Shakespeare sau despre Racine. Dacă îngân primele cuvinte dintr-o arie de Mozart, el știe urmarea!

Am cerut ca el să fie de acum directorul meu literar.

Pierre S. Recitește textul și vânează, cu acordul meu, imagini prea pioase, expresii prea pastorale, tot ceea ce ar semăna cu credința creștină în ceea ce are mai comun.

Nu știu dacă o face pentru că nu împărtășește această credință sau pentru că a înțeles ce trebuia să fie această carte. Fără îndoială, cea de-a doua soluție e valabilă.

Probe date la tipografie.

Ca de obicei, vara mea Christine, cea mai de temut din câte există pe pământ în vânătoarea de greșeli, m-a ajutat să corectez erorile.

Acum va trebui să treacă vara, așteptând publicarea cărții.

În tot cazul, nu mai sunt bun de nimic, mă simt tot atât de obosit ca o femeie după ce a dat viață unui copil...

Cele dintâi discuții despre Dumnezeu le-am avut cu tatăl meu. De aceea am hotărât să-i dedic lui cartea.

Ce vârstă aveam? Șapte ani, opt ani? Îmi amintesc vag că m-a făcut să simt că viețile noastre se desfășoară pe un fundal de mister. Cred că mai mult își punea întrebări decât îmi oferea răspunsuri.

Nu mi-a spus-o clar în vremea copilăriei, dar am înțeles mai târziu că nu credea în Dumnezeu și că ținea creștinismul la distanță, cu un fel de respect și de teamă. Anticreștinismul lui e real, dar ateismul lui rămâne neliniștit, tensionat, dureros: i-ar plăcea să fie credincios. Și, tocmai pentru că își dorește să creadă, disprețuiește această dorință. Cerc vicios și învârtire în gol: însăși dorința sa face suspect obiectul dorit.

E cu atât mai dureros că nu crede, atâta vreme cât mama lui. Mărie, draga mea bunică alsaciană, era o credincioasă profundă, catolică asiduă, blândă și fermă, singura persoană din familia Schmitt care mergea duminica la biserică. Tatăl meu trebuie să se simtă vinovat, închipuindu-și că și ea a suferit, chiar dacă n-a suflat o vorbă, nereușind să transmită credința celor patru copii ai săi. Dar cum se transmite credința? Nimeni nu știe. El e vinovat pentru că nu a primit credința, iar ea pentru că nu i-a transmis-o.

E rândul meu să-i comunic întrebările mele, speranțele mele, tulburările mele. Vreau să inversez calea obișnuită a transmiterii credinței: fiul credincios îi adresează credința lui tatălui său necredincios.

Tatăl meu devorează cu pasiune cele două istorii ale mele. Cum era de așteptat, nu comentează dedicația: e prea pudic ca s-o facă.

Mama îmi mărturisește că își petrece zilele citind și recitind foile împrăștiate pe patul lui.

Mi-am dat seama azi-dimineață că mă cheamă Emmanuel, ceea ce înseamnă în ebraică „Dumnezeu e cu noi”. Matei nu zice, oare, că fiul Măriei se va chema Emanuel (Matei 1:23)? Ciudat, când tocmai scrii două noi evanghelii, nu?

Și mai ciudate sunt împrejurările în care mi-a fost dat acest nume. Cât timp am stat în pântecul mamei, părinții au vrut să mă boteze Eric. De cum am apărut pe lume, li s-a părut că nu e destul, că Eric Schmitt nu sună bine, îi lipsea blândețea, trimitea la un alt fizic decât al meu, și acolo, pe masă, între moașele mele, în timp ce deschideam ochii pentru prima oară asupra lumii, au moșit acest prenume neobișnuit pe care nu l-am mai întâlnit la nimeni: Eric-Emmanuel.

Își dădeau seama de ceea ce făceau? Înțelesul acestui prenume rămânea o taină pentru ei, sau îl aveau deja în minte? Nu știu. Cred, mai mult ca orice, că inconștientul limbajului, care deține mai multe cuvinte decât noi, acest virtuoz al polisemiei ce știe să impună cuvântul a cărui rezonanță, din motive misterioase, se dovedește justă, lucra înăuntrul lor.

Ce mutră fac unii când înțeleg că sunt, în felul meu, creștin: chipuri distruse, fețe căzute! Îi dezamăgesc. Cad în ochii lor.

Asta mă amuză.

Doar câteva strâmbături, nu mai există leii care devorează creștinul în arena circului!

Dacă secolul nostru a cunoscut un mare progres, acesta este cel al insignifianței.

Astăzi, cartea a fost pusă în vânzare. Ceea ce nu înseamnă că o va cumpăra cineva.

Se cumpără. Editorul meu e surprins. Mai puțin decât mine.

Fericirea de a afla că e bine primită cartea și că are numeroși cititori. Fericirea unor întâlniri plăcute în săli arhipline.

Înainte de a publica această carte, aveam impresia că sunt singurul preocupat să judece creștinismul, să-i evalueze contribuția, câștigul, misterul. Acum, că ne aflăm în plin „început de an literar”, expresie ai cărei termeni sunt nejustificați, această impresie se confirmă. În afară de prietena mea Amelie Nothomb, care primește cartea cu mult respect și laude tulburătoare, am senzația, în ciuda criticilor favorabile, că sunt rățușca cea urâtă.

Când mărturisesc că sunt credincios, unii mă privesc de parcă am spus ceva profund obscen. Sau nepotrivit. Devin un cretin sau o ființă transparentă. În orice caz, auzind această confesiune, sunt convinși că sunt un romancier prost și vinovat de impostură filosofică...

În schimb, împărtășesc această căutare, această grijă pentru sens, cu mulți cititori, credincioși sau nu, și astfel sentimentul meu de singurătate se îndepărtează. Atei sau creștini reacționează cu forță și cu interes. Cititorii mai puțin metafizici mă urmează din simplă curiozitate.

În fond, fiecare merge pe drumul hărăzit lui și nu se întâlnește cu adevărat decât cu cei care apucă pe aceeași cărare...

Presă e favorabilă. Sunt aplaudat de mulți, sfâșiat de vreo doi, trei, ignorat destul de politicoasă de alții. Nimic nu mă atinge. Mi se pare că sunt asemenea celui care se trezește din leșin, aude glasuri indistincte în jurul lui, vede umbre mișcătoare: sunt un biet om în mijlocul unei lumi pe care nu o înțelege.

Foarte enervat, stacojiu la față, cineva se arată indignat că în plin secol XXI ne mai întrebăm dacă Isus a existat, dacă era fiul lui Dumnezeu. Prostii, strigă el! În opinia acestui om foarte sigur de el, e ridicol să-ți pui această întrebare!

Rămân mut. Nu răspund, de teamă să nu-l rănesc.

Se crede deștept, dar nu face decât dovada prostiei sale.

Se crede modern, progresist, dar urlă intolerant, căzând într-un conservatorism periculos - ca toți fundamentalistii atei ce împărtășesc

doctrina fanatică a celor ce se cred mai presus de toate, care nu pot fi atinși de nimeni și nimic.

După el, toți cei care cred sunt niște imbecili. Și el, care nu crede în nimic, trăiește în adevăr. Nu are nici măcar idee că se mulțumește să opună o credință altei credințe, o religie altei religii.

Singura atitudine intelectuală cinstită, în ceea ce privește existența lui Dumnezeu sau a lui Hristos, este să spui: „Nu știu”. Agnosticismul trebuie să rămână baza noastră, a tuturor.

Când zicem: „Eu cred”, nu zicem „Eu știu”. Ceea ce cred nu e ceea ce știu. Când zicem: „Eu nu cred”, nu zicem „Eu știu că nu există”. În ordinea adevărului, a nu crede nu aduce nimic în plus.

Să rămânem umili și măsurăți. O credință atee sau o credință creștină rămân credințe. Niciodată științe. Și fiecare merită respectul pe care ar trebui să-l avem pentru orice convingere.

Interlocutorul meu stacojiu de mânie răspunde arogant la întrebări pe care nici măcar nu și le pune.

Să și le pună mai întâi.

Nu contează răspunsul. Ceea ce contează e întrebarea.

Suntem cu toții uniți în jurul întrebării, divizați în jurul răspunsurilor noastre.

Umanismul trebuie să fie interogativ, altfel nu va mai exista.

Din adolescență, mă urmărește o imagine: mă văd pe mine, îmbrăcat într-un veșmânt lung, negru, în albeața orbitoare a unei chilii dintr-o mănăstire, privind lumina curată a zilei care mă umple de fericire. Acest vis monahal zăcea înlăuntrul meu înainte de a dobândi credința.

Să fie o fantasmă, ori o prevestire? Mă aflu sub imperiul unei dorințe vagi, ori îmi întrevăd destinul? Viața mă va dumiri. Și încă ceva, dacă visul se realizează, va fi urmarea libertății mele, ori a destinului meu?

Uneori, mă încercă bănuiala că această imagine nu-i decât expresia oboselii de a trăi și de a lupta. Altădată, mi se pare a fi cheia vieții mele, fericirea care mă așteaptă...

Contrar celor ce ziceam acum câteva săptămâni, cu cât merg înainte, cu atât mă simt mai puțin unic. Reacțiile la cartea mea mă întăresc. Mă văd ca un inel în lanțul alcătuit din toți acești artiști care, de veacuri, au reprezentat Patimile. Ca un pictor, un sculptor, ori un compozitor, undeva între pictura naivă din biserici și Rembrandt, între cioplitorul anonim și Michelangelo, între organistul duminical și Mozart, lucrez și eu asupra aceluiași motiv, în felul meu.

Romanul pare să-și găsească un loc justificat în această istorie. Protejat de acest gen, protejat de mărturisirea ficțiunii, nu-i arunc în obraz cititorului „E adevărat”, ci spun „S-ar părea că e așa”. Nu strig „Iată adevărul”, ci numai „Iată ipotezele mele”. Gândurile mele apar sub forma invenției: o ficțiune. Ficțiunea e singura care, poate, are forța de a spune ceea ce trebuie spus.

Desigur, „roman” înseamnă subiectivitate, imaginar, dar nu semnifică un ireal lipsit de sens. Sunt realități care nu pot fi redată în nici un alt fel de

limbaj. Mă întreb dacă unele adevăruri pot fi exprimate altfel decât sub formă de istorii, de romane, de povești...

A cincea evanghelie?

Da, eu scriu evanghelia mea, cea a lui Ieșua și cea a lui Pilat. Dar nu facem același lucru cu toții, chiar dacă nu punem mâna pe condei? Inevitabil, ticsiți de informații, de povești, de imagini, ne-am re-repovestit istoria, reliefând o trăsătură, privilegiind o scenă, trecând cu buretele peste o anecdotă. Cu toții ne-am construit o a cincea evanghelie, din muzică, tablouri, povești, filme.

Îmi amintesc noaptea în care s-a născut de fapt această carte. Nu e vorba de noaptea petrecută de mine în deșert, ci de o alta, câțiva ani mai târziu.

În noaptea în care am citit pentru prima oară în viața mea Evangheliile. Toate patru. Una după alta. Fără să mă opresc. În ordinea în care sunt în Biblie.

Noapte de foc și de gheață. Sentimente contradictorii. L-am descoperit pe Hristos, am descoperit violența iubirii, traiectoria lui nebunească, de necrezut, generoasă, pornind de la copilăria lui obscură până la agonia publică. În aceeași noapte, am început să cred și să nu cred în Hristos. Oscilam mereu.

Divergența între cele patru texte, calitatea lor inegală, contradicțiile lor mă tulburau și mă pasionau. Îmi aminteam că la un proces faptul că mărturiile nu concordă una cu alta probează, în general, sinceritatea martorilor; numai martorii mincinoși relatează exact aceeași istorie. La fel în psihiatrie: se știe că un subiect traumatizat, victimă a violenței, nu va povesti niciodată la fel agresiunea suferită, pe când unul care ticluiește totul o va repeta întocmai. Pe scurt, problemele pe care mi le puneau textele Evangheliilor mă făceau să cred.

Din noaptea aceea, figura lui Isus mă urmărește până la obsesie.

Câțiva ani mai târziu, am hotărât să numesc această obsesie credința mea creștină.

Există cuvinte care ard. A scrie: „Eu, Isus din Nazaret” mi-a cerut ani de zile de reflecție înainte de a risca transgresiunea. Pentru un ateu această încălcare nu ar pune probleme; un evreu sau un musulman ar avea câteva rețineri ușor de depășit; pe un creștin perspectiva de a vorbi în numele celui considerat un Dumnezeu transcendent îl înspăimântă, gestul fiind luat drept sacrilegiu.

Fără îndoială, aceasta e cauza amânării la infinit a începerii lucrului... Nu teama de roman. Teama de acest roman.

De mai multe ori, prietenii cărora le-am mărturisit că Evanghelia după Pilat mi-a fost fiirată cu câteva luni înainte de apariție m-au întrebat dacă nu cred că noua versiune este mai bună. Le-am răspuns că sper să fie așa, dar că nu am de unde să știu.

Astăzi, aș fi putut avea răspunsul.

În timp ce desfac pomul de Crăciun, copiii, Sibylle și Quentin, profită de acest moment plin de voie bună ca să mă tragă de limbă despre tainele din

secreterul meu cu intarsii de fildeș, o mobilă olandeză din secolul al XVIII-lea; neputând rezista curiozității lor, mă îndrept spre mobila cu pricina și fac să sară resortul său secret. Pupitrul iese din ascunzătoare și, spre surprinderea mea, observ că ascunde ceva. Scot obiectul: e vorba de o dischetă, purtând eticheta „Evanghelia după Pilat, prima și a doua parte”.

Uluit, sunt nevoit să mă așez. Acest roman pe care îl credeam pierdut pentru totdeauna, acest roman pe care l-am rescris, mâncându-mi nervii și sănătatea, acest roman care își urmează destinul în librării, acest roman furat mă aștepta, de luni de zile, în singurul loc unde putea să fie.

Copiii râd. Eu nu. Sudoarea îmi brobonește fruntea. Nu-mi pot ierta. Mă învinovățesc că am fost atât de stupid să rescriu cartea, fără ca măcar să mă uit în acest sertar secret.

Sibylle și Quentin umblă prin casă, împărtășindu-le tuturor vestea. Spectacolul derutei mele trebuie să fi fost destul de amuzant.

Bruno M. Sosește, își reține râsul văzându-mă atât de palid, apoi încearcă să zică ceva încurajator:

— E bine! Acum poți compara versiunile. O să vezi care este mai bună...

Ridic ochii spre el și îngaim:

— Niciodată!

Mă îndrept spre șemineu și arunc în foc discheta care la început rezistă, apoi se chircește dureros, trosnește, se înnegrește, miroase urât și sfârșește prin a dispărea sub jar.

SFÂRȘIT